

SBORNÍK ABSTRAKTŮ

Ornitologická konference **Ptáci a lidé v čase** 16.–18. 10. 2026, Brno

Ke 100. výročí České společnosti ornitologické
a Slovenské ornitologické spoločnosti/BirdLife Slovensko

ČSO · Společně pro ptáky
a pro lidi. Už 100 let.

Nadace ČSO
pro ochranu ptactva

STOROČIE
ČESKOSLOVENSKEJ
ORNITOLÓGIE

Nadace ČSO
pro ochranu ptactva

**Nový partner ČSO
pro dlouhodobou
ochranu ptáků
a jejich prostředí**

**Myslíme na budoucnost.
Pro ptáky i pro lidi.**

- Chráníme pozemky ptačích parků natrvalo, aby zůstaly přírodě i za dalších sto let.
- Vytváříme stabilní zázemí pro ochranu přírody.
- Budujeme nadační jmění, jehož výnosy budou dlouhodobě podporovat ochranu ptáků.
- Jsme dlouhodobým partnerem České společnosti ornitologické.
- Nadace chrání majetek a vytváří finanční zázemí pro činnost ČSO. ČSO dál zajišťuje odbornou ochranu ptáků a péči o ptačí parky.

nadace.cso.cz

Ptáci a lidé v čase

Ornitologická konference ke 100. výročí České společnosti ornitologické
a Slovenské ornitologické společnosti/BirdLife Slovensko

16.–18. 10. 2026, Brno

Besední dům a Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity v Brně

Spolupořadatelé konference jsou:

**MUNI
SCI** Ústav botaniky
a zoologie

Za podporu konference a oslav 100. výročí založení ČSOs děkujeme:

svoboda&williams

BUSHMAN®

SONY

Vědecký výbor konference

Alena Klvaňová
předsedkyně

Peter Adamík

Ondřej Belfín

Vojtěch Brlík

Adriana Cíbik Hološková

Kryštof Horák

Anton Krištín

Lucia Rubáčová

Martin Sládeček

Organizační výbor konference

Martin Bacílek
předseda

Alžběta Dřevová

Dita Hořáková

Lucie Hošková

Alena Klvaňová

Irena Seibertová

OBSAH

Milníky a úspěchy v datech	8
Seznam posterů	21
Abstrakty plenárních přednášek a popularizační přednášky	25
1. plenární přednáška	25
2. plenární přednáška	26
3. plenární přednáška	27
4. plenární přednáška	28
Popularizační přednáška	28
Abstrakty přednášek	31
Abstrakty posterů	67
Seznam registrovaných účastníků konference (stav k 30. 9. 2026) . . .	83
Rejstřík autorů referátů a posterů	91

Editorka: Alena Klvaňová

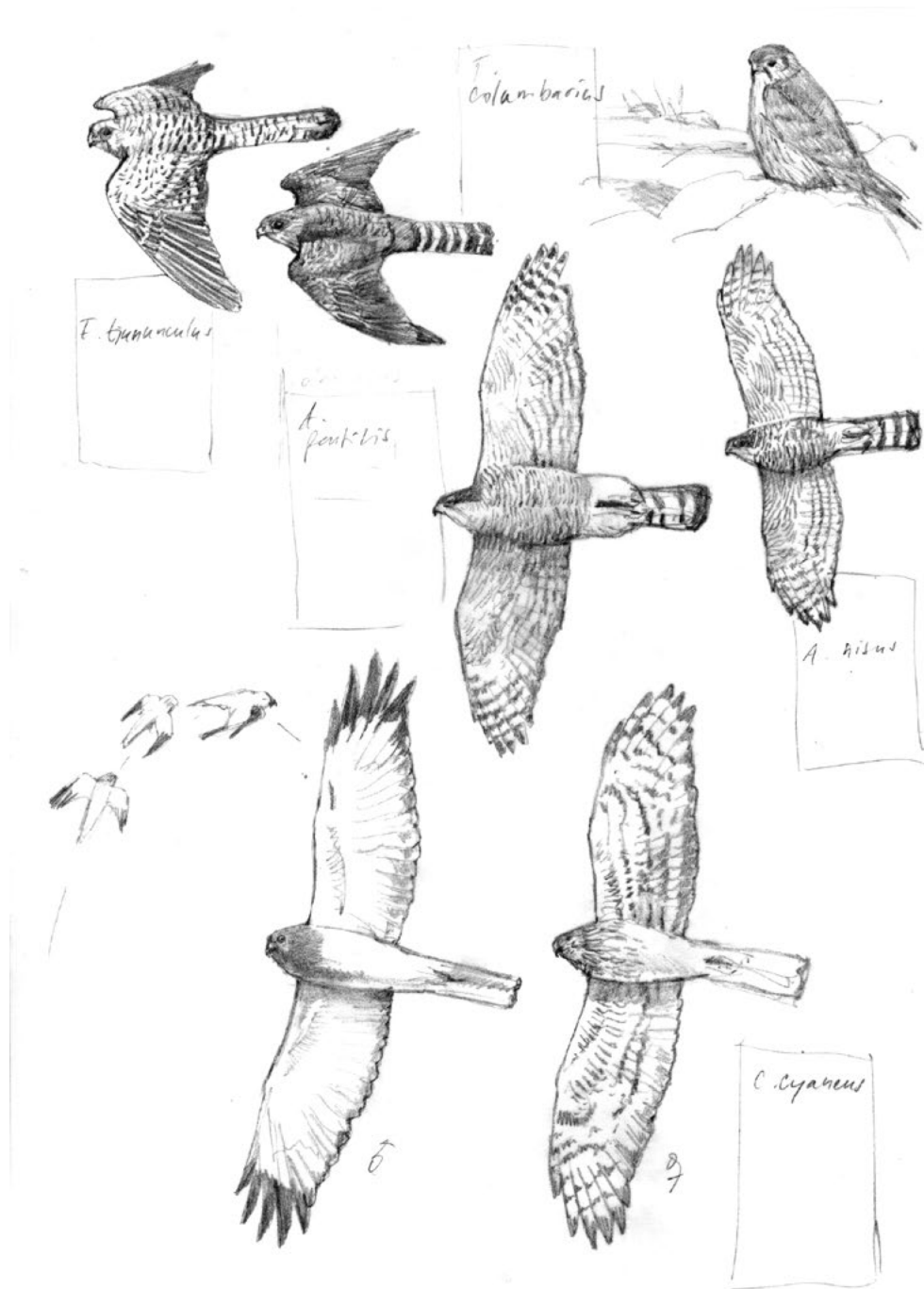
Ilustrace: Jan Hošek; skici pro časopis Ptačí svět

Grafická úprava a sazba: Jiří Kaláček (www.kalacek.cz)

Abstrakty příspěvků neprošly jazykovou úpravou.

ISBN: 978-80-87572-83-2

Klvaňová A. (ed.) 2026: Ptáci a lidé v čase. Ornitologická konference ke 100. výročí České společnosti ornitologické a Slovenské ornitologické společnosti/BirdLife Slovensko; 16.–18. října 2026, Brno. Sborník abstraktů. ČSO, Praha 2026.

Vážení přátelé ptactva,

před sto lety se sešla malá skupina nadšenců, které spojovala touha poznávat ptáky a chránit je. Ze společného československého základu vyrostly dvě společnosti, které se letos setkávají v Brně, aby oslavily své sté výročí. Jejich příběh je úzce spjat s proměnami ptactva, krajiny i vztahu lidí k přírodě.

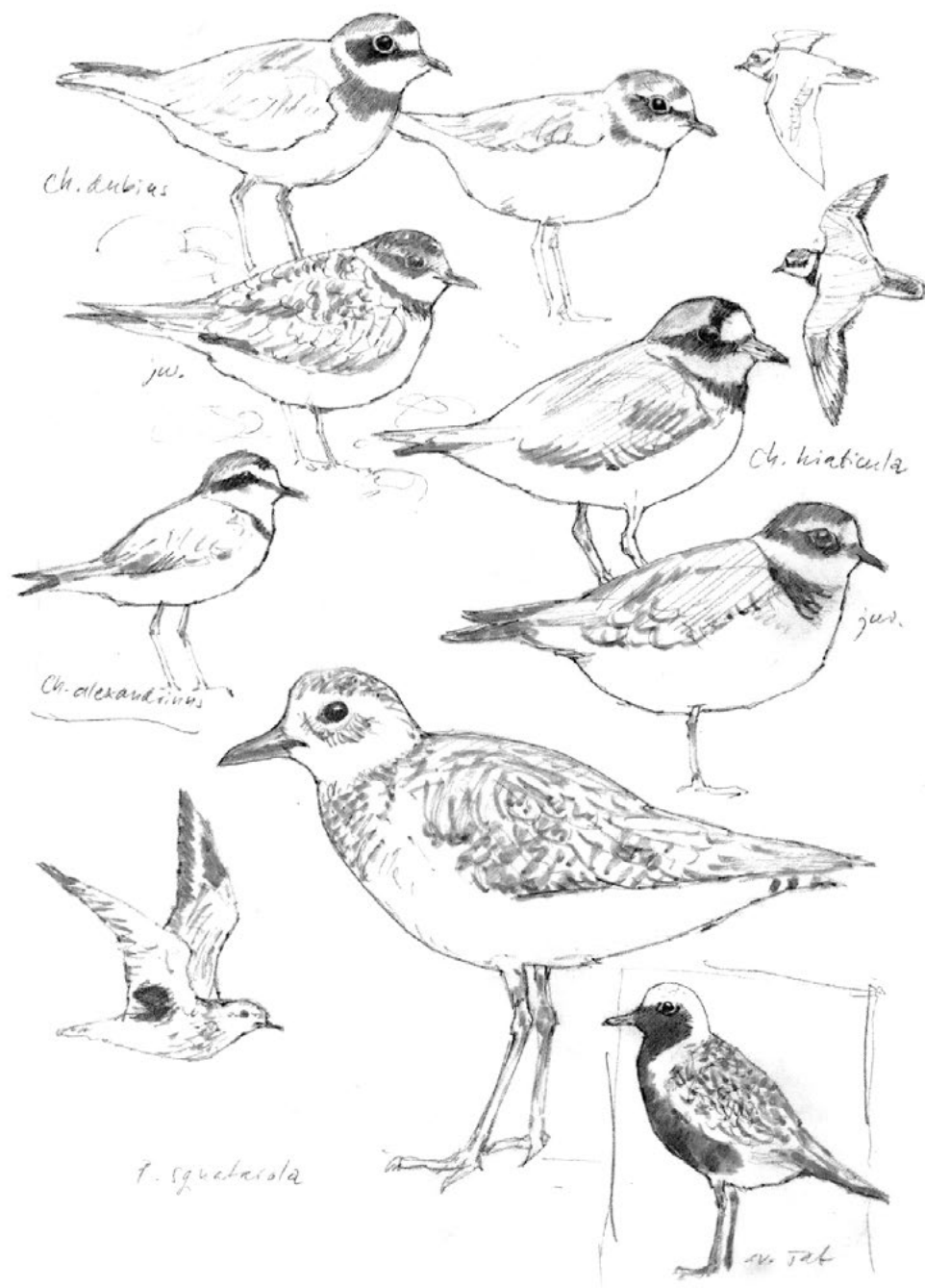
Cesta ke stému výročí nebyla přímočará. Brzy po založení vznikla kroužková stanice a časopis Sylvia, pak ale přišla válka a desetiletí politických zvratů, zákazů a omezených kontaktů se zahraničím. Společnost přesto držela pohromadě společná práce v terénu, zejména sčítání vodních ptáků, atlasová mapování a Jednotný program sčítání ptáků. Po roce 1989 se otevřely nové možnosti – profesionální kancelář, partnerství v BirdLife International, podíl na vymezení ptačích oblastí, koordinace celoevropského monitoringu i evropského atlasu. S nimi přišly i nové podoby ochrany: boj s ptačí kriminalitou, ptačí parky, zabezpečení elektrických vedení a skleněných ploch či programy občanské vědy, do nichž se každoročně zapojují tisíce lidí. Díky nim sledujeme změny v rozsahu, jaký by samotní vědci nezládli, a naše data pomáhají porozumět proměnám biodiverzity i za hranicemi našich zemí.

Motto „Ptáci a lidé v čase“ nás vybízí ohlédnout se, ale hlavně se ptát, co nám uplynulé století o ptácích říká. Příspěvky v tomto sborníku ukazují, jakou cenu mají dlouhodobé záznamy: šedesát let mezinárodního sčítání vodních ptáků, sedmdesát let zimování pěníč černohlavých v Lednici nebo čtyři desetiletí monitoringu, který odhaluje ústup druhů a pomáhá hledat jeho příčiny. Vedle nich stojí nové nástroje – miniaturní datalogery a GPS vysílačky sledující tažné ptáky přes Alpy i na zimovištích, akustický monitoring, nové statistické modely či analýza DNA z historických sbírek. Konference sahá od arktické tundry po africké pralesy a nezapomíná ani na to, jak se proměňuje samotné naslouchání ptákům.

Společnou výzvou zůstává proměnit poznání v účinnou ochranu. Příspěvky o sýčkovi, návratu mandelíka a dropa na Slovensko či obnově přírody v ptačích parcích ukazují možnosti i úskalí této cesty. Ochrana ptáků vyžaduje péči o jejich prostředí a spolupráci s lidmi, kteří krajinu využívají a rozhodují o ní.

Těší mě, že výročí slavíme společně s kolegy ze SOS/BirdLife Slovensko a že velkou část programu tvoří mladí ornitologové. Je to nejlepší důkaz, že příběh započatý před sto lety pokračuje. Děkuji všem, kdo jej psali a píší, a přeji nám v Brně inspirativní setkání.

Mgr. Peter Adamík, Ph.D., předseda ČSO

Názov konferencie „Ptáci a lidé v čase“ výborne zapadá do kontextu celoročných osláv stého výročia vzniku Československej ornitologickej spoločnosti, ku ktorému sa dnes hlásia ornitologické spoločnosti v oboch našich krajinách. Ako už bolo v priebehu tohto roku spomenuté pri viacerých podujatiach, je to storočie vzniku a formovania odborných, vedeckých, ochranných a nezávislých inštitúcií, ktoré pracujú s odbornou aj laickou verejnosťou a majú (niekedy väčší a niekedy menší) vplyv na verejnú mienku a posudzovanie a rozhodovanie v oblasti dôležitých environmentálnych otázok. Rovnako už bolo poukazované aj na to, že je to aj storočie zmien početnosti populácií viacerých vtáčích druhov. Moderná doba nám prináša v mnohých ohľadoch jednoduchý a ľahký život, ale zároveň aj veľmi rýchle zmeny prostredia, v ktorom žijeme a ktoré využívame. Na tieto zmeny nie všetky vtáčie druhy dokážu adekvátne reagovať a z nášho okolia sa postupne (a niekedy aj dramaticky rýchlo) strácajú.

Keď si ale dáme dohromady slová vtáky, ľudia a čas, môžeme uvažovať aj o tom, ako sa zmenil a mení vzťah ľudí k vtákom. To je, samozrejme, dlhší proces ako posledných 100 rokov – od lovcov a hubiteľov cez domestikátorov ku vedcom, pozorovateľom a ochranárom. Ale aj za posledné storočie (a dokonca aj za posledné desaťročia) môžeme vidieť viacero zmien v tom, ako naše spoločnosti pristupujú k vtákom vo svojom okolí. Tie odborné sa od čisto vedeckých a elitných spolkov posunuli k otvoreným organizáciám, ktorých náplňou práce nie je len výskum, poznávanie a ochrana vtáctva, ale aj práca s verejnosťou. Zrejme aj preto máme dnes v oboch našich krajinách nebývalé množstvo birdwatcherov a iných milovníkov vtákov, ktorí svojimi údajmi prispievajú najmä k lepšiemu poznaniu rozšírenia a početnosti mnohých vtáčích druhov. V porovnaní s predchádzajúcimi dobami máme ale aj výrazne väčšie množstvo študentov a absolventov rôznych prírodovedných smerov pracujúcich s vtákmi. Rastie tak nielen počet nazbieraných údajov, ale aj počet rôznych výstupov, či už v písanej forme alebo prostredníctvom prezentácií na rôznych stretnutiach a odborných podujatiach. Toho príkladom je aj táto konferencia. Množstvo prihlásených a obsahovo hodnotných príspevkov, ktorých autormi sú nezriedka ornitológovia mladších ročníkov, dáva do budúcnosti nádej, že štúdium a poznávanie vtákov budú robiť radosť aj budúcim generáciám. To je v časoch, keď veľa dobrých správ neprichádza, pozitívnym znamením.

Michal Baláž,
predseda výboru SOS/BirdLife Slovensko

MILNÍKY A ÚSPĚCHY V DATECH

5. dubna 1926 – Založení Československé ornithologické společnosti (ČsOS) v restauraci U Bumbrlíčka na Národní třídě 9 v Praze

1926–1936 – Jiří Janda předsedou výboru ČsOS

1928 – Ministerstvo vnitra ČSR schvaluje první stanovy ČsOS a probíhá ustavující členská schůze v Praze

ČsOS má 94 členů

1929 – Vznikla prvá slovenská rezervácia na ochranu vtáctva na Slovensku, Ostrov kor-moránov

1934 – Vznik české kroužkovací stanice a zahájení kroužkování kroužky s nápisem N. Museum Praha

1934 – První mezinárodní sčítání čápa bílého u nás koordinuje Karel Plachetka

1936–1945 – Alfred Hořice předsedou výboru ČsOS

1936 – Založen první český ornitologický časopis *Sylvia*

1946–1955 – Otakar Štěpánek předsedou výboru ČsOS

50. léta – Zahájení programu hnízdních karet vedeného Karlem Hudcem v Ústavu pro výzkum obratlovců v Brně v úzké spolupráci s ČSO, který přinesl cenné údaje např. pro „Faunu“

1952 – Zprovoznění terénní stanice Velký Tisý pro výzkum vodního ptactva

1955–1975 – Walter Černý předsedou výboru ČsOS

1956 – První československá ornitologická konference v Praze

1956 – Přijat první zákon o ochraně přírody. Na jeho přípravě se významně podílel a shromáždil pro něj podklady i od členů ornitologické společnosti člen ČsOS a prvorepublikový generální konservátor ochrany přírody Rudolf Maximovič.

1961–1963 – Branislav Matoušek vydává *Faunistický prehľad slovenského vtáctva I. až III.*

ČsOS má 500 členů

1964–1965 – Oskár Ferianc vydává *Stavovce Slovenska – Vtáky I, II*

1966 – Zahájení pravidelného zimního sčítání vodních ptáků v Česku

ČsOS má 900 členů

1973–1977 – Karel Šťastný koordinuje mapování hnízdního rozšíření ptáků pro první atlas

1972–1983 – Pod vedením Karla Hudce vychází *Fauna ČSSR*

1974 – Vznik prvních dvou poboček ČsOS

1974 – Vyhlášení ikonické NPR Senné vďaka ornitológovi kňazi Jozefu Voskárovi

1975 – Štefan Danko zakládá Skupinu pre výskum a ochranu dravých vtákov a sov (SVODAS)

1975 – Zákaz lovu na výrovce a zastavení vymírání výra velkého

1975–1996 – Zdeněk Veselovský předsedou výboru ČsOS

1977 – Začíná pravidelné sčítání a monitorovanie bocianov bielych na Slovensku

1982 – ČsOS se mění na Českou společnost ornitologickou (ČSO)

1982 – Karel Šťastný a Jiří Janda zakládají Jednotný program sčítání ptáků

1982–1985 – Mapování zimního výskytu ptáků; roku 1995 vychází na jeho základě *Atlas zimního rozšíření ptáků v ČR*

1984 – Začátek systematického sledování hnízdění čápa bílého pod vedením Bohumila Rejmana

1985 – Vzniká samostatná Slovenská ornitologická spoločnosť (SOS)

1987 – Prvé vydanie odborného slovenského časopisu *Tichodroma*

1987 – vzniká Faunistická komise ČSO, která posuzuje a registruje pozorování vzácných druhů ptáků v Česku

1987 – Na základě údajů členů ČSO vychází první *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČSSR 1973–1977*

1989 – Vydáním evropského seznamu významných ptačích území začíná jeden z nejvýznamnějších mezinárodních programů územní ochrany ptactva. Pod záštitou ČSO vzniká v Česku síť patronátních skupin významných ptačích území. Tato myšlenka Jana Hory se postupně rozšíří do celého světa.

1992 – První Vítání ptačího zpěvu v Praze a v Domažlicích

1992 – Vyhlášen první český pták roku – vlaštovka obecná

1992 – Vychází první republikový seznam Významná ptačí území v Evropě, Československo

1993 – V Liptovskom Mikuláši vzniká Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS), predsedom sa stal Alexander Kürthy

1993 – Prvé systematické Zimné sčítanie vodného vtáctva na Slovensku

1994 – Jiří Janda, vedoucí správy CHKO Třeboňsko, zakládá časopis *Ptačí svět*

1994 – Vyšlo první číslo časopisu *Vtáčí správy*

1994 – Prvé Sčítanie bežných druhov vtáctva; od roku 2005 sa vyhodnocujú trendy bežných druhov vtáctva

1994 – Pod koordinaci ČSO přechází program sledování příletů ptactva, který u nás od roku 1828 postupně organizovala Česká vlastenecko-hospodářská společnost, Přírodopysný spolek v Brně nebo Český hydrometeorologický ústav. Program spravoval Petr Lumpe, později Peter Adamík.

1994 – Vzniká Slovenská faunistická komisia pre ornitológiu

1996–2008 – Karel Šťastný předsedou výboru ČSO

1997 – Uskutočnil sa 1. ornitologický tábor v národnej prírodnej rezervácii Senianske rybníky

1997 – Zahájení dlouhodobé spolupráce ČSO s energetiky (dnes EG.D) na vývoji zabezpečovacích prvků pro ochranu ptáků na elektrickém vedení

1998 – ČSO se stává partnerem BirdLife International

1998 – Založený stacionár Drienovec (ores Košice); stal sa jedným z klúčových pracovísk pre dlhodobý monitoring hniezdnych populácií a migrácie vtákov a zároveň súčasťou medzinárodnej výskumnej siete

SOS má 1000 členov

2000 – Vzniká program Volná křídla zabývající se ptačí kriminalitou, v jehož rámci systematicky sledujeme a dokumentujeme případy pronásledování ptáků

2000 – SOS partnerom BirdLife International; výkonným riaditeľom je Rastislav Rybanič

2001 – Přeražení množství druhů ptáků, hlavně dravců a sov, z režimu lovné zvěře v mysliveckém zákoně pod přísnou ochranu, zejména zásluhou Jana Hory

2001 – Vychází nový národní seznam Významná ptačí území v České republice

2001 – Na Slovensku vzniká v rámci SOS samostatná krúžkovacia centrála

- 2002 – Vzniká návrh 42 ptačích oblastí soustavy Natura 2000 v ČR; připravila jej ČSO ve spolupráci s AOPK ČR
- 2002 – ČSO začíná koordinovat Celoevropský monitoring běžných druhů ptáků (PECBMS), a to díky Petru Voříškovi, který se stal prvním koordinátorem
- 2002 – Vychází *Rozšíření vtáků na Slovensku* (Danko, Darolová, Krištín a kol.)
- 2004 – Vychází *Spravodaj SOVS*, který bol neskôr nahradený časopisom *Vtáče správy* a v roku 2007 premenovaným na *Vtáky*
- 2004 – Publikácia návrhu sústavy chránených vtáčích území *Vtáče územia na Slovensku. Územia významné z pohľadu Európskej únie*.

ČSO má 2000 členů

- 2005 – Moravský ornitologický spolek se stává středomoravskou pobočkou ČSO
- 2005 – SOS/BirdLife Slovensko vykúpila prvý pozemok na Ostroviku pri Senianskych rybníkoch
- 2006 – Vychází první barevný *Ptačí svět*
- 2006 – Zlúčením SOS a SOVS vo Zvolene vzniká súčasná Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko
- 2006 – Založen první ptačí park Josefovské louky u Jaroměře ve východních Čechách
- 2006 – Celostátní ornitologická konference v Mikulově „Srdcem a rozumem“ zahajuje tradici novodobých pravidelných národních konferencí
- 2008 – Na Slovensku je vyhlášen prvý pták roka 2008 – dáždovník tmavý
- 2008–2010 – Pavel Vašák předsedou výboru ČSO
- 2009 – Vzniká Aves – jednotná on-line databáze pro zber údajov o rozšíření vtáctva po celom Slovensku; dnes má 2,6 mil. údajov
- 2010 – Spuštěna Faunistická databáze ČSO Avif, která dnes obsahuje 16 milionů záznamů
- 2010–2022 – Jiří Flousek předsedou ČSO
- 2010 – Zdeněk Vermouzek ředitelem kanceláře ČSO
- 2011–2012 – Testování účinnosti bidel na konzolách typu „pařát“ v terénu; ve spolupráci s AOPK jsme ověřili, že výrazně snižují úhyn ptáků
- 2013 – ČSO se stává jedním ze tří koordinačních pracovišť druhého *Evropského atlasu hnízdního rozšíření ptáků* (EBBA2), který vyjde v roce 2020 a získá cenu časopisu *British Birds* a British Trust for Ornithology za nejlepší ptačí knihu roku
- 2014 – Vydanie *Ornitologickej príručky* (Alfréd Trnka & Tomáš Grim)
- 2014 – Začínáme zviditeľňovať problematiku nárazů ptáků do skel; první praktické zabezpečení skleněných ploch na budově MŽP v Praze
- 2014 – Vzniká program občanské vědy ČSO Čapí hnízda; dnes má přes 1200 dobrovolníků
- 2014 – Začínáme systematicky chránit posledních sto párů sýčka obecného před vymizením z Česka
- 2017 – Založena Psí jednotka ČSO, která do povědomí lidí dostala problematiku pronásledování ptáků a vytvořila společenskou poptávku po jejím řešení
- 2018 – Zahájení kampaně Bezpečné zastávky, která s pomocí veřejnosti hodnotí riziko nárazu ptáků do skel
- 2018 – Vzniká Liniové sčítání druhů (LSD) využívající současných metodických přístupů a technologií k monitoringu ptačích populací
- 2018 – Štefan Benko předsedou výboru SOS
- 2019 – První ročník Ptačí hodinky, programu občanské vědy pro širokou veřejnost zaměřený na sčítání ptáků nejen na krmítkách

- 2020 – Vďaka ochrane SOS začína kontinuálne rásť populácia krakle belasej, ktorá na Slovensku prestala hniezdiť v roku 2010; v roku 2025 bolo zaznamenaných 36 úspešných hniezdení
- 2020 – Vzniká webinár **Ornitolog na drátě**, do září 2026 má 56 dílů a 15,5 tisíce zhlédnutí

ČSO má 5000 členů

- 2021 – Vychází zatím poslední, čtvrtý *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017*
- 2021 – Usvědčen a odsouzen první ze tří travičů ptáků
- 2021 – Z iniciativy Ondřeje Belfína vzniká Ornitologická akademie ČSO, kterou prošlo již více než 140 mladých zájemců o ptactvo
- 2021 – Michal Baláž předseda výboru SOS
- 2022 – Schválení celostátního standardu AOPK/MŽP pro prevenci kolizí ptáků se skly
- 2023 – Ve spolupráci s ČSO je uvedena nová generace zabezpečení se šikmými rameny a dosedacím bidlem; nalézá široké uplatnění v síti EG.D; MŽP vydává metodický pokyn pro ochranu ptáků na elektrických vedeních.
- 2023 – Ochrana rorýsů (zachování hnízdišť či jejich náhrada) se stala standardní podmínkou pro získání podpory při zateplování budov v rámci Nové zelené úsporám
- 2023–2024 – Tomáš Bělka předsedou výboru ČSO
- 2024 – Peter Adamík předsedou výboru ČSO
- 2024 – Matej Repel sa stal riaditeľom SOS/BirdLife Slovensko
- 2024 – Prvý ročník Vtáčej hodinky na Slovensku
- 2024 – Slávnostné otvorenie zrekonštruovaného návštevníckej a výskumné centra, Avescentra v Sennom
- 2024 – SOS odkúpila Halov močiar na východnom Slovensku – 16,8 ha mokradí, kde zabezpečuje dlhodobú ochranu
- 2024 – ČSO se stala majitelem a provozovatelem e-shopu Zelená domácnost.com, dnes Obchodu ČSO
- 2025 – Vznik podcastu ČSO Ptačí řeči, do září 2026 bylo odvysíláno 42 epizod
- 2025 – ČSO vykupuje dosud největší pozemky o rozloze 251 hektarů pro ptačí park Střimická výsypka na Mostecku
- 2026 – V plné síle jsme oslavili 100. výročí

ČSO má 9000 členů

SOS má 1000 členů

Program konference

sobota 17. října 2026

Besední dům

OD	DO	PROGRAM	VYSTUPUJÍCÍ	kde?
8:00	9:30	Registrace		foyer
9:30	9:35	Uvítání	Dalibor Buš, Kristýna Kučerová	velký sál
9:35	10:00	Slavnostní zahájení	Peter Adamík, Michal Baláž, Ariel Brunner, Dominik Vipler, Pavel Čada, Prokop Svoboda	velký sál
10:00	10:55	Členská schůze ČSO	moderuje Peter Adamík	velký sál
10:55	11:00	Umělecké vystoupení	Dalibor Buš, Kristýna Kučerová	velký sál
11:00	11:30	Přestávka na kávu		foyer
11:30	11:45	Češi a ČSO – prezentace výsledků výzkumu IPSOS	Tomáš Macků	velký sál
11:45	12:10	1. plenární přednáška: Sto let ČSO: Přínos ornitologii a ochraně přírody	Alena Klvaňová	velký sál
12:10	12:25	2. plenární přednáška: Od dát k návratu ohrožených druhů: ako SOS/BirdLife Slovensko premieňa poznanie na ochranu vtáctva na Slovensku	Jozef Ridzoň	velký sál
12:25	12:30	Umělecké vystoupení	Dalibor Buš, Kristýna Kučerová	velký sál
12:30	13:45	Oběd		foyer

Besední dům

OD	DO	PROGRAM	VYSTUPUJÍCÍ	kde?
13:45	13:50	Film		velký sál
13:50	14:30	1. panelová diskuse: Ochrana a obnova přírody v polistopadovém období	Jakub Hrouda a jeho hosté: Yvonna Gaillyová, Viktor Bečvář, Ondřej Sedláček, Prokop Svoboda	velký sál
14:30	15:05	Ptáci a lidé. Film ke 100. výročí ČSO	Jan Hošek, Jiří Petr	velký sál
15:05	16:00	3. plenární přednáška: From Saving Birds to Saving Nature	Ariel Brunner	velký sál
16:00	16:05	Umělecké vystoupení	Dalibor Buš, Kristýna Kučerová	velký sál
16:05	16:35	Přestávka na kávu		foyer
16:35	17:15	2. panelová diskuse: Role ptáků v různých aspektech lidského života	Zdeněk Vermouzek a jeho hosté: Jan Hošek, Tomáš Kohoutek, Daniel Razím	velký sál
17:15	18:00	4. plenární přednáška: Ptactvo Česka v uplynulém století v souvislostech	Petr Voříšek	velký sál
18:00	18:05	Umělecké vystoupení	Dalibor Buš, Kristýna Kučerová	velký sál
18:05	19:00	Oslavy 100. výročí	Zdeněk Vermouzek, Matej Repel a další gratulanti	velký sál
19:00	21:30	Raut		foyer

neděle 18. října 2026, Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity

8:00	9:00	REGISTRACE	
VELKÁ POSLUCHÁRNA (sekce A)			
OD	DO	PROGRAM	VYSTUPUJÍCÍ
9:00	10:20	Blok 1A: MIGRACE A POHYBY I	předseda A. Krištín
9:00	9:20	Sokol červenonohý (<i>Falco vespertinus</i>) na Slovensku v 21. století – malá populace, velké poznatky	R. Slobodník
9:20	9:35	Migrace nekončí přiletem na zimoviště: tažní ptáci sledují sezónní zdroje i během zimování	V. Brlík, J. Duali, P. Dufour, P. Procházka, Q. M. R. Webber, D. R. Norris
9:35	9:50	Zůstat, nebo odletět? Den vylétnutí z hnízda ovlivňuje migrační chování mladých ledňáčků říčních (<i>Alcedo atthis</i>)	L. Rubáčková, P. Čech, M. Čech, M. Melišková, M. Barka
9:50	10:05	70 let zimoviště pěníce černohlavé v Lednici	P. Klvaňa, V. Vyhnálek, V. Sajfrt a P. Adamík
10:05	10:20	Identifikace fází ročního cyklu a hnízdních pokusů z GPS pozic dálkových migrantů	J. Hanzelka, L. Pirio, P. Procházka

10:20 11:20 Přehlídka posterů 60 min**10:50 11:20 Přestávka na kávu 30 min**

11:20	12:40	Blok 2A: OCHRANA	předseda A. Klvaňová
11:20	11:40	Vymírám, a to nesýčkuj! Zkušenosti z praktické ochrany kriticky ohroženého druhu	Martin Šálek
11:40	11:55	Spolupráce pro ochranu ptactva: od technických opatření k digitálním nástrojům	L. Viktora, J. Volek
11:55	12:10	Nové statistické modely přinášejí ochránářsky zajímavé výsledky z monitoringu čejky chocholaté a akustického monitoringu sluky lesní	T. Telenský, M. Sládeček, P. Chajma, V. Kodet, M. Šálek, K. Trejbalová, L. Burešová Pešková, V. Zámečník

neděle 18. října 2026, Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity

12:10	12:25	Budoucnost poslední hnízdní populace břehouše černoocasého v ČR: lze ji udržet?	K. Chmel
12:25	12:40	Krakla belasá (<i>Coracias garrulus</i>) a jej návrat na Slovensko	M. Repel, P. Chrašč, E. Palkóci, T. Ličák, Z. Paulo Lackovičová

12:40 13:45 Oběd 65 min

13:45	15:05	Blok 3A: SOUŽITÍ LIDÍ A PTÁKŮ	předseda P. Adamík
13:45	14:05	Wildlife kriminalita a ptáci	P. Říhová
14:05	14:20	Čejka a lidé v čase: jak se mění okno příležitosti pro čejku v intenzivní zemědělské krajině?	M. Sládeček, L. Burešová Pešková, T. Telenský, V. Zámečník, P. Chajma, K. Trejbalová, M. E. Šálek
14:20	14:35	Prečo niektoré druhy vymierajú: príbeh druhu <i>Lanius minor</i>	A. Krištín, H. Hoi, P. Kaňuch
14:35	14:50	Sezónní změny ve využití urbánního prostředí tažnými druhy ptáků	J. Hrouda, P. Procházka, G. Fandos Guzman, V. Brlík
14:50	15:05	Od hrdličky ke kachnám: úspěchy a úskalí využití dat z monitoringu v praxi	E. Šilarová, J. Škorpilová, B. Arroyo, C. Carboneras

15:05 15:35 Přestávka 30 min

15:35	16:15	Blok 4A: DLOUHODOBÉ ZMĚNY II	předseda P. Adamík
15:35	15:55	Proměny obrazu české avifauny	M. Vavřík
15:55	16:15	Změny avifauny Slovenska v letech 1926–2026	D. Karaska

16:15 16:25 Přestávka 10 min

16:25	17:10	POPULARIZAČNÍ PŘEDNÁŠKA	
		Mistři pěvci opeřenci	L. Hurník
17:10	17:15	Závěr a rozloučení	

neděle 18. října 2026, Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity

POSLUCHÁRNA 2 (sekce B)

OD	DO	PROGRAM	VYSTUPUJÍCÍ
9:00	10:20	Blok 1B: AKUSTIKA	předseda O. Belfín
9:00	9:20	Vrčia nielen psy: Diverzita a metódy výskumu akustickej komunikácie na príklade leľka lesného	R. Schnürmacher
9:20	9:35	Využití individuálního akustického monitoringu pro sledování populační dynamiky lindušky horské v Krkonoších	V. Polák, T. Petrusková, A. Petrussek, D. Tsioutsourigas
9:35	9:50	Hlasová a genetická variabilita vybraných populací lindušky lesní (<i>Anthus trivialis</i>) na území České republiky	M. Havelka, T. Petrusková, H. Kahounová, L. Piálek, A. Petrussek, M. Nazarizadeh, M. Uhrová, R. Piálková
9:50	10:05	Kde zpívají ptáci nejkomplexněji a proč?	M. Bulla, P. Mikula, W. Forstmeier, T. Petrusková, T. Albrecht
10:05	10:20	Zvuk jako důkaz: dějiny poslechu v československé ornitologii	A. Kvíčalová, R. Figura

10:20 11:20 **Přehlídka posterů 60 min**10:50 11:20 **Přestávka na kávu 30 min**

11:20	12:40	Blok 2B: BEHAVIORÁLNÍ EKOLOGIE	předseda L. Rubáčová
11:20	11:40	Miniaturní dataloggery ve výzkumu chování hnízdících ptáků	Miroslav Šálek
11:40	11:55	Agresivní chování mláďat jako konflikt rodič-potomek u strakapouda velkého	M. Černý
11:55	12:10	Sympatrické hnízdění luňáků (<i>Milvus</i> spp.): koexistence na úrovni hnízda a kraje	M. Dostál, H. Matušík, D. Horal, I. Literák
12:10	12:25	Hrdlička divoká a hrdlička východní na jižní Moravě 2024–2025	K. Horák, V. Škorpíková, F. Petřík

neděle 18. října 2026, Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity

12:25	12:40	Obrana hnízda hostitelem nepůsobí jako selekční síla vůči polymorfismu ve zbarvení hnízdního parazita	M. Honza, G. Večeřová, M. Požgayová, P. Samaš
-------	-------	---	---

12:40 13:45 **Oběd 65 min**

13:45	15:05	Blok 3B: EKOLOGIE SPOLEČENSTEV	předseda V. Brlík
13:45	14:05	Co prozradil monitoring ptačích populací o dlouhodobých trendech jejich početnosti v ČR?	J. Reif
14:05	14:20	Vliv současných změn prostředí na arktické ptáky	M. Břečka
14:20	14:35	Česká stopa v Kamerunu: Čtvrtstoletí s ekologií afrických ptáků	D. Hořák, O. Sedláček, T. Albrecht, J. Riegert, Š. Janeček
14:35	14:50	Čo prezradili vtáčie spoločenstvá o vplyve nepôvodných lesov na Záhorí?	S. Svetlíková, J. Svetlík, D. Slabejová, M. Šibíková, J. Šibík, I. Jarolímek
14:50	15:05	Breeding Range Expansion in Colonial Waterbirds in Ukraine During 2000–2020	N. Atamas

15:05 15:35 **Přestávka 30 min**

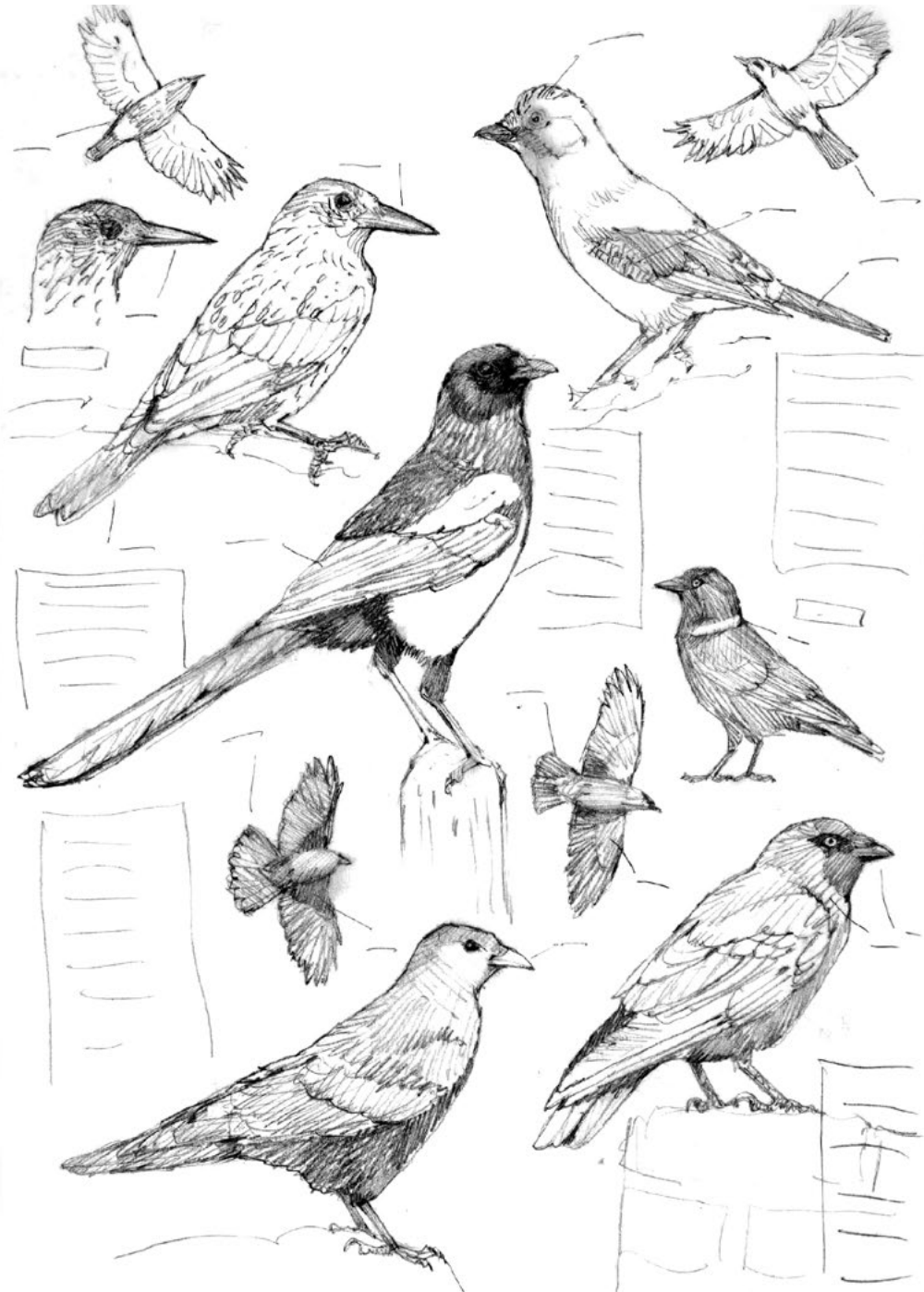
15:35	16:20	Blok 4B: MIGRACE A POHYBY II	předseda O. Belfín
15:35	15:50	Rozdíly v časoprostorovém chování stredoevropských motáků pochopů v závislosti na oblasti jejich původu, pohlaví a zkušenosti	Š. Krejčí, K. Makoň, M. Olekšák, M. Schmidt, M. Suanjak, I. Literák
15:50	16:05	Migrační strategie stredoevropských dravců při přeletech Alp	J. Škrábal, Š. Krejčí, M. Dostál, R. Raab, I. Literák
16:05	16:20	Migrační rozptyl a konektivita jako determinanty populačních trendů ptáků	M. Frýbová, A. Besnard, C. Doucerain, P. Procházka, J. Reif, O. Rumianowski, V. Brlík

neděle 18. října 2026, Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity

POSLUCHÁRNA 3 (sekce C)			
OD	DO	PROGRAM	VYSTUPUJÍCÍ
9:00	10:20	Blok 1C: DLOUHODOBÉ ZMĚNY I	předsedá M. Sládeček
9:00	9:20	Výsledky 8. mezinárodního sčítání čápa bílého (<i>Ciconia ciconia</i>) v České republice v roce 2024 a jejich porovnání s výsledky z předchozího sčítání v roce 2014	F. Tuháček, G. Dobruská
9:20	9:35	Zmeny začiatku hniezdenia a veľkosti znášky muchárikov bieločrých (<i>Ficedula albicollis</i>) na troch lokalitách Slovenska v posledných dvoch dekádach	M. Baláž, R. Slobodník, V. Slobodník, M. Balážová
9:35	9:50	Monitoring a ochrana rybára riečneho (<i>Sterna hirundo</i>) na Slovensku za posledných 25 rokov	A. Chudý, J. Gúgh
9:50	10:05	Mezinárodní sčítání vodních ptáků: 60 let projektu občanské vědy pro efektivní ochranná opatření, management a politická rozhodnutí	Z. Musilová, P. Musil, J. Zouhar, A. Šenkyřová, M. Homolková, D. Pavón-Jordán, L. Guiting, S. Nagy, T. Langendoen
10:05	10:20	České rybníky: ráj i peklo pro vodní ptáky	P. Musil, Z. Musilová, D. Pavón-Jordán, O. Sedláček
10:20	11:20	Přehlídka posterů 60 min	
10:50	11:20	Přestávka na kávu 30 min	
11:20	12:40	Blok 2C: EVOLUČNÍ BIOLOGIE	předsedá V. Brlík
11:20	11:40	Mechanismy vzniku ptačí druhové diversity: poznatky z 20 let výzkumu slavíků	R. Reifová
11:40	11:55	Svědectví charismatické vranule šedokrké o dávných časech tropického pralesa	G. Tsetagho, T. Awa II, E. Ekwoe Abwe, B. J. Morgan, E. Tsi Angwafo, T. Albrecht, J. Náhlavský, P. Munclinger

neděle 18. října 2026, Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity

11:55	12:10	Depresivní papoušci a jejich střevní bakterie	K. Marková, L. Schmiedová, D. Divín, M. Těšický, J. Kreisinger, M. Vinkler
12:10	12:25	Dvě dekády ptačí ekoimunologie: od hnízdní biologie k molekulární evoluci	M. Vinkler
12:25	12:40	Jak analýza starověké DNA z historických sbírek pomáhá porozumět molekulární evoluci jednoho z nejsmrtečnějších onemocnění u ptáků	M. Těšický, S. R. Fiddaman, O. Thalmann, A. Rau Graaf, J. Ward, E. Ricemeyer, A. Carmagnini, R. Drinkwater, A. Smith, G. Larson, S. Calvignac-Spencer, L. Frantz
12:40	13:45	Oběd 65 min	
13:45	15:05	Blok 3C: OBNOVA PŘÍRODY	předsedá K. Horák
13:45	14:05	Pomáhá budování nových tůň biodiverzitě nížinné zemědělské krajiny?	J. Sychra
14:05	14:20	Byznys pro přírodu aneb Jak funguje environmentální společnost Refugium	P. Svoboda, E. Kolomazníková
14:20	14:35	Aktivní obnova přírody a ochrana ptáků v ptačích parcích ČSO	B. Michálek, M. Bacílek, G. Čamlík, K. Chmel, M. Koreček, J. Rutterle, P. Vít
14:35	14:50	Ochrana a obnova biotopů vtáctva v chráněných vtáčích územích na Slovensku	J. Gúgh
14:50	15:05	Návrat dropa velkého (<i>Otis tarda</i>) na Slovensko: opatrenia, ktoré zabrali a tie, ktoré nás čakajú	J. Ridzoň, A. Cibik Hološková, J. Chavko, R. Slobodník, V. Koníková

SEZNAM POSTERŮ

- Adam M., Adamová-Ježová, D., Neubauer J. a Müller S.: Ozvěny lužní krajiny: Poznatky z celoročního ekoakustického monitoringu slepých ramen
- Danenbergerová N., Fiddaman S. R., Frantz L., Těšícký M.: Evoluce viru Markovy nemoci u hrabavých a vrubozobých ptáků
- Fulín M.: Pol storočia života s bocianom bielym na Slovensku
- Harmáčková L., Vymazal M., Chytil J.: Mapování ptáků Přerova: analýza habitatových preferencí
- Horák K., Nováková D., Svobodová K., Sychra J.: Černá křídla nad Brnem
- Koláčková J., Kadlecová G., Voslářová E.: Krkavec velký v záchranných stanicích České republiky
- Křišovský P., Oboňa J., Hromada M.: Vtáky a ich kuklorodky zistené na Východnom Slovensku v rámci CES
- Kučerová E., Peške L., Kouba M., Bušina T.: Kam se vydávají vypuštění sýčci? Praktické zkušenosti se satelitní telemetrií.
- Kučminová V., Gloor R., Kozák D., Dúhová D., Pardus I., Sudimac S., Kuhn S., Svoboda M., Mikoláš M.: Prepojenia medzi diverzitou lesov, ich zvukovou krajinou a ľudským well-beingom
- Maňásková P.: Kolize ptáků s průhlednými a odrazivými plochami ve městě Olomouci
- Materna J., Mikšlová K.: Jak se daří ptákům krkonošské tundry v době klimatické změny?
- Mikšlová K., Feřtová J.: Krkonoško-jizerskohorská populace tetřívka obecného v čase
- Mikuláš I., Rohová K.: Jak se daří ořešníkům?
- Musil P., Musilová Z.: Vývoj a současný stav populace kormorána velkého v České republice
- Parolková L., Choleva L.: Interakce ptáků se železniční infrastrukturou v koridoru Studénka–Ostrava
- Praus L.: Ještě ho můžeme vidět. Současný stav populace chocholouše obecného (*Galerida cristata*) v České republice
- Rohová K., Mikuláš I.: Z říčních břehů do pískoven: současný stav břehule říční v České republice
- Slavíčková K., Diblíková L., Pipek P., Petrusek A., Petrusková T.: Kéž by jsi sedláčku chcíp! Aneb nářečí českých strnadů po deseti letech
- Šimek L.: Početnost hus velkých (*Anser anser*) zjišťovaná v předhnízním období v Čechách
- Šlapanská E., Černý M., Sychra O.: Využívání biotopů a rozšíření strkapouda jižního (*Dendrocopos syriacus*) v Jihomoravském kraji
- Šťastný A., Procházka P.: Dobrá adresa po celý rok? Vztah mezi zimním výskytem a hnízdní početností rehka domácího v Brně
- Tuháček F., Jechumtál Skálová A.: Winter Bird Count: Monitoring Overwintering Birds in the Czech Republic

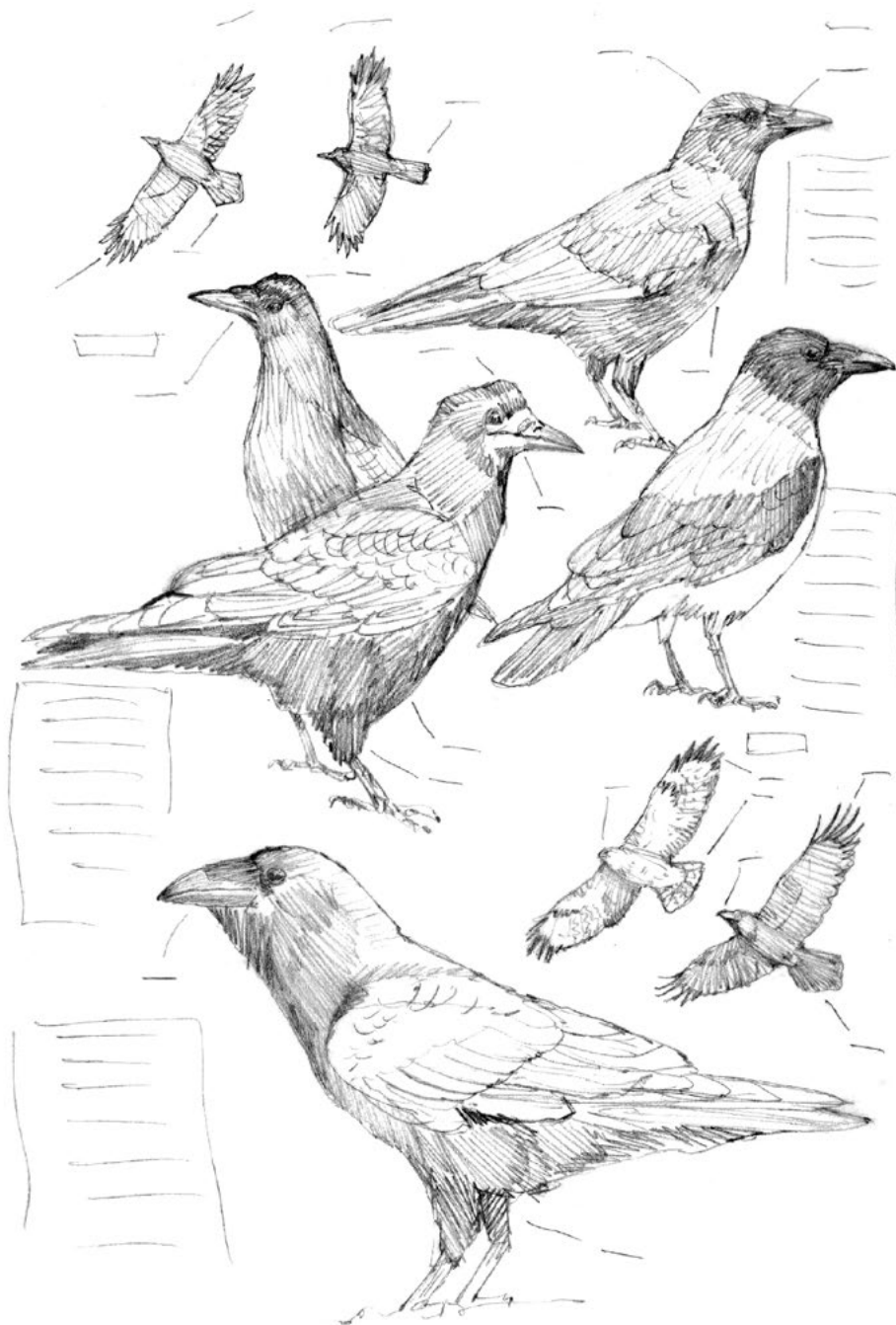
Společně chráníme ptačí nebe už 30 let

Česká společnost ornitologická slaví 100 let a my v EG.D jsme hrdí, že už 30 let chráníme přírodu společně. Instalujeme konzoly Birdsafe, zviditelňujeme dráty a s dobrovolníky sčítáme čápy. Naše společná mapa rizikových míst chrání vzácné dravce tam, kde to nejvíc potřebují. Gratulujeme k jubileu a těšíme se na další roky partnerství, které dává křídla.

egd.cz

eg·d

ČLEN SKUPINY E.ON

ABSTRAKTY PLENÁRNÍCH PŘEDNÁŠEK A POPULARIZAČNÍ PŘEDNÁŠKY

1. PLENÁRNÍ PŘEDNÁŠKA

Sto let ČSO: Přínos ornitologii a ochraně přírody

Alena Klvaňová

Česká společnost ornitologická, European Bird Census Council

Století existence ČSO je jedinečnou příležitostí k ohlédnutí za vývojem české ornitologie i ochrany ptáků a jejich prostředí. Od svého založení v roce 1926 se ČSO podílela na budování odborného zázemí oboru, praktické ochraně i tvorbě legislativy v oblasti životního prostředí a šířila osvětu prostřednictvím vlastních publikací i akcí pro veřejnost.

Mezi hlavní milníky výzkumu ČSO patří založení kroužkovací stanice, první atlasová mapování či vznik Jednotného programu sčítání ptáků; v moderní době pak založení faunistické databáze Avif či rozvoj programů občanské vědy, do nichž se každoročně zapojují tisíce dobrovolníků. Systematické mapování hnízdního rozšíření a monitoring běžných druhů dnes poskytují nenahraditelné informace o změnách ptačích populací. Díky práci několika generací profesionálních i amatérských ornitologů vznikly jedinečné datové řady dokumentující proměny české krajiny a avifauny v průběhu téměř pěti desetiletí.

Role ČSO je významná i v evropském kontextu. Koordinuje Celoevropský monitoring běžných druhů ptáků (PECBMS), hostí kancelář Evropské rady pro sčítání ptáků (EBCC) a spolukoordinovala vznik druhého Evropského atlasu hnízdního rozšíření ptáků (EBBA2), jednoho z nejvýznamnějších ornitologických projektů posledních desetiletí.

Vedle výzkumu sehrála ČSO zásadní roli také v ochraně ptáků a jejich stanovišť. Vznik regionálních poboček a odborných pracovních skupin rozšířil terénní výzkum i ochrannářské aktivity na území celé republiky. ČSO stála u vymezení sítě významných ptačích území v Česku a pod její záštitou vznikly patronátní skupiny pečující o tato území, které se staly inspirací i v zahraničí. Poznatky členů společnosti přispěly k ochraně ohrožených druhů i k přípravě strategických dokumentů a záchranných programů.

ČSO se také významně podílí na formování české i evropské ochrannářské politiky. Poskytuje data důležitá pro implementaci směrnice o ptácích a stanovištích soustavy Natura 2000, včetně vymezení ptačích oblastí. Dlouhodobě se podílí na připomínkování legislativy v oblasti ochrany přírody, myslivosti, zemědělství či stavebnictví. Před dvaceti lety se také stala průkopnicí přímé péče o území na vlastních pozemcích a postupně vybudovala síť ptačích parků, představující model ochrany přírody založené na vědeckých poznatcích.

Historie ČSO ukazuje, jak mohou dlouhodobé systematické úsilí, odbornost a občanská angažovanost přispívat k poznání, ochraně i utváření krajiny a veřejných politik v Česku i Evropě.

2. PLENÁRNÍ PŘEDNÁŠKA

Od dát k návratu ohrozených druhů: ako SOS/BirdLife Slovensko premieňa poznanie na ochranu vtáctva na Slovensku

Jozef Ridzoň

SOS/BirdLife Slovensko

Ochrana vtáctva na Slovensku sa už storočie opiera o ornitológov a dobrovoľníkov združených v Československej ornitologickej spoločnosti a SOS/BirdLife Slovensko, ktorých členovia aj v nepriaznivých podmienkach zbierali údaje a s rôznym úspechom presadzovali ochranu ohrozených druhov a lokalít. Údaje z najvýznamnejších lokalít umožnili vyhlásiť rezervácie Ostrov kormoránov (1929), Malý ostrov (1952), Ostrov orliaka morského (1953), Senné (1974), CHKO Malá Fatra a ďalšie územia.

Pribúdajúce údaje odhalili aj medzery v poznaní a podnietili vznik časopisu Tichodroma (1987), pracovných skupín na ochranu a výskum dravcov i ďalších systematických programov: zimné sčítanie vodného vtáctva (od 1993), prvý atlas rozšírenia vtáctva (2002), sčítanie bežných druhov (od 2005), online databáza Aves (2009) a monitoringy ďalších druhov. Tieto údaje boli kľúčové pre vyhlásenie 41 CHVÚ (2005 – 2014) a neskoršie zlepšenie ich ochrany: dlhodobé údaje o poklese zimujúcich husí boli dôvodom pre zlepšenie režimu v CHVÚ Dunajské luhy a Záhorské Pomoravie (2014), údaje o úbytku hlucháňa zasa pre účinnejšiu ochranu biotopov v národných parkoch (2026).

Monitoring bežných druhov na desiatkach miest bol podkladom pre dizajn ekoschémy, ktorá po roku 2023 rozdelila lány polí sieťou vyše 7 000 km biopásov a priniesla najväčšiu zmenu vidieka od kolektivizácie. Na pomoc najvzácnejším ubúdajúcim druhom na východe i západe Slovenska získala SOS/BirdLife Slovensko od roku 2005 362 ha pozemkov v CHVÚ Senianske rybníky, Medzibodrožie a Žitavský luh a s partnermi obnovila viac ako 150 ha biotopov v CHVÚ Sysľovské polia; spolupráca s vlastníckmi a hospodármi, obnova biotopov a ciele opatrenia umožnili návrat hniezdenia dropa veľkého i krakle belasej.

Na potrebu reprezentatívneho hodnotenia všetkých hniezdiacich druhov reagovala ŠOP SR v roku 2023 spustením komplexného monitoringu podľa odborného návrhu SOS, ktorý, veríme, bude základom ďalších potrebných rozhodnutí v ochrane vtáctva a biotopov.

3. PLENÁRNÍ PŘEDNÁŠKA

From Saving Birds to Saving Nature

Ariel Brunner

Regional Director of BirdLife Europe and Central Asia

The bird conservation movement was born more than a century ago as a reaction to the widespread extermination of birds such as the Great egret for the feathers fashion trade. We have gone a long way, and on that initial mission have been hugely successful with strong legal protection, increased awareness and spectacular come back of many species historically depleted by persecution such as the Common Crane, White tailed eagle or Great cormorant.

Over the years, organisations like CSO and SOS have emerged and grown all over the world, and the International Council for Birds Preservation, initially an academic society, has morphed into BirdLife International, the world's largest network of grassroots, independent NGOs dedicated to the conservation of birds and all nature. With National Partners in 120 countries and territories, we are now at the fore front of a much bigger fight- the attempt to halt the global collapse of biodiversity, which alongside anthropogenic climate change, are the most acute symptoms of humanity overreaching its planetary boundaries. Despite our success, an ever growing number of species is facing extinction. Once common birds such as the Grey partridge, Skylark, or Turtle dove have been wiped out from large parts of Europe.

Agriculture intensification and expansion is the main threat to biodiversity globally. But this is accompanied by a host of other threats from climate change itself to transport and energy infrastructures.

A huge contribution to conservation in Europe has been given by EU legislation and policies: the Birds and Habitats Directives, LIFE funding and more recently the Nature restoration law. BirdLife has been at the heart of campaigning to pass and implement these policies. It has been translating hard ornithological and ecological science into pragmatic real world solutions, and engaging communities, business, authorities and other social actors in deploying them.

As the climate and biodiversity crisis spirals out of control and decades of scientific predictions rapidly become observable facts, powerful lobbies are leading a denial and hate campaign that threatens the very fabric of our society and the tools we need to address the crisis: faith in facts, trust in institutions, freedom of speech and the rule of law.

In their 100 years of at times tragic history, CSO and SOS have shown great resilience. They have shown that science which point out the facts, and morality that pushes us to address them, are a powerful combination that cannot easily be vanquished by those who prefer to bend reality to their interests and ideologies. That history gives us strength as we step up to the challenge of saving the nature that we love and need, and of building a benevolent society that makes space for all people and all species.

4. PLENÁRNÍ PŘEDNÁŠKA

Ptactvo Česka v uplynulém století v souvislostech

Petr Voříšek

Česká společnost ornitologická, European Bird Census Council

Za sto let od založení ČSOS/ČSO došlo v avifauně na území dnešní ČR k mnoha změnám, proměňovaly se i krajina, legislativa či klima. Počátky období se vyznačují extenzivním zemědělstvím a pestrá otevřenou krajinou, ale také téměř bezuzdným pronásledováním dravých ptáků či málo rozvinutou dopravou. Po 2. světové válce nastoupily kolektivizace a zprůmyslnění zemědělství, které vedly ke ztrátě pestrosti zemědělské krajiny. Druhov a územní ochrana přírody dostaly legislativní rámec, ovšem pronásledování predátorů pokračovalo. Průmyslové imise těžce poškodily lesy zejména v horských oblastech, byly vybudovány nové vodní nádrže, které se staly významnými tahovými zastávkami, zimovišti nebo i hnízdišti vodních ptáků. Pád komunistického režimu v r. 1989 byl pak doprovázen útlumem zemědělství, zlepšením kvality ovzduší, lepšími ochrannými předpisy, ale také zarůstáním krajiny, nárůstem dopravy a růstem rozlohy i věku lesů. Začala se projevovat změna klimatu. Posledním mezníkem ve 100 letech existence ČSO byl vstup ČR do EU v roce 2004. Zemědělství nabralo znovu na intenzitě, druhová i územní ochrana přírody se začala řídit standardy EU, změna klimatu se projevuje stále silněji, více se objevují nepůvodní druhy. Všechny tyto jevy a události a také některé další budou v přednášce uvedeny do souvislostí se změnami v ptactvu Česka za posledních 100 let.

POPULARIZAČNÍ PŘEDNÁŠKA

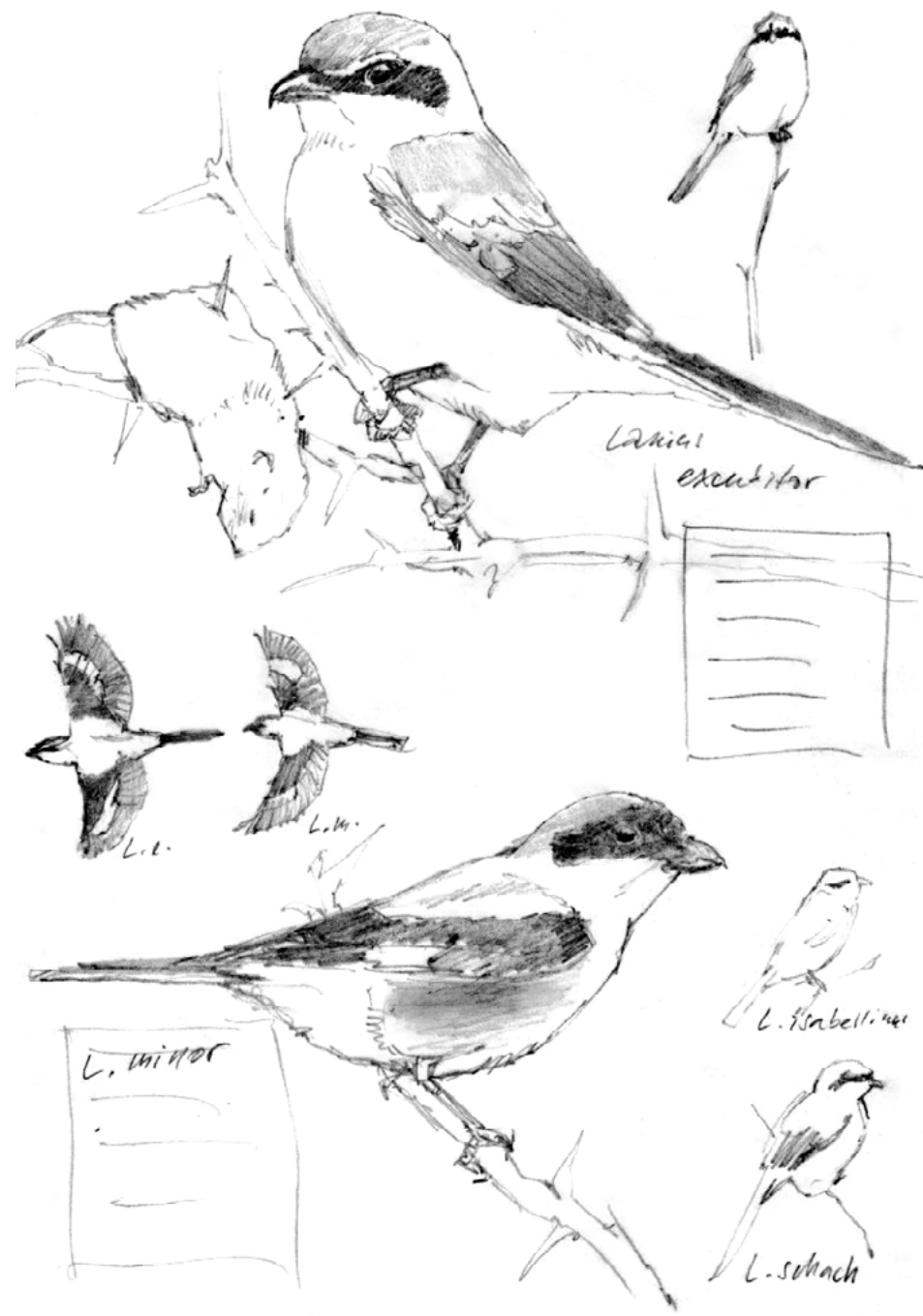
Mistři pěvci opeřenci s Lukášem Hurníkem

Jak lze ptačí zpěv vnímat z pohledu muzikologie?

Co mají ptáci společného s klasickou hudbou?

Který zástupce práci říše je nejmuzikálnější?

Jak vznikl rozhlasový projekt i stejnojmenný podcast Mistři pěvci opeřenci?

ABSTRAKTY PŘEDNÁŠEK

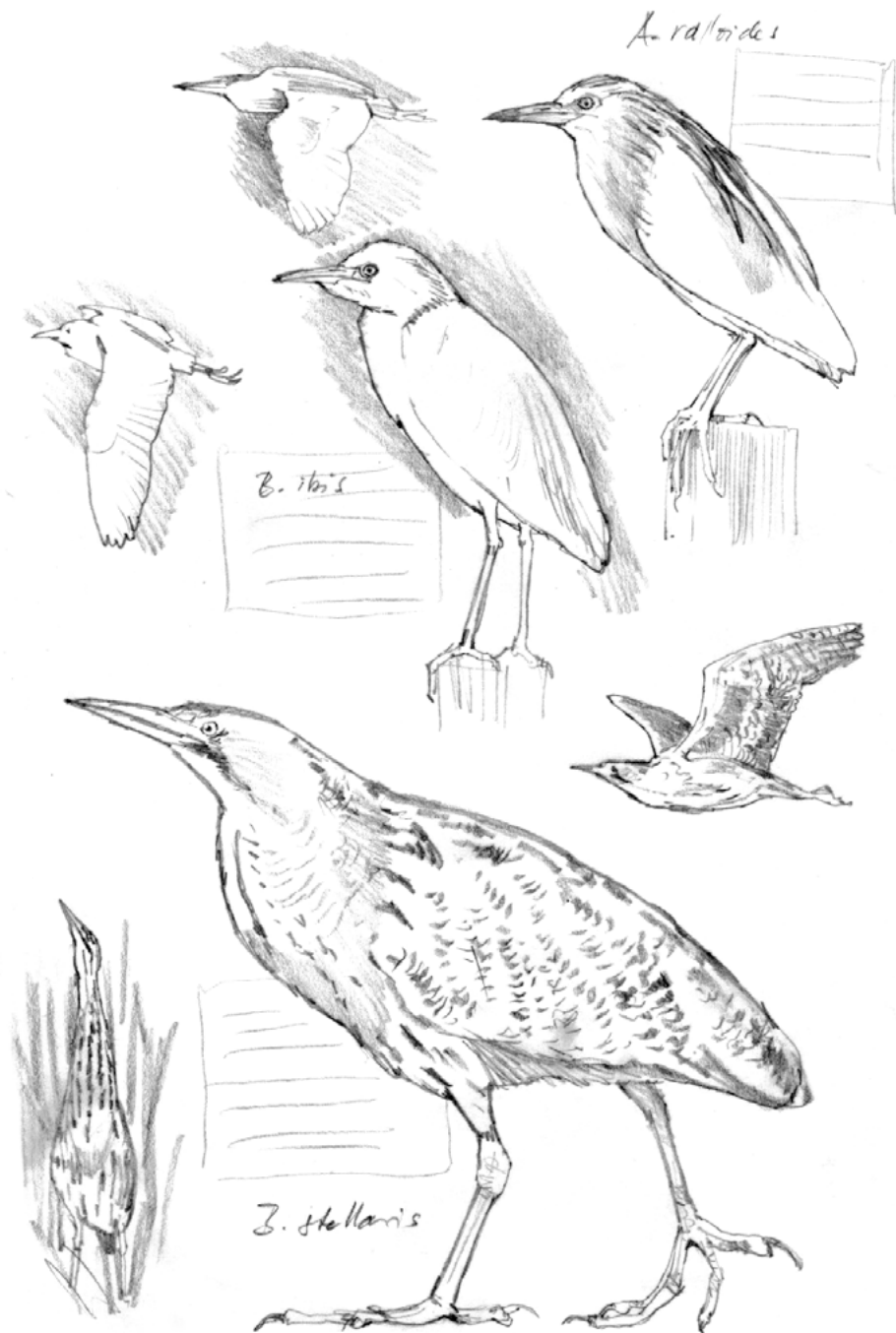
Abstrakty jsou řazeny abecedně podle příjmení prvního autora. Za obsahovou správnost odpovídají jejich autoři.

Breeding Range Expansion in Colonial Waterbirds in Ukraine During 2000–2020

Nataliia Atamas

Laboratory of Population Ecology, Department of Animal Monitoring and Conservation, I.I. Schmalhausen Institute of Zoology, NASU, Kyiv, Ukraine; e-mail: atamasnataly@gmail.com

The dispersal and breeding range expansion of colonial waterbirds in Ukraine during the late 20 and early 21 centuries has been strongly associated with the formation of anthropogenic aquatic habitats such as large river reservoirs, fishponds and flooded peat-extraction quarries. The development of suitable nesting habitats in these water bodies is closely related to successional changes in aquatic vegetation communities. Particularly important are the expansion of reed beds dominated by *Phragmites australis* which accompanied by the replacement of cattail communities (*Typha* spp.) and overgrowth of shallow-water zones. In several wetlands plant communities dominated by yellow water lily *Nuphar lutea* and white water lily *Nymphaea alba* have been replaced by communities dominated by water chestnut *Trapa natans*. These transformations promote the formation of habitats resembling “secondary delta” ecosystems within continental Ukraine which facilitate the inland expansion of species formerly associated with Black Sea delta ecosystems. Such species include Caspian Gull *Larus cachinanns*, Great Cormorant *Phalacrocorax carbo*, Little Egret *Egretta garzetta*, Great Egret *Ardea alba*, Squacco Heron *Ardeola ralloides*, Black-crowned Night Heron *Nycticorax nycticorax*, Eurasian Spoonbill *Platalea leucorodia* and Whiskered Tern *Chlidonias hybrida*. The main direction of expansion is northward while *Chlidonias hybrida* also expands westward into Poland. For some species shifts in nesting habitats are associated with reduced breeding productivity particularly in *Chlidonias hybrida* colonies nesting on *Trapa natans* and *Larus cachinanns* colonies established within reed beds. Process of expansion is driven by several interacting factors: aridization of the southern steppe regions and subsequent degradation of native delta habitats (Danube and Dniester rivers), shifts from arboreal to reed-bed nesting for such species as *Ardea cinerea*, *Ardea alba*, *Nycticorax nycticorax* and *Phalacrocorax carbo* and increasing use of anthropogenic nesting substrates including hydraulic structures, sandy deposits for building and building rooftops (for Black-Headed Gull *Chroicocephalus ridibundus*, Common Tern *Sterna hirundo*, Little Tern *Sternula albifrons*, Eurasian Oystercatcher *Haemantopus ostralegus*, *Larus cachinanns*).

Zmeny začiatku hniezdenia a veľkosti znášky muchárikov bieločrkých (*Ficedula albicollis*) na troch lokalitách Slovenska v posledných dvoch dekádach

Michal Baláž, Roman Slobodník, Vladimír Slobodník, Mária Balážová

Katedra biológie a ekológie PF KU v Ružomberku, Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok, Slovensko; e-mail: miso.balaz@gmail.com

Muchárik bieločrký (*Ficedula albicollis*) je druh spevavca, u ktorého je známy pomerne silný vplyv environmentálnych faktorov na priebeh hniezdenia. Popísaná bola najmä závislosť priletu na hniezdisko a načasovanie hniezdenia od teplôt prevládajúcich v jarnom období (koniec apríla – začiatok mája), kedy obsadzujú hniezdne teritória a stavajú hniezda. Najmä z dlhodobejších dát je možné vidieť výraznú koreláciu začiatku hniezdenia a teploty v danom roku, ale aj rozdiely v začiatku hniezdenia medzi rôznymi lokalitami s odlišnou teplotou. Do preukazne skorších termínov sa začiatok hniezdenia tohto druhu posúva aj pod vplyvom postupného otepľovania súvisiaceho s klimatickou zmenou. Uvedené charakteristiky hniezdnej biológie sa nám podarilo preukázať aj na troch výskovo (a teda aj teplotne) odlišných lokalitách stredného Slovenska. Najnižšie položená lokalita (350–420 m n. m.) sa vyznačuje najskorším začiatkom hniezdenia a bol tu zdokumentovaný aj jeho preukazný posun za posledných 20 rokov. Okrem toho sa populácia v teplotne optimálnejšom prostredí vyznačuje aj vyššími priemernými znáškami. Z toho dôvodu sme sa zamerali na zistenie vplyvu zvyšujúcej sa teploty na lokalitách vo vyšších nadmorských výškach (cca 600 m n. m.) na jednotlivé aspekty hniezdnej biológie. Začiatok hniezdenia nevykazoval jednoznačný trend posunu do skorších období, silne však koreloval s jarnou teplotou (20. apríl – 10. máj) na daných lokalitách, ktorá sa vyznačovala pomerne silnými výkyvmi. Za posledných 20 rokov sa však preukazne zvýšila veľkosť znášky muchárikov. Predpokladáme, že pod vplyvom zvyšujúcej sa teploty vo vyšších nadmorských výškach sa zlepšujú podmienky pre tento vtáčí druh a samice aj v tomto prostredí môžu investovať viac do počtu vajec než v predchádzajúcich rokoch.

Migrace nekončí přiletím na zimoviště: tažní ptáci sledují sezónní zdroje i během zimování

Vojtěch Brlík^{1,2}, Jelany Duali², Paul Dufour³, Petr Procházka⁴, Quinn M. R. Webber², D. Ryan Norris²

¹ Katedra ekologie PŘF UK, Praha

² Department of Integrative Biology, University of Guelph, Guelph, Canada

³ Swiss Ornithological Institute, Sempach, Switzerland

⁴ Ústav biologie obratlovců AV ČR, Brno

Tažní ptáci tráví téměř polovinu svého ročního cyklu na zimovištích, ekologické procesy probíhající během tohoto dlouhého období však zůstávají málo prozkoumané. Přestože byli tažní ptáci během zimování tradičně považováni za převážně stacionární, nedávné studie ukázaly, že někteří suchozemští ptáci podnikají v rámci zimovišť rozsáhlé přesuny. S využitím globálního souboru dat sledování migrace ptáků zahrnujícího 2476 jedinců 103 druhů

z 29 čeledí jsme kvantifikovali výskyt a rozšíření tohoto chování a testovali hypotézy vysvětlující jeho hlavní příčiny. Ukazujeme, že přesuny na zimovištích se vyskytly u 45 % jedinců a byly zaznamenány u 55 % druhů a 79 % čeledí napříč regiony. Pravděpodobnost přesunů byla vyšší u jedinců zimujících na lokalitách s nízkou nebo klesající zeleností vegetace, což podporuje hypotézu sledování sezónně se měnících zdrojů v rámci zimovišť. Přesuny byly také pravděpodobnější u jedinců, kteří na zimoviště přilétali dříve, což neposkytuje podporu hypotéze hustotní závislosti. Přesuny byly zároveň častější u druhů se špičatějšími křídly, a tedy vyšší efektivitou letu. Naproti tomu tělesná hmotnost, strategie pelichání ani pohlaví neměly jasný vliv a rovněž fylogenetický signál byl slabý. Naše výsledky ukazují, že přesuny v rámci zimovišť jsou poměrně běžné a představují flexibilní strategii, která pravděpodobně umožňuje reagovat na měnící se podmínky a dostupnost zdrojů během zimování.

Vliv současných změn prostředí na arktické ptáky

Martin Břečka

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Branišovská 1645/31a, 370 05 České Budějovice; e-mail: sekret-fpr@prf.jcu.cz

Globální změna klimatu a lidské aktivity mají významný dopad na ptačí společenstva, a to i v tak odlehklých oblastech, jako je Arktida. V posledních desetiletích se hromadí důkazy, že zdejší organismy začínají trpět následky těchto změn. Jejich dokonalé adaptace na drsné severské podmínky jim přitom ale mohou bránit v pružném přizpůsobení. Doposud však není zřejmé, jak závažné a rozšířené tyto negativní dopady jsou. Cílem mé bakalářské práce tedy bylo pro vybrané populace arktických ptáků zmapovat, které stresory formují jejich populační dynamiku a reprodukční úspěšnost, jestli se intenzita stresorů mění v souvislosti se změnami klimatu a lidským působením, a zdali ptáci vykazují adaptace na tyto tlaky. Z metaanalýzy dostupných zdrojů vyplývá, že většina ze 133 prozkoumaných populací vykazuje klesající (43 populací) či stabilní (29 pop.) trend v početnosti, zatímco nárůsty jsou ojedinělé (5 pop.). To může být z části dáno měnícími se podmínkami v severské tundře, z nichž nejvýznamnějšími jsou narůstající predace, klesající dostupnost potravy a změny habitatů. Více než třetina studovaných populací na nové podmínky reaguje dřívějším hnízděním či posunem hnízdišť na sever. Bohužel, ne vždy zvládají tyto adaptace udržet s oteplováním krok. Závěrem práce je proto také navržen efektívnych ochranných opatření a cílů budoucího výzkumu. V navazující diplomové práci plánuji analýzu rozšířit na všechny zbývající populace arktických ptáků a celý dataset následně doplnit a pročistit díky zkušenostem místních ornitologů. Tím se snad podaří získat ucelenou představu o tom, co se na dalekém severu odehrává, a jak závažné jsou dopady pro ptačí společenstva. Už nyní je však jisté, že Arktida není zamrzlým a neměnným koutem světa. Díky lidskému působení jsou zdejší ekosystémy v pohybu, a ptáci s nimi.

Kde zpívají ptáci nejkompexněji a proč?

Martin Bulla, Peter Mikula, Wolfgang Forstmeier, Tereza Petrusková, Tomáš Albrecht

Fakulta životního prostředí, Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, 165 00 Praha – Suchbát; e-mail: bullam@fzp.czu.cz

Ptačí zpěv po staletí fascinuje hudebníky i přírodovědce a dnes je jedním z klíčových modelů pro studium komunikace. Přesto stále nevíme, proč mají některé druhy pěvců (Passeriformes) velmi jednoduchý zpěv, zatímco jiné zpívají dlouhé a složité sekvence. V tomto příspěvku představíme globální analýzu složitosti zpěvu u téměř 5 000 druhů pěvců, založenou na více než 18 000 nahrávkách z databázi občanské vědy. V přednášce ukážeme, kde na světě zpívají ptačí společenstva nejkompexněji a co za touto rozmanitostí stojí.

Agresivní chování mláďat jako konflikt rodič-potomek u strakapouda velkého

Martin Černý

Zoologické oddělení, Moravské zemské muzeum, Zelný trh 6, 659 37, Brno; e-mail: mcerny@mzm.cz

Hnízdní období je u nidikolních ptáků spojené s vysokými energetickými nároky. Zatímco rodiče se snaží tyto nároky minimalizovat pro dosažení vyšší efektivity a optimální rozložení investic mezi více potomků, mláďata se naopak chovají sobeckěji a snaží se zvyšovat svůj příjem, jenž je plně závislý na rodičovské péči. Strakapoud velký (*Dendrocopos major*) je nejhojnějším druhem šplhavce v České republice. Jedná se o monogamní druh s nápadným pohlavním dimorfismem, u kterého se o potomstvo starají obě pohlaví.

Tento příspěvek se věnuje výzkumu hnízdního chování strakapouda velkého v lesních porostech v okolí obce Omice v Jihomoravském kraji. V poslední fázi hnízdění, těsně před vylétnutím mláďat, bylo pozorováno agresivní chování mláďat vůči rodičům. Otázkou zůstává, proč k tomuto agresivnímu chování dochází a zda (případně jak) tyto projevy agrese ovlivňují chování rodičů. K vyhodnocení byly použity hodinové Full HD videozáznamy ze 36 hnízdních dutin, které byly pořízeny v letech 2019–2024.

Výsledky ukazují, že k agresi dochází přibližně v jedné třetině případů krmení a pravděpodobnost jejího výskytu se zvyšuje s dobou uplynulou od posledního krmení. Zároveň je pravděpodobnost „útoků“ vyšší v ranější fázi hnízdní sezóny. Dále se ukázalo, že agresivní chování mláďat vede k častějším přiletům rodičů s potravou. Rodiče v těchto situacích zkracují interval mezi přiletů až o jednu třetinu, přičemž v závislosti na pohlaví rodiče dochází také k úpravě množství přinesené potravy. Uvedená zjištění naznačují, že agresivní chování mláďat, ačkoliv je motivováno hladem, může mít na rodiče manipulativní efekt a představuje tak efektivní nástroj v konfliktu rodič-potomek.

Výsledky 8. mezinárodního sčítání čápa bílého (*Ciconia ciconia*) v České republice v roce 2024 a jejich porovnání s výsledky z předchozího sčítání v roce 2014

Gabriela Dobruská, Filip Tuháček

Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 34, 150 00 Praha 5; e-mail: dobruska@birdlife.cz

Počátky mezinárodního monitoringu čápa bílého (*Ciconia ciconia*) sahají až do roku 1934, v pravidelných desetiletých intervalech probíhá mezinárodní sčítání od roku 1974. V roce 2024 proběhlo v České republice již osmé mezinárodní sčítání čápa bílého, a to jako program občanské vědy za účasti široké veřejnosti. Do sčítání se zapojilo 1219 spolupracovníků, kteří do webové databáze programu Čapí hnízda (<https://projekty.birds.cz/capihnizda/>) vložili více než 15 700 záznamů. Výsledky sčítání porovnáváme s předchozím mezinárodním sčítáním v roce 2014 se zaměřením na dlouhodobý vývoj početnosti, umístění hnízd a reprodukční úspěšnosti.

V roce 2024 bylo zaznamenáno 1013 hnízd obsazených čapím párem, což představuje nárůst oproti roku 2014, kdy bylo evidováno 792 obsazených hnízd. Celkem bylo v roce 2024 vyvedeno 2516 mláďat, což odpovídá průměrně 2,97 mláďatům na úspěšné hnízdo. Hnízda čápa bílého byla v České republice rozmístěna nerovnoměrně; nejvyšší počty byly zjištěny v Jihočeském a Moravskoslezském kraji, zatímco nejméně hnízd bylo zaznamenáno v severozápadní části Česka a v Praze čapí dlouhodobě nehnízdí. Ve srovnání s rokem 2014 došlo spíše k zahušťování populace v již obsazených oblastech než k výraznému šíření do nových regionů. Přibližně polovina hnízd byla umístěna na komínech nebo střeších budov, 41 % na různých typech sloupů a pouze 6 % na stromech. Oproti roku 2014 poklesl podíl hnízd na komínech a vzrostl podíl hnízd na sloupech, včetně připojených na distribuční síť.

Výsledky 8. mezinárodního sčítání v Česku ukazují pokračující růst hnízdní populace čápa bílého, změnu hnízdních preferencí a význam dlouhodobého monitoringu založeného na koordinované občanské vědě.

Sympatrické hnízdění luňáků (*Milvus spp.*): koexistence na úrovni hnízda a kraje

Dostál Marek¹, Matušík Hynek², Horal David³, Literák Ivan¹

¹ Ústav biologie a chorob volně žijících zvířat, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, Veterinární univerzita Brno

² Březolupy

³ Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Brno

Sympatrické hnízdění luňáka červeného (*Milvus milvus*) a luňáka hnědého (*Milvus migrans*) představuje příklad koexistence dvou blízce příbuzných druhů dravců. Luňák hnědý je ve studované oblasti Jihomoravského kraje dlouhodobě hnízdícím druhem, zatímco luňák červený zde začal pravidelně hnízdit až od druhé poloviny 70. let 20. století. Ačkoli jsou si oba druhy ekologicky podobní, liší se hnízdní fenologií a migrační strategií, potravní ekologií i populačními trendy, což může ovlivňovat jejich prostorovou distribuci a hnízdní

úspěšnost. Jihomoravský kraj je v současnosti oblastí se stabilní populací obou druhů, která poskytuje unikátní možnost ke studiu vzájemných vztahů během hnízdění.

V letech 2014–2025 jsme sledovali celkem 495 hnízdních párů luňáků červených (306 hnízd) a luňáků hnědých (147 hnízd) na ploše 3 990 km², přičemž 42 hnízd bylo v průběhu studie střídavě obsazeno oběma druhy. U každého hnízdního teritoria jsme kvantifikovali počet párů téhož nebo opačného druhu v okruhu 1 km a hodnotili, zda populační hustota či lokální koncentrace hnízd ovlivňují reprodukční úspěšnost.

Hnízda párů obou druhů se v okruhu 1 km nacházela významně blíže u sebe než hnízda patřící párům téhož druhu ($p < 0,01$). Populační hustota luňáků červených byla vyšší (1,1/100 km²) v porovnání s populační hustotou luňáků hnědých (0,5/100 km²), kteří vyvedli v průměru méně mláďat na jedno hnízdo ($p < 0,01$). Vyšší populační hustota byla spojena s nižší reprodukční úspěšností ($p < 0,01$).

Luňáci červení a luňáci hnědí hnízdí v podmínkách Jihomoravského kraje v těsné blízkosti, často jen několik desítek metrů od sebe, aniž by docházelo k výrazné prostorové segregaci nebo negativnímu vlivu lokální koncentrace hnízd na reprodukční úspěšnost. Vysoká míra překryvu ve využívání prostředí se projevuje dlouhodobým obsazováním stejných hnízdních stanovišť, včetně opakovaného střídání využití stejných hnízd oběma druhy, což naznačuje vysoký stupeň sdílení hnízdních stanovišť během dlouhodobé sympatrie.

Migrační rozptyl a konektivita jako determinanty populačních trendů ptáků

Martina Frýbová, Aurélien Besnard, Carole Doucerain, Petr Procházka, Jiří Reif, Odin Rumianowski, Vojtěch Brlík

Ústav botaniky a zoologie Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, Kottlářská 2, 611 37 Brno; e-mail: vslezak@sci.muni.cz

Počty tažných ptáků celosvětově klesají v důsledku klimatických změn a ztráty přirozených stanovišť. Úbytek tažných druhů představuje zásadní výzvu pro ochranu přírody, protože tažní ptáci běžně migrují na dlouhé vzdálenosti a jejich roční cykly jsou komplexní. Mechanismy populační dynamiky tažných ptáků proto stále nejsou plně objasněny. Jedním z faktorů ovlivňujících populační trendy tažných ptáků je migrační rozptyl, neboli rozsah jejich zimoviště v poměru k velikosti hnízdního areálu. Druhy s vyšším rozptylem, rozmanitějšími migračními strategiemi, a tudíž většími nehnízdními areály vykazují stabilní nebo dokonce pozitivní trendy, protože umožňují jedincům obývat různorodá stanoviště, což populace chrání před negativními efekty změn životního prostředí. Obdobně se ale diskutuje vliv migrační konektivity na populační trendy tažných ptáků. Migrační konektivita určuje míru míchání jedinců z různých hnízdišť v rámci zimoviště. Vliv migračního rozptylu a konektivity včetně interakce těchto dvou proměnných na populační trendy však doposud neznáme. V naší práci jsme proto testovali vliv migračního rozptylu, migrační konektivity a jejich interakce na populační trendy. Za tímto účelem jsme sestavili globální databázi migrace sledující pohyby 2132 jedinců 40 druhů tažných ptáků. Naše výsledky odhalují vysokou pravděpodobnost vlivu migračního rozptylu na populační trendy, avšak pouze zanedbatelný vliv migrační konektivity i interakce mezi prediktory. Naznačují tak, že pro ochranu populací tažných ptáků může být klíčová především ochrana rozsáhlých a environmentálně rozmanitých zimovišť, která druhům poskytují potřebnou prostorovou flexibilitu.

Ochrana a obnova biotopov vtáctva v chráněných vtáčích územiach na Slovensku

Ján Gúgh

Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko, Zelinárska 4, 821 08 Bratislava, e-mail: gugh@vtaky.sk

Jednou z kľúčových aktivít Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Slovensko je dlhodobá implementácia **druhej ochrany** a **územnej ochrany** v chránených vtáčích územiach na Slovensku, ktorá prebieha kontinuálne od roku 1993. Súčasťou týchto programov je aj zabezpečenie trvalej ochrany biotopov prostredníctvom **výkupu alebo dlhodobého prenájmu pozemkov**, čo predstavuje jeden z najefektívnejších nástrojov pri ochrane ohrozených druhov vtáctva. V súčasnosti organizácia vlastní **viac ako 460 ha** ekologicky významných území a ďalších **185 ha** spravuje formou dlhodobého prenájmu. Celková výmera **645 ha** predstavuje stabilnú sieť biotopov, ktorá garantuje dlhodobé prežívanie a reprodukčný úspech viacerých ohrozených druhov vtáctva na území Slovenska.

Príspevok hodnotí rozsiahle **manažmentové a revitalizačné zásahy** realizované v **11 chránených vtáčích územiach**, zamerané na obnovu mokradí, zlepšenie vodného režimu, zakladanie a manažment trávnatých biotopov. Obnovené biotopy zahŕňajú **viac ako 550 ha** lúčnych a mokradových ekosystémov, **viac ako 2 300 ha** plôch so zlepšeným vodným režimom a takmer **300 ha** trávnych porastov manažovaných kosením a pasením. Hydrologické opatrenia zahŕňali **revitalizáciu riečnych ramien**, budovanie **stavidiel** a **vodozádržných prvkov**, vznik rozsiahlych **zavodnených plôch** a obnovu **zavodňovacích kanálov** v **dĺžke viac ako 5 km**.

Populačné odozvy vtáctva preukazujú vysokú efektivitu realizovaných opatrení. Obnova aluviálnych lúk a mokradí viedla k zvýšeniu početnosti migrujúcich aj hniezdiacich bahniakov a kačíc, vrátane druhov ako *Spatula querquedula*, *S. clypeata*, *Limosa limosa*, *Tringa totanus* či *Vanellus vanellus*. Hydrologické a biotopové zásahy sa prejavili aj výrazným nárastom početnosti volavkovitých vtákov (*Nycticorax nycticorax*, *Ardea alba*, *A. purpurea*, *Botaurus stellaris*, *Egretta garzetta*). Zlepšenie priaznivého stavu biotopov podporilo stabilizáciu a rast populácií mokradových a lúčnych spevavcov, najmä *Acrocephalus melanopogon* a *Motacilla flava*. Obnova lúčnych porastov prispela aj k záchrane hniezdnej populácie *Otis tarda* na Slovensku.

Výsledky potvrdzujú, že **komplexné manažmentové zásahy** – hydrologické úpravy, obnova lúk, revitalizácia hniezdných biotopov a aktívny manažment – vedú k výraznému zvýšeniu ekologickej kvality biotopov a k signifikantnému nárastu početnosti cieľových druhov vtáctva. Zistenia zároveň zdôrazňujú, že v kontexte prehlbujúcich sa dopadov klimatickej zmeny je nevyhnutné uplatňovať **adaptívny manažment**, najmä v mokradných ekosystémoch, a pokračovať v obnovných opatreniach, ktoré preukázateľne zvyšujú biodiverzitu v chránených vtáčích územiach Slovenska.

Identifikace fází ročního cyklu a hnízdních pokusů z GPS pozic dálkových migrantů

Jan Hanzelka¹, Laëtitia Pirió², Petr Procházka³

¹ Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Albertov 2038/6, Praha, 128 00, Česká republika;

e-mail: jan.hanzelka@natur.cuni.cz

² Littoral Environnement et Sociétés (LIENSs) – UMR 7266, 2 Rue Olympe de Gouges, La Rochelle, 170 00, France;

e-mail: laetitia.pirio@univ-lr.fr

³ Ústav biologie obratlovců AV ČR, v.v.i., Květná 170/8, Brno, 603 00, Česká republika, hanzelka@ivb.cz;

e-mail: prochazka@ivb.cz

Rychlý rozvoj GPS technologií, miniaturizace baterií a zdokonalování solárního dobíjení umožnily dlouhodobé sledování ptáků pomocí GPS vysílaček. Vzdálený monitoring eliminuje rušení ptáků vznikající lidskou přítomností při terénním výzkumu, což je důležité zejména během hnízdění. Obrovské množství nasbíraných polohových dat je potřeba třídit a analyzovat, abychom získali detailní informaci o poloze hnízdišť a v případě migrantů také jejich zimovišť či tahových zastávek. Proto jsme v rámci projektu HABITRACK vyvinuli pracovní postup, sestávající ze tří kroků analýzy GPS polohových záznamů ve standardizovaném formátu platformy Movebank. V prvním kroku rozlišujeme záznamy během letu od stacionárních záznamů na zemi. Druhá zmíněná skupina záznamů se dále rozděluje na záznamy z hnízdišť, zimovišť a tahových zastávek, pokud byly přítomny. Tím získáme přehled o všech fázích ročního cyklu studovaných migrujících ptáků. V druhém kroku algoritmus analyzuje data z hnízdišť a vyhledává potenciální hnízdní pokusy, včetně opakovaných snůšek. Pro každý pokus jsou vykresleny diagramy na základě opakujících se návštěv či doby pobytu ve shlucích GPS záznamů. Diagramy umožňují rozhodnout, zda se jedná o skutečný hnízdní pokus či například o nocoviště. Poslední krok je vyhodnocení analýzy vzdálenosti záznamů od hnízda. V tomto kroku používáme vzdálenost od hnízda k odhadu, zda se opravdu jedná o skutečný pokus, a pokud ano, odhadujeme, zda inkubace trvala potřebnou dobu pro úspěšný pokus a zda rodič(e) odvedl(i) mláďata z hnízda v případě nekrmových druhů. Pracovní postup poskytuje robustní výsledky v závislosti na kvalitě záznamů, přičemž i pro nižší frekvenci záznamů kolem 30 až 60 min lze dosahovat použitelných výstupů. Celé vyhodnocení záznamů probíhá rychle a během několika minut se dozvíme, kam daný jedinec migroval, kde hnízdil a zda bylo hnízdění úspěšné.

Hlasová a genetická variabilita vybraných populací lindušky lesní (*Anthus trivialis*) na území České republiky

Havelka M., Petrusková T., Kahounová H., Piálek L., Petrusek A., Nazarizadeh M., Uhrová M., Piálková R.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Přírodovědecká fakulta, Branišovská 1760, 370 05, České Budějovice;

e-mail: sekret-fpr@prf.jcu.cz

Linduška lesní (*Anthus trivialis*) je tažný pták s výraznou filopatrií. Předchozí výzkumy ukázaly, že zpěv samců je individuálně specifický, v čase stabilní a vykazuje geografickou variabilitu. Cílem této studie bylo ověřit, zda geografická variabilita zpěvu odpovídá genetické

variabilitě populací. Analýza genetické variability byla provedena pomocí dvou mitochondriálních markerů: control region domain I (CR) a cytochrome b (cytb) u 50 samců lindušky lesní odchycených na pěti českých lokalitách. Současně byly u všech jedinců analyzovány zpěvy nahrané před odchycením směrovým mikrofonem na digitální rekordér. Akustická analýza byla provedena v programu Avisoft-SASLab a pro každého samce byl stanoven slabikový repertoár. Z mitochondriální DNA bylo identifikováno 7 haplotypů pro CR a 16 haplotypů pro cytb., ale mezi studovanými populacemi se nepodařilo najít žádnou jasnou genetickou strukturu, kdy identifikované haplotypy geograficky neodpovídaly jednotlivým lokalitám. Analýza repertoárů jednotlivých samců potvrdila, že kombinace typů slabik je pro každého samce unikátní a jedince lze proto spolehlivě rozpoznat i jen na základě nahrávky jejich zpěvu. Zároveň byla potvrzena přetrvávající geografická variabilita, protože samci v rámci jedné lokality mají podobnější zpěvy v porovnání se samci z lokality jiné, a to i v rozmezí několika let. Výsledky naznačují, že kulturní evoluce je mnohem rychlejší než fixace genetické variability u studovaných mitochondriálních markerů. Je však pravděpodobné, že zvolené mitochondriální markery nejsou u lindušek dostatečně variabilní, aby odrážely variabilitu mezi populacemi na malé geografické škále.

Obrana hnízda hostitelem nepůsobí jako selekční síla vůči polymorfismu ve zbarvení hnízdního parazita

Marcel Honza, Gabriela Večeřová, Milica Požgayová, Peter Samaš

Ústav biologie obratlovců AV ČR, Květná 8, 603 65 Brno; e-mail: honza@ivb.cz

Batesovské mimikry u hnízdních parazitů je často považována za evoluční strategii vedoucí ke zmírnění agresivity hostitele. Samice kukačky obecné (*Cuculus canorus*) se vyskytují ve dvou barevných morfách: šedé, připomínající krahujce obecného (*Accipiter nisus*) a rezavé, přičemž její udržování je pravděpodobně podporováno apostatickou selekcí. Dosud publikované výzkumy naznačují, že vzhled šedé morfy připomínající dravce odrazuje hostitele od obrany, zatímco rezavá morfa těží ze své vzácnosti tím, že uniká pozornosti hostitele. Dosavadní výzkumy výhradně využívaly statické makety kukaček (vycpaniny, 3D modely), což neumožňovalo nahlédnout do interakcí mezi hnízdním parazitem a jeho hostitelem v reálných situacích. Zkoumali jsme obranu hnízda u hostitele rákosníka velkého (*Acrocephalus arundinaceus*) vůči oběma barevným morfám v přirozených podmínkách. Při analýze videozáznamů pokusů parazitací kukaček jsme nezjistili žádný významný rozdíl v úspěšnosti přístupu k hostitelským hnízdům mezi oběma morfami. Obě morfy čelily podobné pravděpodobnosti fyzických útoků v přítomnosti hostitelů a rezavá morfa a se nevyhýbala detekci hostitelem častěji než morfa šedá. Tyto výsledky nepodporují předpoklady (a) Batesovské mimikry, a sice že mimikry připomínající dravce usnadňují přístup k hnízdům nebo snižují agresivitu hostitelů, a (b) apostatické selekce, že vzácnost rezavé morfy poskytuje výhodu pro úspěšnou parazitaci hostitelského hnízda.

Hrdlička divoká a hrdlička východní na jižní Moravě 2024–2025

Kryštof Horák¹, Filip Petřík¹, Vlasta Škorpíková¹

¹ Jihomoravská pobočka České společnosti ornitologické, Lidická 25, 6200 Brno; e-mail: horak@jmpcsso.cz

V rámci tradiční akce „cílový druh Jihomoravské pobočky“ jsme se v letech 2024 a 2025 zaměřili na dva vizuálně velmi podobné druhy – hrdličku divokou a hrdličku východní. Hrdlička divoká je původním evropským druhem s negativním trendem početnosti, zatímco hrdlička východní je v podmínkách střední Evropy nepůvodní a může mít potenciálně rizikový vliv na další druhy ptáků, zejména na hrdličku divokou. Hrdlička východní unikla ze zajetí v roce 2012 a od té doby v širším okolí Novomlýnských nádrží založila rozmnožující se populaci, což je zřejmě v rámci Evropy unikátní situace. Doposud však tomuto druhu a jeho výskytu v ČR nebyla věnována náležitá pozornost.

Mapování probíhalo v působnosti Jihomoravské pobočky ČSO – v Jihomoravském kraji a v okresech Zlín a Uherské Hradiště – s důrazem na oblast výskytu hrdličky východní. Příspěvek shrnuje výsledky monitoringu a srovnává je s historickými údaji. Díky široké síti zapojených mapovatelů se během dvou let podařilo nashromáždit více než 2400 záznamů hrdličky divoké a přes 440 záznamů hrdličky východní. U hrdličky východní jsme také stanovili minimální velikost populace na cca 230 jedinců. Při vyhodnocování dat jsme se zaměřili na biotopové preference obou druhů, charakter výskytu a také na to, zda oba druhy využívají stejné prostředí a jak se mohou vzájemně ovlivňovat. Nově nabyté informace poskytly cenný podklad pro první pokusy o řešení této bezprecedentní situace a o eradikaci hrdličky východní v jejím nepůvodním areálu rozšíření.

Česká stopa v Kamerunu: Čtvrtstoletí s ekologií afrických ptáků

David Hořák, Ondřej Sedláček, Tomáš Albrecht, Jan Riegert, Štěpán Janeček

PfF UK, katedra ekologie, Viničná 7, 128 00 Praha 2; e-mail: david.horak@natur.cuni.cz

Bates, Reichenow, Alexander, Bannerman... Kamerunská příroda v minulosti přilákala řadu významných ornitologů. Není divu – tato rozmanitá země uprostřed tropické Afriky, často přezdívaná „Afrika v malém“, hostí mimořádnou diverzitu prostředí i lidských kultur. Před pětadvaceti lety se skupina nadšených a odvážných českých studentů biologie rozhodla vydat v Durrellových stopách. Tehdy málokdo tušil, že dvakrát stačit nebude a tato cesta určí směr českého tropického výzkumu na další desetiletí. Hlavním útočištěm se staly Kamerunské hory – vulkanický řetězec, kde se za mlhou hustou tak, že by se dala krájet, proměňuje horká africká nížina v horský les plný ptačích endemitů. Právě v mozaikovitě krajině Bamenda Highlands náš výzkum začal. Prvotní poznávání neznámých druhů se rychle rozvinulo v komplexní ekologický výzkum, kterému se předchozí generace badatelů věnovaly jen okrajově. Hlavními tématy se stala struktura ptačích společenstev v mizejících fragmentech lesa a role ptáků v opylování rostlin. Ostatně, kovově se lesknoucí strdimilové se žlutými „tufty“, poletující na keřovitých třezalkách, byli symbolem prvních expedic. Později se naši dlouholetou laboratoří stal Mt. Cameroon, nejvyšší vrchol západní Afriky.

Zdejší unikátní elevační gradient umožňuje testovat klíčové ekologické otázky o faktorech určujících složení a biodiverzitu společenstev, mezidruhové interakce, ale i diverzitu životních strategií, fyziologických, reprodukčních a morfologických adaptací tropických ptáků, zejména ve srovnání s ptáky mírného pásu. Výsledkem dvou desetiletí práce jsou desítky odborných studií zaměřených na výškové patrnosti diverzity, populační hustoty, potravní sítě, adaptace k životu v tropickém prostředí i dopady změn biotopů. Přestože drsné přírodní i politické podmínky a nárůst životních povinností počáteční boom poněkud zklidnily, kamerunští ptáci stále skrývají mnohá tajemství – a čeští ornitologové k nim budou, snad i nadále, mít co říct.

Sezónní změny ve využití urbánního prostředí tažnými druhy ptáků

Jakub Hrouda¹, Petr Procházka², Guillermo Fandos Guzman³, Vojtěch Brlík^{1,4}

¹ Katedra ekologie; Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy

² Ústav biologie obratlovců Akademie věd ČR

³ Department of Biodiversity, Ecology and Evolution; Faculty of Biological Science, Complutense University of Madrid

⁴ Department of Integrative Biology, University of Guelph, Canada

Města nabízí ptákům řadu výhod – od časnějšího nástupu vegetačního období a lepší dostupnosti potravy v době hnízdění, po tepelné ostrovy a příležitosti k příkrmování v době zimování. Urbánní prostředí však může zároveň představovat ekologickou past. Zatímco v létě městské tepelné ostrovy zvyšují riziko přehřátí, v zimě může koncentrace ptáků u početných krmítek zvyšovat riziko přenosu patogenů. Není proto jasné, zda ptáci využívají urbánní prostředí především v období hnízdění, nebo spíše během zimování. Sezónní změny ve výskytu ptáků ve městech mohou odrážet převažující benefity a rizika spojená s urbanizací, a tím také pomoci odhalit adaptace a mechanismy, které umožňují ptákům města obsazovat. Tažní ptáci představují pro sledování těchto změn ideální modelovou skupinu, protože se v průběhu ročního cyklu opakovaně přesouvají mezi prostředím s odlišnými ekologickými podmínkami. V naší práci jsme pro 578 tažných druhů kvantifikovali sezónní změnu relativní početnosti mezi obdobím hnízdění a zimování v urbánním prostředí. Následně jsme testovali, které ekologické a morfologické charakteristiky tuto sezónní změnu vysvětlují při zohlednění fylogenetických vztahů mezi druhy. Předběžné výsledky ukázaly, že u více než dvou třetin sledovaných druhů využívala větší část populace urbánní prostředí během zimování než hnízdění. Druhy se v sezónní dynamice výskytu v urbánním prostředí výrazně lišily, ale nejvýraznější přesun do měst v zimním období jsme zaznamenali u druhů vázaných na vodní prostředí a otevřenou krajinu. Naše výsledky naznačují význam měst primárně v zimním období, a tedy pravděpodobný pozitivní vliv dostupnosti potravy, nižších nákladů na termoregulaci nebo přítomnost nezamrzajících vodních ploch. Přestože jsou tyto podmínky často důsledkem lidské činnosti spojené s degradací přirozeného prostředí, mohou zimujícím ptákům umožňovat úspěšnější přežívání.

Budoucnost poslední hnízdní populace břehouše černoocasého v ČR: lze ji udržet?

Kryštof Chmel

Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 34, 150 00 Praha-Smíchov; e-mail: chmel@birdlife.cz

Ptačí park Zbudovská blata představuje klíčové území pro obnovu hnízdění kriticky ohroženého břehouše černoocasého (*Limosa limosa*) v České republice. Tento druh dnes hnízdí již pouze na Českokubedějovicku, kde v posledním desetiletí přežívá 2–5 párů. V samotném parku se aktuálně nevyskytuje, cílem managementu je však vytvořit podmínky pro jeho návrat a stabilizaci populace. Současně je nutné věnovat zvýšené úsilí monitoringu a ochrany hnízdních párů na stávajících lokalitách, čemuž se od roku 2024 ve spolupráci s orgány ochrany přírody věnuje Česká společnost ornitologická.

Ochrana je založena na kombinaci obnovy biotopů, šetrného nastavení managementu, jako je odložení seče a regulace pastvy, a aktivní ochrany hnízd před predátory. K ochraně hnízd jsou využívány mobilní elektrické ohradníky, které mohou omezit přístup čtyřnohých predátorů a významně zvýšit reprodukční úspěšnost.

Navzdory těmto opatřením zůstává hnízdní úspěšnost nízká. Úspěšné vyvedení mláďat bylo zaznamenáno pouze v roce 2024. Ochrana jednotlivých hnízd pomocí elektrických ohradníků je limitována nutností hnízda nejprve dohledat, což může být ve vyšším porostu časově velmi náročné, a hnízda jsou často predována ještě před jejich nalezáním. Významnou roli hraje i predace ze strany ptáků. To potvrzuje případ z roku 2025, kdy byla zaznamenána částečná predace motákem pochopem. Přes včasné odehnání predátora byla snůška rodiči opuštěna. Ze dvou zbylých vajec se nicméně podařilo v Zoo Hluboká odchovat jedno mládě, které bylo následně vybaveno satelitním vysílačem a úspěšně vypuštěno do volné přírody.

V roce 2026 bylo testováno oplocení celého hnízdiště antipredačním el. ohradníkem. Metoda však byla negativně ovlivněna extrémním suchem, jež vedlo k posunu hnízdění mimo chráněné plochy.

Na základě získaných zkušeností plánujeme pokračovat v realizaci ochranných opatření a v úsilí o stabilizaci stávající populace jako klíčového předpokladu pro návrat druhu na Zbudovská blata a jeho dlouhodobé přežití v ČR.

Monitoring a ochrana rybára riečneho (*Sterna hirundo*) na Slovensku za posledných 25 rokov

Andrej Chudý, Ján Gúgh, Štefan Benko

Slovenská ornitologická spoločnosť / BirdLife Slovensko, Zelinárska 4, SK-821 08 Bratislava;
e-mail: chudy@vtaky.sk, gugh@vtaky.sk, benko@vtaky.sk

Systematický monitoring a aktívnu ochranu rybára riečneho (*Sterna hirundo*) realizujeme od roku 2000, keď bola slovenská populácia odhadovaná na 360 párov. Najvýznamnejšou lokalitou je Hrušovská zdrž na Dunaji. Po cieľených manažmentových zásahoch populácia vzrástla zo 100 na 377 párov. Po výskyte norka amerického priamo na hniezdnych ostrovoch sa početnosť prepadla na 112 párov. Po eradikovaní desiatok jedincov norkov a pravidelnom

monitoringu sa populáciu podarilo stabilizovať nad 300 pármí, s maximom 355 párov v roku 2021. Vlna vtácej chrípky v roku 2023 zdecimovala populáciu a v roku 2024 početnosť klesla na 101 párov. Odvtedy populácia pomaly rastie a v roku 2026 zahniezdilo 171 párov. Druhou významnou lokalitou je CHVÚ Dubnické štrkovisko, kde v roku 1999 hniezdilo 15 párov. Po rokoch manažmentových zásahov bolo maximum populácie 287 párov v roku 2009. V posledných 10 rokoch početnosť výrazne klesá, v roku 2024 nezahniezdil ani jeden pár. Príčinami sú najmä opakujúce sa povodne počas hniezdnej sezóny a prítomnosť diviakov na hniezdnych ostrovoch. Na Vtáčom ostrove na Slňave postupne od roku 2020 rastie populácia čajky bielohlavej (v roku 2020 – 93 párov, v roku 2026 už 421 párov), čo negatívne vplyva na početnosť nielen rybárov, ale hlavne čajok smeživých. Umelé plávajúce ostrovy inštalované neďaleko Vtáčieho ostrova sa osvedčili a v roku 2026 tam zahniezdilo 52 párov. Obdobná situácia sa je aj na Vtáčom ostrove na Oravskej priehrade, kde populácia čajok bielohlavých vytlačila rybára na umelé plávajúce ostrovy a pred vtačou chrípkou tam hniezdilo 119 párov. Podobne sa osvedčili, ako náhradné riešenie pre rybára, umelé plávajúce ostrovy v CHVÚ Kráľová, kde hniezdi v súčasnosti 80 párov. Medzi významné lokality patrí aj Liptovská Mara, nové štrkovisko pri Kočovciach a v Dulove. Opatrenia na zlepšenie populácie rybára zahŕňajú najmä manažment ostrovov, odstraňovanie vegetácie a biomasy, vytváranie štrkových plôch, inštaláciu plávajúcich ostrovov a eradikáciu norka amerického. Významným faktorom bolo aj úplné obmedzenie krúžkovania v kolóniách čajkovitých vtákov a tiež používanie dronov na monitoring.

Zmeny avifauny Slovenska v rokoch 1926–2026

Dušan Karaska

Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko

Vtáctvo citlivo reaguje na zmeny v krajine zmenou druhového spektra i početnosti. Okrem prírodných faktorov ho najmä v posledných desaťročiach ovplyvňuje antropická činnosť. Deje sa to nepriamo cez zmenu krajiny – zánik alebo vznik nových biotopov (napr. hlucháň hôrny, tetrov holniak, ľabtuška poľná, kuvik obyčajný), intenzitu jej využívania (napr. hvizdák veľký, brehár čiernochvostý, drop malý), klimatickú zmenu (napr. úbytok – ľabtuška vrchovská, drozd kolohrivý, nárast – dážďovník skalný, lastovička skalná). Ako aj priamo napr. prenasledovaním (dravce, sovy), ochranou (orliak morský, orol kráľovský, žeriav poplavý, krakľa belasá).

K najprenikavejším zmenám došlo v poľnohospodárskej krajine a mokradiach. Úmerne k tomu tam ubudlo vtáctvo. Výrazne narástla plocha urbanizovaných pozemkov. Relatívne najmenej sa zmenili lesy. V prípade lesov je najmenej druhov s veľkým úbytkom (napr. hlucháň, muchárik malý), mnohé lesné druhy však majú negatívny populačný trend (napr. orešnica perlavá).

Zásadný význam pri sledovaní zmien v avifaune má aj rozsah a kvalita výskumu, ktorý za storočie na Slovensku výrazne narástol. Kým v prvej polovici 20. storočia tu pôsobilo len niekoľko poväčšine izolovaných ornitológov s obmedzenými technickými a logistickými možnosťami, dnes tu je systematická sieť pozorovateľov, ktorí využívajú najmodernejšie metodiky, je k dispozícii dostatok literatúry, enormne sa zvýšila i mobilita v teréne. Mimoriadne narástla i komunikácia medzi ornitológmi, čo skvalitňuje a urýchľuje výmenu

informácii. Toto spôsobilo, že hoci sa za sto rokov podmienky väčšiny vtáčích druhov zhoršili, početnosť vtáctva výrazne poklesla, ubudli viaceré hniezdiace druhy, celkový počet zistených druhov, ale aj hniezdičov rastie. Oproti minulosti enormne stúpla rýchlosť týchto prírastkov. V posledných rokoch je Faunistickou komisiou SOS/BirdLife Slovensko temer každoročne potvrdený výskyt nového druhu pre územie Slovenska a rastie aj počet nových hniezdičov.

Výsledkom týchto, neraz protichodne pôsobiacych vplyvov, je súčasný stav avifauny Slovenska, do ktorej je k 1. 7. 2026 zahrnutých 381 druhov vtákov v kategórii A, B, C. Z nich patrí 234 druhov do kategórie hniezdičov. Po roku 2000 na tomto území aspoň raz zahniezdilo 223 druhov. To je výrazný nárast oproti prvej polovici 20. storočia, kedy bolo podľa Feriancovej Avifauny Slovenska známych 306 druhov, z toho 190 hniezdičov.

70 let zimoviště pěnice černohlavé v Lednici

Petr Klvaňa¹, Vilém Vyhnálek, Vlastimil Sajfrt a Peter Adamík

¹ Kroužkovací stanice Národního muzea, Hornoměřolská 34, Praha 10-Hostivař; e-mail: p.klvana@nm.cz

Zimování v zámeckém parku je poprvé doloženo ze zimy 1955/1956, kdy zde V. Hájek okroužkoval dva jedince. Od té doby zde byly pěnice během zimy mnohokrát pozorovány a občas jejich zimování dokládají i okroužkovaní jedinci, nešlo však o systematické sledování. K tomu jsme přistoupili až v zimním období 2013/2014 a od té doby zde probíhají odchyty každoročně. Odchyty pokrývají období od 15. 10. do 15. 3. a za 13 odchytových období jsme zde okroužkovali 356 jedinců a získali od nich 187 zpětných odchytů. Celkem 35 jedinců bylo následně kontrolováno v některé z následujících zim. Odchyty však zatím pouze naznačily původ ptáků, kdy pták kroužkovaný na počátku hnízdního období (30. 4.) byl následně kontrolován v zimním období. Pro určení původu zimujících ptáků jsme 26 jedincům nasadili geolokátory. Zpět jsme získali 3 geolokátory. Následná analýza jejich dat dokládá, že ptáci pocházejí z regionu střední Evropy. Naše výsledky dokládají, že pěnice černohlavé pravidelně zimují v zámeckém parku v Lednici, minimálně u části z nich je zimování úspěšné a pěnice se na zimoviště opakovaně vrací. Data z geolokátorů dále dokládají, že nejde o ptáky ze vzdálených regionů, kteří by změnili svá zimoviště, ale o jedince ze střední Evropy, kteří výrazně zkrátili svou migrační trasu.

Rozdíly v časoprostorovém chování středoevropských motáků pochopů v závislosti na oblasti jejich původu, pohlaví a zkušenosti

Šimon Krejčí¹, Karel Makoň², Milan Olekšák³, Matthias Schmidt⁴, Martin Suanjak⁴, Ivan Literák¹

¹ Ústav biologie a chorob volně žijících zvířat, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, Veterinární univerzita Brno, Palackého tř. 1, 612 42 Brno, Česká republika

² DES OP – Záchraná stanice živočichů Plzeň, Česká republika

³ My sme les, Občianska iniciatíva, Slovensko; ⁴BirdLife, Vídeň, Rakousko

Migrace a prostorové chování dravců se mohou lišit v závislosti na oblasti jejich původu, pohlaví i individuálních zkušenostech. Cílem této práce je analyzovat rozdíly časoprostorových aktivit motáků pochopů (*Circus aeruginosus*) pocházejících ze západní části Česka, severovýchodního Rakouska a východního Slovenska. Studie zahrnuje GPS/GSM telemetrická data 37 jedinců značených v letech 2019–2023. Data jsou standardizována pro jednotlivé ptáky na jednu pozici za den a rozdělena do tří modulů: A (od označení mláděte na hnízdě do prvního odletu z Evropy), B (od přiletu do odletu z Afriky) a C (od přiletu do odletu z Evropy). Pro jednotlivé moduly byly vypočteny parametry zahrnující délku trajektorie pohybu, využití prostoru a migrační zastávky. Následně jsme porovnali, jestli se tyto parametry liší v závislosti na oblasti původu motáků, jejich pohlaví a zkušenostech. Výsledky prokázaly rozdíly mezi geografickými subpopulacemi, zejména v prvním evropském modulu A, kdy jedinci ze západní části Česka zahajovali podzimní migraci dříve, měli kratší pohnízdní období, delší migrační období a více migračních zastávek než rakouští a slovenští ptáci. V africkém modulu B byly zjištěny rozdíly související se všemi testovanými faktory. Samci opouštěli Afriku později než samice a trávili zde delší období, čeští a slovenští jedinci se lišili v načasování přiletu, délce pobytu i prostorových parametrech. Zkušení jedinci zahajovali jarní migraci a opouštěli Afriku dříve a využívali menší oblasti oproti nezkušeným ptákům. V evropském modulu C byla variabilita zejména u zkušenosti. Zkušení jedinci přilétali do Evropy, ukončovali jarní migraci, zahajovali podzimní migraci a opouštěli Evropu dříve než nezkušení ptáci. Ptáci většinou zimovali v subsaharské Africe. Dva jedinci zimovali v jižní Evropě, jeden v Alžírsku a jeden pták pobýval dlouhodobě v Togu. Práce dokládá odlišné časoprostorové chování motáků pochopů ovlivněné oblastí původu, zkušenostmi i pohlavím.

Prečo niektoré druhy vymierajú: príbeh druhu *Lanius minor*

Anton Krištín, Herbert Hoi, Peter Kaňuch

Ústav ekológie lesa SAV, Zvolen

Za 60 rokov vzrástol počet obyvateľstva zeme z 3,3 na 8,3 milardy. Zastavanosť krajiny sa len na Slovensku zvýšila o 100 % za 100 rokov. V súčasnosti množstvo druhov vtákov poľnohospodárskej krajiny čelí riziku vymierania a poklesu populácii a hľadajú sa príčiny. Aj vidiecke sídla prešli v dôsledku modernizácie radikálnymi zmenami, ale ich dopad na vtáčie populácie je nedostatočne kvantifikovaný. Strakoš kolesár *Lanius minor* je ohrozeným a vlajkovým

hmyzožravým druhom poloostrovnej poľnohospodárskej krajiny a na západ od Slovenska už vyhynul. Populácie tohto diaľkového migranta študujeme na Slovensku >30 rokov (Poľana, Podunajsko, Poipolie) a analyzujeme aj lokálne príčiny ohrozenia. Ukazuje sa, že ľudské aktivity (zastavanosť lokalít, homogenizácia biotopov) sú významnými faktormi poklesu populácií. Na základe monitoringu 1113 hniezd v tradičnej poľnohospodárskej krajine v Podpoľaní (stredné Slovensko, 20 km², 1994–2026) pozorujeme dopady zastavanosti a straty biotopov ako aj zmeny v spôsobe hospodárenia na početnosť a hniezdnu biológiu druhu. Osobitne sme tam analyzovali vplyv nárastu počtu moderných obydľí a úbytku tradičných usadlostí na negatívny populačný trend druhu v troch hniezdných sezónach (1996, 2016, 2021). Počet hniezdných teritórií klesol zo 73 v roku 1996 na 38 v roku 2016 a 22 v roku 2021 a negatívny trend pokračuje (11 teritórií v r. 2026). S poklesom populácie sa výrazne zmenšuje aj hniezdne územie. Zatiaľ čo v roku 1996 neboli v študovanom území žiadne moderné obydľia, ich počet sa do roku 2021 zvýšil na úroveň počtu tradičných usadlostí. Postavenie jedného moderného domu v hniezdnom teritóriu znížilo pravdepodobnosť hniezdenia na približne 6% a tento efekt sa prejavil aj keď tam bola stále aktívna jedna alebo dve tradičné usadlosti (17 % a 40 %). Ďalší moderný dom na území znížil pravdepodobnosť hniezdenia druhu takmer na nulu, aj keď tam bola farma. V tejto dlhodobej empirickej štúdii sme tieto zmeny identifikovali ako lokálny faktor ohrozenia študovaného vlajkového druhu.

Zvuk jako důkaz: dějiny poslechu v československé ornitologii

Anna Kvíčalová & Roman Figura

Centrum pro teoretická studia, Univerzita Karlova & AVČR

Většina vědních oborů mobilizuje a trénuje lidské smysly při sběru, tvorbě a analýze dat. Historici vědy věnovali nejvíce pozornosti zraku a jeho spojení s objektivním věděním, v mnoha oborech je však klíčovým analytickým nástrojem trénovaný sluch. Náš příspěvek se věnuje vývoji expertního poslechu v československé ornitologii a představuje prameny, které máme jako historici k dispozici pro jeho studium. Jak se stal poslech v terénu etablovaným způsobem vědeckého bádání? Kdo byl expertní posluchač? Jak naslouchali ptačím hlasům čizbáři, chovatelé, ornitologové a běžní přispěvatelé ČSO? Jak byl poslech v terénu ovlivněn konkrétními technologiemi zvukové reprodukce, jako byly gramofonové desky, magnetofonové kazety nebo sonografický záznam zvuku? A jakou roli hrál při trénování sluch zrak? Příspěvek na konkrétních případech ukáže vývoj trénovaného sluchu při etablování expertního vědění v československé ornitologii.

Depresivní papoušci a jejich střevní bakterie

Kateřina Marková, Lucie Schmiedová, Daniel Divín, Martin Těšický, Jakub Kreisinger, Michal Vinkler

Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta UK, Viničná 7, 128 44, Praha 2

Papoušci, jeden z nejohroženějších ptačích řádů, jsou zároveň skupinou ptáků nejčastěji chovanou v lidských domácnostech. Jsou však také častými pacienty veterinárních lékařů. Mezi nejběžnější zdravotní problémy papoušků patří zažívací potíže a průjemy, ale také poruchy chování, jako například sebepoškozující vyškubávání peří, agrese, nebo depresivní projevy podobné těm lidským. Všechny zmíněné zdravotní problémy přitom mohou přímo či nepřímo souviset se střevní mikrobiotou – bakteriemi žijícími v trávicím traktu, které ovlivňují řadu fyziologických funkcí i chování. Náš tým z Katedry zoologie PřF UK se již od roku 2019 věnuje výzkumu interakcí mezi střevními bakteriemi, imunitou a centrálním nervovým systémem papoušků. Ve spolupráci s veterinárními lékaři se nám podařilo zmapovat složení střevní mikrobioty několika desítek druhů těchto ptáků. Zaměřili jsme se na popis rozdílů mezi zdravými jedinci a papouščími pacienty, především těmi trpícími poruchami chování. Studovali jsme také komerční probiotika určená papouškům, jejichž výrobci slibují pozitivní vlivy na fyzický i psychický stav zvířete. Zjistili jsme, že některé tyto produkty obsahují stejné bakterie jako probiotika pro domácí a hospodářská zvířata, nebo člověka, avšak tyto bakterie se u papoušků často vůbec přirozeně nevyskytují. Tato přednáška shrne dosavadní vědění o vlivu střevní mikrobioty papoušků na jejich zdravotní stav a chování.

Aktivní obnova přírody a ochrana ptáků v ptačích parcích ČSO

Břeněk Michálek, Martin Bacílek, Gašpar Čamlík, Kryštof Chmel, Marian Koreček, Josef Rutterle, Pavel Vít

Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 34, Praha 5

Před 20 lety byl založen první ptačí park ČSO – Josefovské louky. Podle jeho vzoru a naší dlouhodobé strategie postupně vytváříme ptačí park v každém kraji Česka. V současnosti jich provozujeme osm. Jsou to území většinou o rozloze kolem 100 ha, která vykupujeme a na vlastněných pozemcích následně realizujeme různé zásahy na podporu ptáků a dalších organismů. Parky vznikají ve spolupráci s vlastníky pozemků, hospodáři, obcemi a spolky. Všechny stojí na štědré podpoře a pomoci veřejnosti, dobrovolnické práci, výkupu pozemků do vlastnictví ČSO, slouží nejen ptákům a dalším živočichům, ale také lidem. Uplatňujeme tu rozličné formy obnovy přírody, zadržujeme vodu a podporujeme přirozené funkce krajiny. Monitorujeme počty a druhové složení ptáků a dalších složek živé přírody. Poskytujeme environmentální vzdělávání a organizujeme osvětové akce pro veřejnost. Kolik to stálo a kolik to přineslo? Podívejme se na dosavadní rozvoj ptačích parků v číslech.

České rybníky: ráj i peklo pro vodní ptáky

Petr Musil, Zuzana Musilová, Diego Pavón-Jordán, Ondřej Sedláček

Katedra ekologie, FŽP ČZU, Kamýcká 129, 165 21, Praha – Suchdol; e-mail: p.musil@post.cz

Rybníky a rybníční soustavy představující nejvýznamnější biotop pro hnízdění vodních ptáků na území Česka prodělaly v posledních 100 letech výrazné změny. Tyto změny se projevily dramatickým vývojem hnízdních populací vodních ptáků, které na našich rybnících narůstaly do cca 80. let. 20. století. Od roku 1981 dochází na Třeboňsku a v okolí k poklesu celkové početnosti i početnosti jednotlivých druhů vodních ptáků. Za posledních 45 let jsme ztratili více než 75 % jedinců a pokles postihl více než 60 % druhů vodních ptáků. Dlouhodobě ubývají téměř všechny druhy živící se vodními bezobratlými a druhy všežravé, jejichž úbytek může být až drastický. Naopak přibývají druhy býložravé a částečně i rybožravé. V letech 1981–2025 se snížila hnízdní populace poláka velkého o 40 % a u poláka chocholačky dokonce o 90 % původní velikosti. V posledních 20 letech (2006–2025) početnost hnízdní populace již neklesá. Mění se ale struktura populací kachen, kdy narůstají počty samců a snižuje se zastoupení samic. Klesá také produktivita populací (celkový počet rodinek, celkový počet mláďat, počet mláďat na samici) poláka chocholačky a poláka velkého, což dokládají výsledky sčítání ptáků i monitoringu individuálně značených jedinců.

Mláďata těchto druhů potřebují pro své přežití rybníky s vyšší průhledností vody, kterých je ale v naší krajině nedostatek. Tato závislost byla prokázána mimo jiné i na příkladu rybníka Rod, kde je od roku 2014 nasazována bezkaprová obsádka (lín, candát aj.) nebo obsádka s nižší hustotou kapra. Negativní vývoj populací bentofágních druhů vodních ptáků (např. potápivých kachen) lze tedy poměrně rychle zvrátit vhodnou změnou obhospodařování rybníků. Je tedy jen na orgánech ochrany přírody, zda budou chtít podobný management aplikovat v širším měřítku.

Mezinárodní sčítání vodních ptáků: 60 let projektu občanské vědy pro efektivní ochranná opatření, management a politická rozhodnutí

Zuzana Musilová, Petr Musil, Jan Zouhar, Adéla Šenkýřová, Monika Homolková, Diego Pavón-Jordán, Luca Guiting, Szabolcs Nagy, Tom Langendoen

Katedra ekologie, FŽP ČZU, Kamýcká 129, 165 21, Praha – Suchdol; e-mail: musilovaz@fzp.czu.cz

Mezinárodní sčítání vodních ptáků se neobejde bez pomoci dobrovolníků již 60 let. Jejich úsilí při sběru dat a také snaha jednotlivých vlád a organizací pomohlo ochránit tisíce mokřadů a desítky ubývajících druhů vodních ptáků, včetně ohrožených druhů uvedených na Červeném seznamu IUCN. Data Mezinárodního sčítání slouží pro identifikaci mokřadů mezinárodního významu v rámci Ramsarské úmluvy, Významných ptačích území a Ptačích oblastí v rámci sítě lokalit evropské soustavy Natura 2000. Odhady trendů a velikosti populací založené na získaných datech se běžně používají při hodnocení adaptivního managementu lovu vodních ptáků pro zajištění udržitelnosti a k posouzení stavu populací vodních ptáků, které sleduje mezinárodní Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých

vodních ptáků (AEWA). Podle článku 12 směrnice EU o ptácích se na úrovni členských států EU využívají také odhady velikosti zimujících populací a jejich změny k hodnocení stavu přírody EU a efektivitě ochrany. Analýzy dlouhodobých dat Mezinárodního sčítání poukázaly i na zhoršující se stav některých ohrožených druhů vodních ptáků jako je např. polák velký, rozsáhlé změny distribuce zimních areálů, výběru prostředí jednotlivých druhů i různou efektivitu ochrany vodních ptáků.

Využití individuálního akustického monitoringu pro sledování populační dynamiky lindušky horské v Krkonoších

Vojtěch Polák¹, Tereza Petrusková², Adam Petrusek², Dimitris Tsioutsourigas²

¹ Gymnázium Jana Keplera, Parléřová 2, 169 00, Praha 6; e-mail: gjk@gjk.cz

² Katedra ekologie univerzity Karlovy v Praze, Viničná 7, 128 44, Praha 2

Individuální akustický monitoring představuje moderní neinvazivní metodu umožňující identifikaci jednotlivých ptáků na základě jejich zpěvu. V přednášce budou představeny výsledky jeho využití při sledování jedné z posledních českých populací kriticky ohrožené lindušky horské (*Anthus spinoletta*) v Krkonoších. Na základě analýzy nahrávek z let 2019–2025 bylo ověřeno, že zpěv samců je dostatečně individuálně specifický a dlouhodobě stabilní, což umožňuje sledovat návratnost jedinců, jejich věrnost teritoriím i změny populační dynamiky bez nutnosti jejich odchytu či značení. Značná pozornost bude věnována využití pasivních akustických rekordérů, které se ukázaly jako velmi účinné a vhodné k využití vedle klasického ručního nahrávání. Díky dlouhodobému automatickému záznamu umožnily zachytit velký počet samců, pokryt rozsáhlé území a zvýšit pravděpodobnost detekce méně aktivních jedinců. V průběhu let byla v jednotlivých letech zaznamenávána celkem stabilní populace čítající 20 až 30 samců, z nichž se vrací zhruba čtvrtina v následujících letech. Přestože zpracování získaných dat z rekordérů představuje časově náročnější krok, výsledky ukazují, že pasivní rekordéry významně rozšiřují možnosti individuálního akustického monitoringu. Přednáška představí princip této metody, její výhody i limity a ukáže její potenciál pro dlouhodobý monitoring a ochranu vzácných horských ptačích populací.

Co prozradil monitoring ptačích populací o dlouhodobých trendech jejich početnosti v ČR?

Jiří Reif

Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha, Benátská 2, 128 00, Praha 2

Území České republiky představuje v rámci střední Evropy enklávu s pozoruhodně dlouhou tradicí monitoringu ptáků. Co nám tato data říkají o jejich populačním vývoji? V širší perspektivě se nelišíme od jiných regionů, protože hlavními hybateli populačních trendů jsou klimatické změny, proměna využití krajiny i úsilí o ochranu jednotlivých druhů. Podrobnější pohled však odhalí zajímavá specifika. Klimatická změna způsobuje posuny ptačích areálů do vyšších poloh, ovšem jejich rychlost je zde umocněna dynamikou poškození a následné regenerace lesních porostů, představující dědictví po někdejších kyselých deštích. Podobně

jako jinde i u nás ubývají druhy migrující na dlouhé vzdálenosti, což je rovněž důsledek oteplování klimatu, protože tyto druhy nedokáží svojí fenologií adekvátně reagovat na časnější nástup jara. Unikátně tu však dochází k prostorové kompenzaci tohoto fenologického nesouladu, kdy se právě dálkoví migranti, na rozdíl od druhů s jinými tahovými zvyklostmi, stěhují do porostů, které jsou klimatickou změnou méně zasaženy. V rámci zemědělské krajiny pozorujeme úbytek na ni vázaných ptáků, který je již mnoho desetiletí dáván do souvislosti s intenzifikací hospodaření. V Česku je však strmější než v okolních státech zřejmě proto, že k tomuto zintenzivnění dochází v podmínkách rozlehlých polních lánů, které jeho dopady násobí. Ochranná úsilí přineslo i do střední Evropy zastavení úbytku populací některých druhů ptáků, zvláště pak těch, které se dříve lovil. Nicméně v Česku je tento úspěch zpochybněn tím, že nejpřísněji chráněné druhy ptáků vykazovaly pozitivní populační trendy ještě dlouho předtím, než byla jejich ochrana uzákoněna. To poukazuje na to, že přání zde mohlo být otcem myšlenky... Jaká z toho plynou doporučení? Dbát na zdraví lesních porostů, aby se klimatickou změnou postižené druhy měly kam šířit. Udržovat zemědělskou krajinu ve stavu, který bude k biodiverzitě více přátelský. Zaměřit ochranná úsilí na druhy, které podporu nejvíce potřebují.

Mechanismy vzniku ptačí druhové diverzity: poznatky z 20 let výzkumu slavíků

Radka Reifová et al.

Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Viničná 7, 128 44 Praha; e-mail: radka.reifova@natur.cuni.cz

Speciace, neboli proces vzniku nových druhů, stojí v pozadí veškeré druhové diverzity, kterou kolem sebe pozorujeme. První ucelenější teorii o vzniku ptačích druhů popsal už v druhé polovině 19. století Charles Darwin. V rámci přednášky si ukážeme, jak se od té doby změnil náš pohled na proces speciace, jaké konkrétní mechanismy přispívají ke vzniku ptačí druhové diverzity a co jsme se o speciaci dozvěděli během našeho výzkumu dvou druhů slavíků, slavíka obecného (*Luscinia megarhynchos*) a slavíka tmavého (*L. luscinia*). Tyto druhy se evolučně oddělily přibližně před 1,8 miliony let. Přestože se v přírodě dosud příležitostně vzájemně kříží, existuje mezi nimi poměrně silná reprodukční bariéra. Ukážeme si, jaké konkrétní izolační mechanismy – na úrovni biotopových a potravních preferencí, pohlavního výběru a gamet, ale i kompatibility genomů, chromozomů a jednotlivých genů – se mezi nimi za tu dobu vyvinuly, a jak naše poznatky přispívají k obecnému porozumění procesu vzniku druhů u ptáků.

Krakle belasá (*Coracias garrulus*) a jej návrat na Slovensko

Matej Repel¹, Peter Chrašč¹, Emil Palkóci¹, Tomáš Ličák¹, Zuzana Paulo Lackovičová¹

¹ Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko, Bratislava, Slovenská republika;

e-mail: repel@vtaky.sk, chras@vtaky.sk, emil.palkoci@gmail.com, licak.tomas@gmail.com, zuzka.lackovicova@gmail.com

Populácia krakle belasej (*Coracias garrulus*) na Slovensku od polovice 20. storočia dramaticky poklesla v dôsledku intenzifikácie poľnohospodárstva, zániku pasienkov a úbytku prirodzených hniezdnych možností, pričom po roku 2010 druh ako hniezdič z krajiny úplne vymizol. V roku 2020 sa po desaťročnej absencii opätovne etabloval vo Východoslovenskej nížine, kde odvtedy šiesty rok po sebe úspešne hniezdi. Od roku 2020 realizuje Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko systematický monitoring všetkých známych hniezdnych lokalít. Počet obsadených teritórií vzrástol zo 6 párov na 38 v roku 2025, čo predstavuje najvyšší zaznamenaný počet na Slovensku za posledných 25 rokov. Kľúčovým manažmentovým opatrením je kompenzácia nedostatku prirodzených dutín prostredníctvom rozsiahlej siete hniezdnych búdok. Ich výrobu zabezpečujeme s podporou verejnosti, nadácií a dobrovoľníkov, pričom inštaláciu realizujeme svojpomocne aj v spolupráci so spoločnosťou Východoslovenská distribučná, a. s., ktorá zabezpečuje osádzanie búdok na stĺpy elektrického vedenia. Výsledky monitoringu naznačujú, že krakle s obľubou prijali búdky umiestnené na stĺpoch, čo pre nás predstavuje nové a významné zistenie o ich hniezdnych preferenciách. Inštalácia hniezdnych búdok prebieha aj na západnom Slovensku s cieľom podporiť expanziu druhu. Hniezdny areál v CHVÚ Medzibodrožie sa viaže na lokality, kde miestni hospodári pasú hovädzí dobytok a kde má krajina stepný až polostepný charakter. Práve existujúce rozľahlé pasienky sú pravdepodobne najvýznamnejším dôvodom návratu krakle a zároveň faktor limitujúci jej šírenie. Súčasťou projektu LIFE 4 STEPPE BIRDS je preto aj obnova biotopov prostredníctvom zavedenia extenzívnej pastvy. Napriek pozitívnemu vývoju zostáva slovenská populácia krakle belasej zatiaľ sústredená na jedinom území a jej ďalší vývoj bude závisieť nielen od pokračovania cielených ochranných opatrení, ale aj od systémovej podpory obnovy jej biotopov prostredníctvom poľnohospodárskych a environmentálnych politík.

Návrat dropa veľkého (*Otis tarda*) na Slovensko: opatrenia, ktoré zabrali a tie, ktoré nás čakajú

Jozef Ridzoň¹, Adriana Cívik Hološková^{1,2}, Jozef Chavko³, Roman Slobodník³ & Veronika Koníková⁴

¹ Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko, Bratislava, Slovenská republika; e-mail: ridzon@vtaky.sk

² Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha, Česká republika; e-mail: holoskova@vtaky.sk

³ Ochrana dravcov na Slovensku, Bratislava, Slovenská republika, chavko@dravce.sk; e-mail: slobodnik@dravce.sk

⁴ Hlavné mesto SR Bratislava, Bratislava, Slovenská republika; e-mail: veronika.konikova@bratislava.sk

Podunajská nížina patrila začiatkom 20. storočia medzi kľúčové hniezdiská dropa veľkého (*Otis tarda*) v Panónii. V roku 1900 dosahovala populácia na území Slovenska približne 2400 jedincov a v roku 1956 ešte 1165 jedincov. Od druhej polovice 20. storočia však v dôsledku straty a degradácie biotopov, mortality na elektrických vedeniach a ďalších faktorov prudko

klesala: v roku 1976 bolo evidovaných 385 jedincov a v roku 1990 to bolo už len 30. Hniezdna populácia sa následne obmedzila na CHVÚ Sysľovské polia (1773 ha) pri hraniciach Slovenska, Rakúska a Maďarska. Po rozoraní kľúčových biotopov v roku 2005 hniezdenie dlhšie obdobie nebolo okrem roku 2010 známe; pričom drop na Slovensku takmer vyhynul.

Obrat nastal v CHVÚ po pozemkových úpravách v k. ú. Čunovo v roku 2013, ktoré na približne 300 ha priniesli pestrejšie hospodárenie a vyššiu diverzitu plodín. V roku 2016 tu zahniezdili tri sliepky a v rokoch 2016–2020 tu nepravidelne hniezdilo 1–5 sliepok. Ďalší posun priniesla obnova prvých 37 ha biotopov v Rusovciach v roku 2021, po ktorej hniezdilo 4–6 sliepok. Od roku 2023 pokračovala rozsiahla obnova v spolupráci Hl. mesta Bratislava, Štátnej ochrany prírody SR, SOS, RPS a poľnohospodárov z PD Dunaj. V rámci projektu LIFE Steppe on Border vzniklo 70 ha úhorov a porastov lucerny a ďalších takmer 150 ha biotopov bolo vytvorených prostredníctvom ekoschémy SPP.

Obnova biotopov nadviazala na predchádzajúce opatrenia projektu LIFE Ochrana dropa fúzatého na Slovensku a viedla k nárastu populácie na 5–10 sliepok v rokoch 2024 a 2025. Pozitívny efekt pretrváva aj v roku 2026, populácia však zostáva zraniteľná najmä pre rušenie a nedostatočnú kontrolu nelegálnej návštevnosti. Príklad Sysľovských polí ukazuje, že cieleň manažment biotopov a spolupráca vlastníkov, poľnohospodárov, ochrany prírody a verejnej správy môžu vytvoriť podmienky na návrat kriticky ohrozeného druhu. Dlhodobé prežitie populácie však závisí od pokračovania manažmentu a účinnej ochrany lokality.

Zústat, nebo odletět? Den vylétnutí z hnízda ovlivňuje migrační chování mladých ledňáček říčních (*Alcedo atthis*)

Lucia Rubáčová, Pavel Čech, Martin Čech, Mária Melišková, Martin Barka

Katedra zoológie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Ilkovičova 6, 842 15 Bratislava 4, Slovensko

Náklady a prínosy postjuvenilného rozptylu vedú u ptákov k rozmanitým stratégiám disperze, avšak jejích základní vzorce a mechanismy zůstávají u mnoha druhů nedostatečně objasněny. V této studii jsme zkoumali natální disperzi a migraci juvenilních ledňáček říčních (*Alcedo atthis*) z populací v České republice a na Slovensku. Natální disperze byla sledována monitoringem dvou hnízdních populací v letech 2014–2018. Z 1 911 okroužkovaných mláďat bylo následně zpětně odchyceno 19 jedinců (0,36 %). Většina jedinců (74 %) se usadila do 20 km od místa narození (medián disperzní vzdálenosti = 10,5 km), bez významných rozdílů mezi populacemi či pohlavími. Pro hodnocení migračních vzorců jsme vlastní data doplnili o nálezy okroužkovaných jedinců z databázi Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze a Slovenské ornitologické společnosti/BirdLife Slovensko (n = 264). Během posledních 50 let mírně převažovali migrující jedinci (62 %) nad rezidentními (38 %), přičemž jejich zastoupení se mezi dekádami významně lišilo a podíl migrantů postupně narůstal. Migrační vzdálenost byla významně ovlivněna datem vylétnutí z hnízda – jedinci vylétající dříve (květen–červenec) migrovali dále než ptáci vylétající později (srpen–září). Zjistili jsme také výrazné geografické rozdíly ve směru migrace. Juvenilní jedinci z Čech a Slovenska migrovali převážně jihozápadním směrem, zatímco ptáci z Moravy směřovali zpravidla na jih. Většina ledňáček z Čech zimovala v západní Evropě, zatímco jedinci z Moravy a Slovenska častěji přezimovali v jižní Itálii, na Balkáně a v severní Africe. Výsledky naznačují, že migrační strategie juvenilních ledňáček říčních je utvářena fenologií hnízdění, ovlivňující migrační vzdálenost, i polohou hnízdiště, která určuje směr migrace.

Wildlife kriminalita a ptáci

Pavla Říhová

Centrum environmentálních forenzních věd, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova

Přednáška se zaměří na tzv. wildlife kriminalitu, její metody a specifika na národní úrovni i v zahraničí. Shrne vývoj přístupu k této formě porušování zákona u nás, aktuální stav i vyhlídky do budoucna. Blíže popíše zkušenosti s konkrétními případy týkajícími se ptáků, s možnostmi jejich dokazování a efektivního vyšetřování.

<https://forensics.natur.cuni.cz/>

Vrčia nielen psy: Diverzita a metódy výskumu akustickej komunikácie na príklade lelka lesného

Richard Schnürmacher

¹ Behavioural Ecology & Ecophysiology, Department of Biology, University of Antwerp; Universiteitsplein 1, 2660 Wilrijk; e-mail: richard.schnurmacher@uantwerpen.be

² Katedra zoológie, Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave; Ilkovičova 6, 842 15 Bratislava 4; e-mail: schnurmacher1@uniba.sk

Výskum zvukových prejavov vtákov zohráva kľúčovú úlohu pri pochopení pohlavného výberu a reprodukčného správania. Spolu s hmyzom patria vtáky medzi najviac akusticky aktívne živočíchy s mimoriadne pestrým repertoárom produkovaných spevov, volaní, či nevokálnych zvukov. Gro nášho chápania komunikácie však pramení najmä z priamych pozorovaní, terénnych či laboratórnych experimentov a pasívneho akustického monitoringu denných spevavcov, primárne samcov, pričom nám to umožňuje zachytávať len časť nesmiernej rozmanitosti vtácej signalizácie. Zvuky však produkujú aj nespevavce, vtáky aktívne za súmraku a v noci, a k produkcií samčích signálov sa nezriedka pridávajú aj samice. Navyše, technologický pokrok v súčasnosti umožňuje sledovanie individuálneho správania, vrátane spevovej aktivity, priamo na tele jedinca. Prednáška zhŕňa aktuálne poznatky o typoch, kontexte, časovaní a kvantite akustickej komunikácie skryto žijúceho druhu, lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*), v rámci jednotlivých fáz noci a hniezdnej sezóny. Zároveň zhodnocuje vplyv svetelného prostredia na komunikačné správanie nočných a súmravných vtákov, a to prírodných i umelých zdrojov svetla. Kladie pritom zreteľ na kombinované metódy akustického výskumu a diskutuje možnosti aplikácie prezentovaných postupov aj na iné vtáčie druhy.

Čejka a lidé v čase: jak se mění okno příležitosti pro čejku v intenzivní zemědělské krajině?

Martin Sládeček¹, Lucie Burešová Pešková¹, Tomáš Telenský¹, Václav Zámečník^{1,2}, Petr Chajma¹, Kateřina Trejbalová¹, Miroslav Šálek¹

¹ Fakulta životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze, Kamýcká 129, 165 00, Praha – Suchbát

² Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 252/34, 150 00 Praha-Smíchov

Během 100 let se čejka chocholatá změnila z běžného symbolu zemědělské krajiny v druh, jehož úspěšné hnízdění je omezeno stále užším „oknem příležitosti“. Nám lidem se za stejnou dobu otevřelo mnoho možností, jak lze toto okno popsat propojením vlastních terénních (například telemetrických) dat s otevřenými zdroji informací o čejce (díky vám všem a ČSO například avif), ale i krajině, plodinách, půdě, družicových vegetačních indexech a počasí. Cílem prezentované studie je na základě pestré palety datových zdrojů zjistit, jaké prostředí čejky vyhledávají, kde mají nejvyšší šanci úspěšně vyhnídit a co potřebují rodiny s kuřaty, než mláďata vzlétnou. Na základě těchto znalostí se snažíme navrhnout, jak skloubit produkční zemědělství s výskytem čejky, i dalších druhů s obdobnými nároky na prostředí.

Výsledky ukazují, že čejky preferují rozsáhlejší, rovinatější a níže položené půdní bloky s hlubší půdou (často velmi dráhových typů), a řídkým porostem. Důležitá však není jen půda, či vegetace, ale i její sezónní proměnlivost a návaznost na okolní zdroje potravy, a propustnost krajiny pro kuřata. Hnízdění úspěšnost zůstává nízká; hlavními příčinami ztrát jsou predace a zemědělská technika. Po vylíhnutí kuřat jsou rodiny kvůli nedostatku potravně vhodných mokřin nuceny překonávat vzdálenosti stovek až tisíců metrů, kde uhynou kuřata zvyšují bariéry (neprostupná vegetace), či chladné počasí.

Z dlouhodobého pohledu se prostorové vegetační okno během sezóny uzavírá stále dříve a ačkoliv se s ním posouvá i začátek pro hnízdění vhodného počasí, pozdní chladné epizody zůstávají pro kuřata rizikové. Ochrana čejky proto nemůže stát jen na záchraně jednotlivých hnízd. Klíčové je vytipovat nejdůležitější plochy, udržet na nich vhodnou mozaiku plodin a zemědělských postupů, podporovat přístupné mělké vody a zprůchodnit bariéry pro přesun rodin s kuřaty. Věříme, že takový přístup může pomoci čejkám prosperovat v produkční krajině i bez nutnosti jejího plošného vyjmutí ze zemědělského využívání.

Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*) na Slovensku v 21. století – malá populace, velké poznatky

Roman Slobodník¹, Jozef Chavko¹, Jakub Repaský² & Ján Čizniar¹

¹ Ochrana dravcov na Slovensko, Bratislava, Slovenská republika

² Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko, Bratislava, Slovenská republika

Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*) nebol nikdy v priestore Českej republiky a Slovenska početne krúžkovaným druhom, čo súviselo predovšetkým s jeho nízkou početnosťou. V období 1954–2001 bolo označených 56 jedincov, z ktorých nebolo získané ani jedno spätné hlásenie. Z jedincov označených v zahraničí a nájdených na Slovensku boli získané dva doklady – v jednom prípade vták okružkovaný na jarnej migrácii v Tunisku a následne

jeden jedinec označený v Maďarsku. V období 2002–2015 bolo na juhozápade Slovenska označených 11 mláďat.

Od roku 2016 dochádza k systematickej práci so značením tohto druhu na Slovensku (CHVÚ Sysľovské polia). Do konca roka 2025 bolo označených 417 jedincov, z ktorých bolo do 30. júna 2026 získaných 320 spätných hlásení. Z toho 199 hlásení pochádza zo Slovenska a 121 hlásení zo zahraničia (107× Maďarsko, 6× Česká republika, 2× Nemecko a po jednom hlásení z Angoly, Dánska, Francúzska, Rakúska, Slovinska a Talianska). Okrem toho bolo zaznamenaných aj 30 hlásení z jedincov označených v iných krajinách (27× Maďarsko a 3× Taliansko). Z hľadiska okolností nálezu výrazne dominujú odčítania pomocou farebných krúžkov, z iných boli 4 jedince nájdené po kolízii s lietadlom (3× Slovensko, 1× Slovinsko). Najstarším jedincem je samec označený ako mláďa na hniezde v roku 2016, ktorý bol zaznamenaný naposledy na jeseň 2025 (3325 dní od dňa označenia).

Od roku 2016, kedy boli značené všetky mláďatá na dohľadaných hniezdach boli zaznamenané iba dva prípady hniezdzenia mimo širšiu záujmovú oblasť, v oboch prípadoch v Maďarsku v župe Fejér (154 kilometrov od miesta vyliahnutia) resp. Hajdu-Bihar (311 kilometrov). Naopak v piatich prípadoch boli zaznamenané jedince pôvodom z Maďarska, ktoré zahniezdili v CHVÚ Sysľovské polia. Z hľadiska pohybovej disperzie boli získané zaujímavé doklady výskytu druhu v severnej, južnej aj západnej Európe, pričom v spojení s využitím telemetrie bola doložená migrácia juhozápadnou migračnou cestou cez Európu na africké zimoviská. Pre analýzu domovských okrskov bolo označených desať jedincov (backpack). Identicky boli sledované aj jedince na zimovisku v Angole maďarskými kolegami.

Príspevok vznikol aj vďaka projektu LIFE20 NAT/SK/001077 LIFE Steppe on Border.

Kľúčové slová: krúžkovanie, telemetria, pohybová disperzia, migrácia, zimovanie, fidelita, filopatria

Čo prezradili vtácie spoločenstvá o vplyve nepôvodných lesov na Záhorí?

Svetlíková Soňa¹, Svetlík Ján², Slabejová Denisa³, Šibíková Mária³, Šibík Jozef³ & Ivan Jarolímek³

¹ Katedra ekológie, Prírodovedecká fakulta UK, Mlynská dolina, 842 15, Bratislava; e-mail: sona.svetlikova@uniba.sk

² Staničná 318/19, 900 66, Vysoká pri Morave; e-mail: jan.svetlik@nextra.sk

³ Botanický ústav, Centrum biológie rastlín a biodiverzity SAV, Bratislava; e-mail: denisa.slabejova@savba.sk, maria.sibikova@savba.sk, jozef.sibik@savba.sk, ivan.jarolimek@savba.sk

V tejto štúdii sme po prvý raz využili metódu párových plôch na zhodnotenie diverzity, životných stratégií a sezónnej dynamiky vtáčích spoločenstiev v lesných porastoch pozdĺž rieky Morava na západnom Slovensku. Porovnávali sme zachované pôvodné porasty v oblasti bývalej Železnej opony a v podhorských oblastiach Karpát so zmenenými nepôvodnými porastmi. Párové plochy sa líšili druhovým zložením stromov, ale boli porovnateľné vekom, sklonom, expozíciou a nadmorskou výškou. Pôvodné lesy boli spárované s porastmi agáta bieleho (*Robinia pseudoacacia*) a hybridného topoľa (*Populus × euramericana* I-214). Výsledky ukázali rozdiely v diverzite vtákov a ich životných stratégiách medzi pôvodnými a nepôvodnými lesmi. Po nahradení pôvodných porastov nepôvodnými sa významne zmenilo

druhové bohatstvo, index diverzity aj zastúpenie viacerých funkčných skupín. Pôvodné lesy podporovali vyššie druhové bohatstvo a diverzitu, najmä druhov hniezdiacich v dutinách a korunách stromov, sedentárnych druhov a hmyzožravcov. Naopak, nepôvodné porasty hostili viac generalistov, druhov hniezdiacich na zemi a zrnožravcov. Naše výsledky naznačujú, že nepôvodné porasty menia diverzitu vtákov a funkčnú štruktúru ich spoločenstiev. Pre účinnú ochranu biodiverzity je preto potrebné uprednostniť zachovanie rozsiahlejších plôch pôvodných lesov a obmedziť šírenie nepôvodných, najmä inváznych porastov. Budúcnosť lesov pozdĺž bývalej Železnej opony zostáva neistá, keďže ochrana prírody je často nedostatočne zohľadnená a dodržiavanie ochranných opatrení je slabé aj v blízkosti chránených území. Výsledky preto zdôrazňujú potrebu okamžitých, dôkazmi podložených ochranných zásahov.

Byznys pro přírodu aneb Jak funguje environmentální společnost Refugium

Prokop Svoboda & Eliška Kolomazníková

Refugium, a. s.; e-mail: refugium.eu

Bezmála 250 hektarů pozemků na 13 přírodních lokalitách po celé České republice, tři dokončené revitalizace zaměřené na obnovu vodního režimu poničených území, osm drobnějších lokalit v obnovním managementu a jeden velký projekt pastevní rezervace na úpatí Doupovských hor před zahájením realizace. Tak se dají shrnout současné aktivity Refugia – akciové společnosti, která hledá cestu, jak ochranu a obnovu krajiny financovat ze soukromých peněz. Primárně se přitom zaměřuje na střední a větší firmy, které si „investicí do krajiny“ mohou vylepšit svou značku a komunikaci a v budoucnu třeba i svá investiční portfolia. S výsledky z jednání místností i terénu na obnovených lokalitách vás seznámí zakladatel a hlavní investor Refugia spolu s kolegyní, která společnost vede.

Pomáhá budování nových tůní biodiverzitě nížinné zemědělské krajiny?

Jan Sychra^{1,2}, Jindřiška Bojková¹, Alžbeta Devánová¹, Dominik Pliska¹, Ondřej Hofer², Kryštof Horák¹, Gašpar Čamlík²

¹ Ústav botaniky a zoologie, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, Kotlářská 2, 611 37 Brno; e-mail: sychra@sci.muni.cz

² Jihomoravská pobočka ČSO, Lidická 971/25, 602 00 Brno

V souvislosti s intenzifikací zemědělství došlo v posledních 150 letech k rozsáhlé a nezvratné přeměně mokřadních biotopů nížinné krajiny střední Evropy. V důsledku regulace nížinných řek a plošného odvodnění zanikla většina mokřadů a mnoho z nich bylo přeměněno na pole nebo přebudováno na rybníky s intenzivním hospodařením. V posledních desetiletích se proto dostávají do popředí různé formy revitalizace mokřadního prostředí, z nichž na našem území je nejčastější budování malých vodních nádrží a tůní. Tyto biotopy se však potýkají s řadou problémů, mezi něž patří velmi špatná kvalita vody, absence péče spojená se zarůstáním nebo výskyt invazních druhů ryb. Zcela pak chybí komplexnější vyhodnocení

významu těchto nových biotopů. Z toho důvodu v nich byla studována společenstva vodních bezobratlých, obojživelníků a ptáků. Z výsledků vyplývá, že nové tůně podporují pouze určitý výsek mokřadní biodiverzity, především pak běžné euryektní a invazní druhy. Naopak z pohledu ochranné významnosti nových tůně zaostávají za očekáváním. Z ptáků nové tůně osidluje především některé rákosinné druhy, zatímco např. bahňáci je vyhledávají pouze krátce po vytvoření, kdy jsou kolem nich přítomny raně sukcesní biotopy. Absence odpovídající péče však vede k jejich brzkému vymizení. Pro další vodní ptáky je pak limitující především neustálé zarybnování těchto biotopů, které nemají mít produkční funkci. Podpora mokřadní bioty pouze tvorbou tůní vede tedy ve výsledku k její homogenizaci v již tak dost homogenní krajině. Citlivé a ohrožené druhy obvykle potřebují jiné typy biotopů, které jsou dnes v krajině vzácné, nebo byly v minulosti zcela zničeny. Pro jejich podporu je nutná změna v současném přístupu k revitalizaci mokřadů směrem ke komplexnějšímu řešení zahrnujícím obnovu vodního režimu v kontextu krajiny a její historie a podporu na něj navázaných přírodních procesů. Jen tak bude možné do budoucna mluvit o obnově přírody.

Výzkum byl financován projektem TAČR č. SS06010189.

Vymírám, a to nesýčkuji! Zkušenosti z praktické ochrany kriticky ohroženého druhu

Martin Šálek^{1,2,3}

¹ Ústav biologie obratlovců AV ČR, v. v. i., Brno

² Fakulta životního prostředí, Česká zemědělská univerzita v Praze

³ Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 252/34, 150 00 Praha-Smíchov

Příběh sýčka je pozoruhodný. Během jediného století se z „obecného“ stal jedním z nejohroženějších ptačích predátorů v České republice, jehož populace balancuje na hraně vyhynutí a o jehož budoucnosti může rozhodovat takřka každý jedinec. Má jeho záchrana stále reálnou šanci na úspěch, nebo již přežívá v extinkčním dluhu a jeho vymírání lze jen pozastavit či zpomalit? Příspěvek shrne tři dekády osobní cesty přednášejícího věnované výzkumu a ochraně sýčka, představí vědecké poznatky, které se během této doby podařilo shromáždit, a zhodnotí zkušenosti z dlouhodobé ochrany, včetně účinnosti jednotlivých managementových opatření.

Miniaturní datalogery ve výzkumu chování hnízdících ptáků

Miroslav Šálek

Fakulta životního prostředí ČZU v Praze, Kamýcká 129, Praha Suchdol; e-mail: salek@fzp.czu.cz

Nauka o chování živočichů je dynamicky se rozvíjející disciplínou zejména díky rychlému rozvoji moderních technologií. Jedním z užitečných nástrojů využitelných při výzkumu hnízdících ptáků jsou miniaturní datalogery vybavené senzory pro detekci pohybu a teploty. V kombinaci s dalším vybavením, jako jsou malé kamery umístěné v blízkosti hnízd,

mohou tato zařízení systematicky a s vysokou frekvencí i přesností shromažďovat jinak obtížně získatelná data, a to na robustních vzorcích u mnoha hnízd současně. V prezentaci představíme konkrétní možnosti využití těchto dataloggerů včetně typu vyvinutého naším týmem na FŽP ČZU spolu s dílčími výsledky několika vlastních projektů postavených na využití těchto zařízení při výzkumu hnízdní ekologie vybraných druhů bahňáků. Konkrétně zařadíme ukázky sběru dat a výsledky vyhodnocení komfortního a hnízdního chování ptáčích rodičů v průběhu inkubace včetně vyjednávání partnerů o inkubačních povinnostech, sdílení hnízdní péče, monitoringu teplotního režimu v hnízdě a dynamiky otáčení vajec. Bude rovněž demonstrováno, jak lze tato zařízení využít při výzkumu hnízdní predace a zahřívání prekociálních kuřat rodiči. Cílem je inspirovat v dalším využití těchto malých zařízení při získávání unikátních hnízdně biologických dat.

Od hrdličky ke kachnám: úspěchy a úskalí využití dat z monitoringu v praxi

Eva Šilarová¹, Jana Škorpilová¹, Carles Carboneras², Beatriz Arroyo²

¹ Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 252/34, 150 00 Praha-Smíchov

² Instituto de Investigación en Recursos Cinegéticos (IREC), CSIC–UCLM–JCCM, Ciudad Real, Spain

Hrdlička divoká bývala kdysi v Česku běžným druhem. Dnes ji však u nás zahlédneme zřídka. Její úbytek způsobuje především nadměrný lov během tahu v některých evropských zemích a ztráta vhodných hnízdních stanovišť v důsledku intenzifikace zemědělství. I tak přispívá český monitoring ptáků k její ochraně na celoevropské úrovni. V roce 2020 Evropská komise iniciovala zavedení modelu udržitelného managementu lovu hrdličky divoké, na jehož základě jsou regulovány kvóty lovu, které současně zohledňují požadavky lovců i ochrany přírody. Početní změny evropské populace hrdličky jsou hodnoceny podle tahových cest na základě hnízdních dat sbíraných standardní metodikou a zpracovávaných v Celoevropském monitoringu ptáků (PECBMS). Výsledky ukazují, že zastavení či omezení lovu významně zvyšuje počty hrdliček.

Obdobný projekt pro obnovu populací adaptivní regulací lovu se v Evropě rozbíhá také u dalších druhů (křepelka polní, polák velký a hvízdák eurasijský). Na rozdíl od hrdličky však u těchto druhů narážíme na nedostatek dat z monitoringu populačních početností i projektů sledujících přežívání těchto druhů. Odlišné životní strategie a chybějící údaje nyní představují výzvu, jak ideálně využít data pro analýzu populačních trendů a modelů přežívání, abychom pro ně mohli vytvořit obdobné adaptivní modely udržitelného lovu jako u hrdličky.

Migrační strategie středoevropských dravců při přeletech Alp

Jan Škrábal¹, Šimon Krejčí¹, Marek Dostál¹, Rainer Raab², Ivan Literák¹

¹ Ústav biologie a chorob volně žijících zvířat, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, Veterinární univerzita Brno, Palackého tř. 1, 612 42 Brno, Česká republika

² TB Raab GmbH, Quadenstrasse 13, 2232 Deutsch-Wagram, Austria

Hory mohou představovat významné bariéry pro migrující ptáky. Jejich překonávání se může mezi druhy lišit v závislosti na migrační strategii a jejich morfologii. V této studii jsme analyzovali překonávání Alp u tří středně velkých migrujících dravců ze střední Evropy: luňáka červeného *Milvus milvus*, luňáka hnědého *Milvus migrans migrans* a motáka pochopa *Circus aeruginosus*. Porovnali jsme základní charakteristiky přeletů mezi druhy a sezónami jako načasování, délku trasy a trvání přeletu. Pomocí integrovaných step-selection function (iSSF) modelů jsme následně analyzovali faktory ovlivňující samotný přelet a výběr nocovišť během přeletu Alp. U luňáků červených jsme navíc využili data o vyšší frekvenci, abychom otestovali závislost výsledků na časovém rozlišení dat. Celkem jsme zaznamenali 84 alp-ských přeletů u 45 jedinců. Mezi druhové rozdíly byly hlavně v načasování migrace, délce trasy a trvání přeletu. Luňáci červení překonávali Alpy přibližně o měsíc později na podzim, o dva měsíce dříve na jaře a využívali zhruba o 100–200 km delší trasy než zbylé druhy. Naopak průměrná rychlost pohybu a výška letu se mezi druhy téměř nelišily. Výsledky iSSF ukázaly, že překonávání Alp je ovlivněno kombinací směřovaného pohybu a topografie hor. Vliv topografie byl nejzřetelnější u volby nocovišť a v detailních modelech luňáků červených. Ptáci nepreferovali samotné hřebeny nebo nejvyšší části reliéfu, ale lokálně vyvýšené části nižších Alp, například horské svahy. Ty mohou poskytovat vhodný kompromis mezi dostupností anabatického či orografického proudění vzduchu a nižší náročností letu než ve vyšších hřebenech se silnějším větrem a turbulencemi. Výsledky ukazují, že lokální struktura terénu v Alpách ovlivňuje aktivní pohyb i umístění nocovišť migrujících dravců. Kombinace charakteristik přeletu, iSSF modelů a analýzy nocovišť tak poskytuje ucelenější pohled na překonávání horských bariér migrujícími ptáky.

Nové statistické modely přinášejí ochránářsky zajímavé výsledky z monitoringu čejky chocholaté a akustického monitoringu sluky lesní

Tomáš Telenský^{1,2}, Martin Sládeček¹, Petr Chajma¹, Vojtěch Kodet³, Miroslav Šálek¹, Kateřina Trejbalová¹, Lucie Burešová Pešková¹, Václav Zámečník⁴

¹ Fakulta životního prostředí, Česká zemědělská univerzita Praze

² Centrum pro teoretická studia, Univerzita Karlova, Praha

³ Pobočka České společnosti ornitologické na Vysočině, Jihlava

⁴ Česká společnost ornitologická, Praha

Údaje sbírané standardizovanou metodikou skýtají jedinečný prostor pro statistické modelování, které nám umožní z dat vytvořit sjednocené a ucelené výstupy. Ty pak mohou sloužit k výzkumu a druhové ochraně. Příkladem mohou být již publikované modelované mapy

pravděpodobnosti zastižení druhů v Atlase hnízdního rozšíření ptáků v ČR 2014–2017. Tyto metody jsme dále rozvinuli tak, že nyní je možné tímto způsobem modelovat nejen pravděpodobnost výskytu, ale i např. početnost a hnízdní úspěšnost. Inovativnost a jedinečnost naší metody spočívá v možnosti skloubit silnou predikční schopnost modelu, která předčí moderní machine-learning metody, s flexibilitou, která umožňuje definovat jednotlivé složky modelu: vliv prostředí, vliv prostoru (lokality), vliv denní a roční doby, vliv počasí, a další. Díky tomu můžeme vlivy, které nás zajímají, modelovat, studovat, predikovat, vynášet do map, a ty ostatní pouze „odfiltrovat“, tj. data od nich očistit. Tuto novou metodu jsme zpřístupnili v softwarovém balíčku pro nejrozšířenější statistický program R, a prezentujeme na dvou případových studiích. První z nich je mapa hnízdního výskytu a predikce přežívání hnízd čejky chocholaté. Pro tento účel jsme využili údaje z monitoringu čejky chocholaté organizovaným ČSO, i údaje z vlastního monitoringu hnízd a telemetrické studie. Druhou případovou studií je mapa početnosti sluky lesní, kterou jsme vyhodnotili z dat akustického monitoringu na vybraných převážně lesních lokalitách napříč ČR. V obou případových studiích se jedná o druhy, které buď nebylo možné dobře pokrýt plošným monitoringem navrženým pro běžné druhy v rámci Atlasu, nebo bylo zapotřebí většího detailu. Tyto výstupy tak přinášejí nové informace důležité pro další výzkum a zejména ochranu těchto druhů.

Jak analýza starověké DNA z historických sbírek pomáhá porozumět molekulární evoluci jednoho z nejsmrtelnějších onemocnění u ptáků

Martin Těšický^{1,2,3,*}, Steven R. Fiddaman⁴, Olaf Thalmann¹, Annika Rau Graaf⁵, James Ward¹, Edward Ricemeyer¹, Alberto Carmagnini¹, Rosie Drinkwater¹, Adrian Smith⁶, Greger Larson⁷, Sebastien Calvignac-Spencer^{5,8}, Laurent Frantz^{1,9}

¹ Chair of Animal Systems Genomics, Faculty of Veterinary Medicine, Ludwig Maximilian University of Munich, Germany

² Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha

³ Ústav biologie obratlovců, v.v.i., AV ČR, Brno

⁴ The Pirbright Institute, Didcot, England, United Kingdom

⁵ Helmholtz Institute for One Health, Helmholtz-Centre for Infection Research, Greifswald, Germany

⁶ Department of Zoology, University of Oxford, Oxford, UK

⁷ School of Archaeology, University of Oxford, Oxford, UK

⁸ Faculty of Mathematics and Natural Sciences, University of Greifswald, Greifswald, Germany

⁹ Queen Mary University, London, United Kingdom

*e-mail: martin.tesicky@lmu.de

Virus Markovy choroby (MDV) patří spolu s ptačí chřipkou k nejvýznamnějším patogenům drůbeže (převážně kura domácího). U neočkovaných kuřat může způsobovat až 90% úmrtnost a každoročně vede k významným ekonomickým ztrátám. Překvapivé však je, že ještě před zhruba 70 lety šlo o podstatně mírnější onemocnění. Náš tým pomocí speciální analýzy starověké DNA získané z kostí středověkých kuřat z archeologických vykopávek ukázal, že virus cirkuloval již před více než 1000 lety, tehdy však ještě nebyl schopen vyvolávat nádory. To naznačuje, že jeho vysoká smrtelnost je poměrně novým evolučním jevem, který mohl souviset s intenzifikací zemědělství – například s chovem geneticky homogenních hejn ve velmi vysokých počtech – nebo se zavedením plošného, avšak nedokonalého očkování,

kteří chrání jednotlivé jedince před úmrtím, ale nebrání šíření viru. Abychom tuto hypotézu ověřili, analyzovali jsme historické vzorky 380 kuřat z muzejních sbírek z celého světa z období 1800–2010. Díky metodám vyvinutým pro práci se starověkou DNA se nám podařilo sestavit časovou řadu 58 genomů viru za posledních 200 let. Ta umožnila sledovat, které části genomu prošly během 20. století rychlou evolucí a pravděpodobně souvisejí se vznikem vysoce virulentních kmenů. Naše výsledky ukazují, že MDV má v přírodě vysokou genetickou rozmanitost a kolují zde jak málo, tak vysoce patogenní varianty. Staré patogenní kmeny MDV vznikly několikrát nezávisle před intenzifikací zemědělství a zavedením očkování, avšak nejvirulentnější varianty se objevily až později. Současně potvrzujeme, že výskyt viru je výrazně častější v domácích chovech než u volně žijících populací kura. Zároveň ukazujeme, jak revoluce v genetických metodách v posledních dvou dekadách spolu s využitím historických muzeálních sbírek umožňuje klást si otázky, na které bychom v minulosti jen těžko hledali odpověď. A také diskutujeme, jak základní evoluční výzkum na ptácích může přispívat i k potenciálním aplikacím (např. při vývoji vakcín).

Svědectví charismatické vranule šedokrké o dávných časech tropického pralesa

Guilain Tsetagho, Taku Awa II, E. Ekwoke Abwe, Bethan J. Morgan, E. Tsi Angwafo, Tomáš Albrecht, Jan Náhlavský, Pavel Munclinger

Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Viničná 7, 128 00, Praha 2

Vranule šedokrká (*Picathartes oreas*) je málo prozkoumaný druh bizarního pěvce tropického deštného lesa střední Afriky. Protože si staví hnízda výhradně na skalách obklopených pralesem, je její hnízdní areál značně fragmentovaný. Abychom zjistili, nakolik jsou hnízdní lokality geneticky izolované, využili jsme sekvence kontrolní oblasti mitochondriální DNA a genotypy získané sadou mikrosatelitových lokusů. Výsledky ukázaly, že lokality tvoří dvě jasně oddělené skupiny, mezi kterými dochází jen k částečnému toku genů. Skupiny od sebe odděluje řeka Sanaga, o které je známo, že tvoří významnou biogeografickou hranici i u řady dalších druhů. Vranule šedokrké tedy zřejmě přežily v nejméně dvou izolovaných refugiích v dobách, kdy došlo k fragmentaci tropického lesa vlivem klimatických podmínek. Po expanzi z refugií již dochází ke kontaktu dříve izolovaných populací, ale řeka Sanaga pro vranule stále představuje bariéru, přes kterou se vydají jen nerady. Pomocí molekulární detekce jsme zjistili, že dospělé vranule jsou častými hostiteli krevních parazitů rodů *Leucocytozoon* a *Plasmodium*. Zdá se, že struktura linií parazitů částečně odráží populační strukturu vranulí.

Proměny obrazu české avifauny

Martin Vavřík

Faunistická komise České společnosti ornitologické

Obraz avifauny určitého území není pouze odrazem skutečného výskytu ptáků, ale také výsledkem pozorovatelského úsilí, úrovně znalostí, dostupné techniky, taxonomického pojetí a způsobu hodnocení faunistických údajů. Přednáška je zaměřena na proměny české avifauny v posledních desetiletích a na rozlišení změn, které představují skutečné biologické procesy, od těch, jež jsou důsledkem lepší detekce nebo nového vyhodnocení starších záznamů.

Skutečné změny zahrnují posuny areálů, změny početnosti a fenologie, nové tahové vzorce i vliv mimořádných meteorologických situací. Vedle nich se však uplatňuje růst počtu a specializace pozorovatelů, lepší pokrytí dosud opomíjených prostředí a období, cílené kroužkování, noční odchyty, zvukové záznamy, sonogramy, kvalitnější optika, digitální fotografie, sociální sítě a nově také automatická detekce a nástroje umělé inteligence.

Samostatnou roli hrají změny taxonomie, především dělení dříve široce pojatých druhů, a kritické revize historických údajů. Ty mohou vést nejen k doplnění nových druhů do národního seznamu, ale také k vyřazení záznamů založených na omylech, nedostatečné dokumentaci nebo nekritickém přebírání starších pramenů. Příklady z české faunistiky dokládají, že vývoj národního seznamu ptáků je současně dějinami proměn avifauny, pozorovatelských metod i standardů, podle nichž jsou jednotlivé údaje přijímány. Výsledkem je syntetický pohled na to, nakolik se mění samotná avifauna a nakolik se proměňuje především naše schopnost zaznamenat výskyt jednotlivých druhů, správně je určit a zasadit do širších souvislostí.

Spolupráce pro ochranu ptactva: od technických opatření k digitálním nástrojům

Jan Volek¹ a Lukáš Viktora²

¹ EG.D, ²Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 34, 150 00, Praha 5

Spolupráce mezi Českou společností ornitologickou (ČSO) a společností EG.D trvá již více než 25 let a představuje příklad dlouhodobého partnerství zaměřeného na ochranu ptactva v souvislosti s provozem distribuční soustavy. Společně vyvíjíme a zavádíme technická opatření ke snižování úhynů ptáků, identifikujeme riziková místa a podílíme se na naplňování platné legislativy i na realizaci národních i mezinárodních projektů, např. programu LIFE Eurokite.

Mezi klíčové výsledky spolupráce patří vývoj a implementace bezpečných konzolí, prvků pro zviditelnění vodičů a opatření pro zabezpečení čapích hnízd. Významným přínosem je také společná tvorba jednotné metodiky ochrany ptactva na elektrických vedeních, primárně zaměřená na pracovníky orgánů ochrany přírody, která přispívá k systematickému a efektivnímu řešení této problematiky.

V posledních letech se spolupráce rozšiřuje o využití moderních digitálních nástrojů, které umožňují přesnější identifikaci prioritních lokalit a efektivnější plánování ochranných opatření. Příkladem jsou mapy pro prioritní zabezpečení, geoportál s úseky vedení určenými pro zviditelnění vodičů nebo online monitoring čapích hnízd. Příspěvek představí hlavní výsledky této dlouhodobé spolupráce a možnosti využití digitálních technologií při ochraně ptactva v energetice.

Dvě dekády ptačí ekoimunologie: od hnízdní biologie k molekulární evoluci

Michal Vinkler

Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Viničná 7, 128 44 Praha 2; e-mail: michal.vinkler@natur.cuni.cz

Druhá diverzita ptáků přitahuje pozornost badatelů od počátků biologického výzkumu. Kde se ale tato rozmanitost života bere, není na první pohled zjevné. Právě tak ani nejsou na první pohled vidět všechny složky diversity. Evoluční teorie vysvětluje rychlý vznik variability mezi druhy působením parazitů, kteří popohánějí rozrůžňování jedinců, populací i druhů. Po miliony let se na molekulární úrovni odehrávají skryté a nesmírně dynamické závody ve zbrojení. Ty jsou dokonce tak prudké, že jsou imunitní geny, které chrání hostitele před parazity, nejvíce rozmanitými geny v celém živočišném genomu. Před dvaceti lety jsme se na PřF UK začali zabývat výzkumem evoluce imunitních reakcí pěvců v rámci popisu hnízdní biologie hýla rudého. Tento druh má v hnízdech vysoké procento mimopároých mláďat a je tak vhodným druhem pro testování hypotézy „Dobrých genů“. Proč ale méně barvení samci hýlů reagují na stimulaci silněji? K pochopení variability v imunitních odpovědích je potřeba kvalitní popis zánětu, na buněčné úrovni i na úrovni regulace signálními molekulami. Ptačí imunologie je až na výjimky vědou o kuřeti, přičemž na světě je jen hrstka lidí, kteří to vidí jinak. Popis imunitních reakcí u ptáků nám tak vydržel až do dnes, přičemž jsme vystřídali hned několik modelových druhů – od koroptve polní, přes sýkoru koňadru až po andulku vlnkovanou. Konečně, komparativní přístup založený na srovnání sekvencí imunitních genů, vylepšený o zapojení přístupů strukturní bioinformatiky nám poskytl vhled do molekulárních základů evoluce ptačí imunity. Jak už to tak bývá, stále máme více otázek než odpovědí. Přesto, základy ptačí ekoimunologie jsou položeny a alespoň se už umíme ptát.

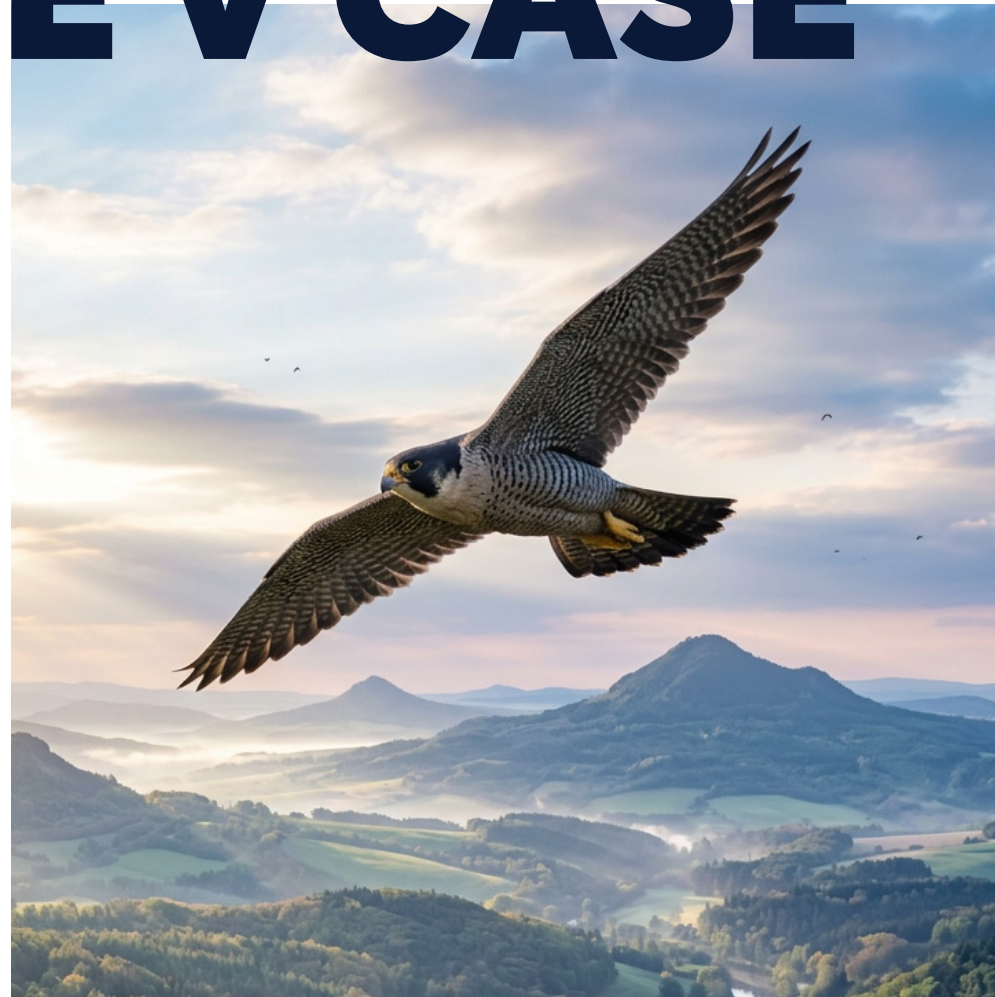
PTÁCI A LIDÉ V ČASE

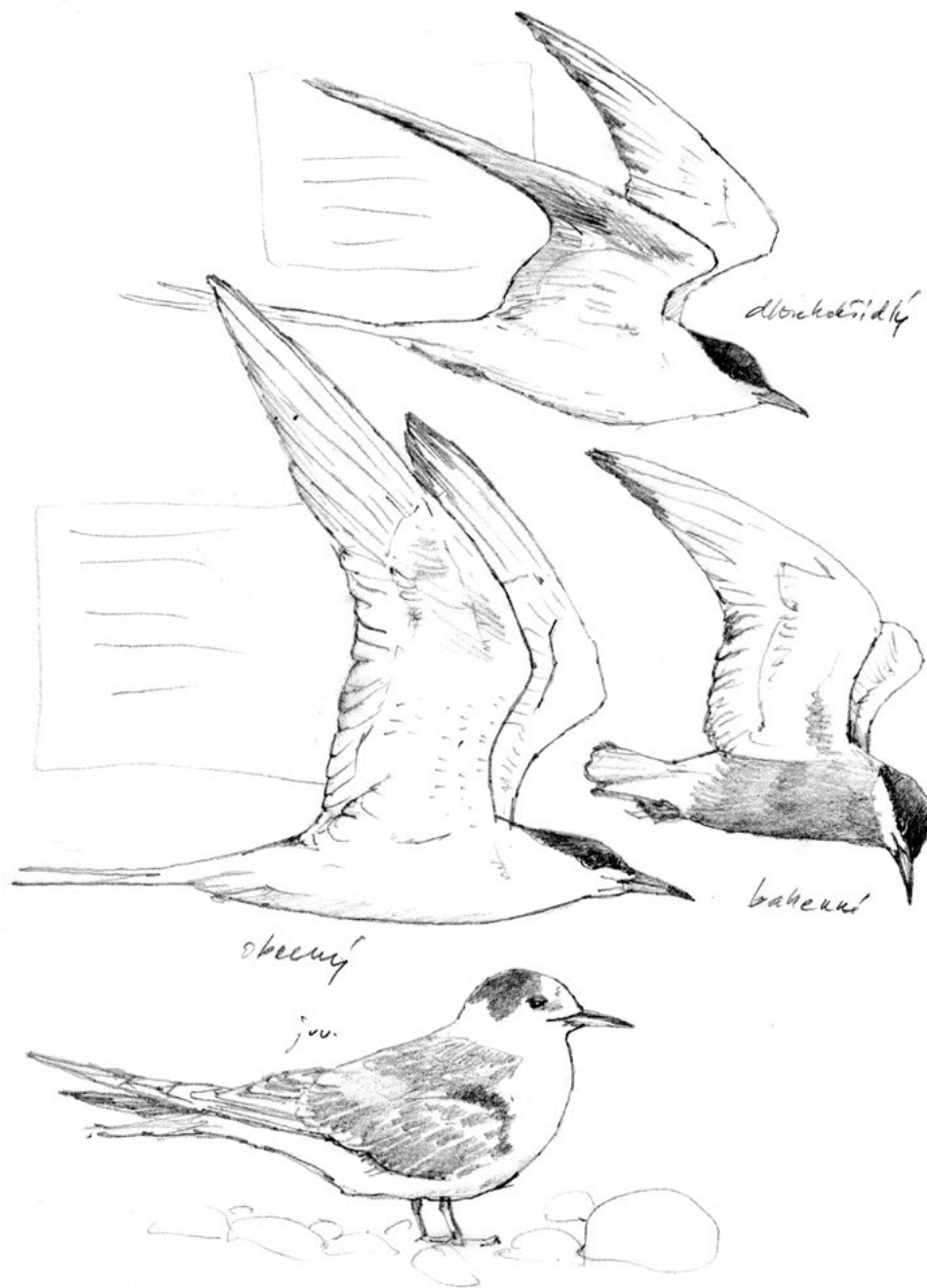
SPOLEČNĚ PRO BUDOUCNOST KRAJINY

Být součástí Ústeckého kraje znamená nést odpovědnost za prostředí kolem nás. Proto podporujeme péči o zdejší krajinu a ochranu druhů, které jsou její přirozenou součástí.

Od roku 2013 spolupracujeme s Českou společností ornitologickou na ochraně ptáků. Příkladem je ochrana kriticky ohroženého sokola stěhovavého a sýčka obecného a podpora jejich hnízdění. Pomáháme financovat monitoring, péči o hnízdiště, odstraňování nebezpečných pastí i vytváření vhodných podmínek pro život těchto druhů v areálu cementárny i v okolní krajině.

**Minulost nám dává zkušenosti.
Současnost odpovědnost.
A budoucnost přírody vytváříme společně.**

ABSTRAKTY POSTERŮ

Abstrakty jsou řazeny abecedně podle příjmení prvního autora. Za obsahovou správnost odpovídají jejich autoři.

Ozvěny lužní krajiny: Poznatky z celoročního ekoakustického monitoringu slepých ramen

Adam Matyáš^{1*}, Adamová-Ježová Dana¹, Neubauer Jiří² a Müller Sandra³

¹Ústav environmentální bezpečnosti, Fakulta logistiky a krizového řízení, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Studentské nám. 1532, 686 01 Uherské Hradiště, CZ

²Katedra kvantitativních metod, Fakulta vojenského leadershipu, Univerzita obrany, Kounicova 65, 662 10 Brno, CZ

³University of Freiburg, Faculty of Biology, Geobotany, Schaezlestr. 1, D-79104 Freiburg, Germany, *madam@utb.cz

Slepá ramena a jejich břehové porosty patří k dynamickým, ale zranitelným ekosystémům silně přeměněné středoevropské krajiny. O jejich akustické ekologii přitom víme jen velmi málo. Předkládaná práce je prvním celoročním ekoakustickým monitoringem tohoto typu prostředí. Od března 2022 do února 2023 jsme sledovali sedm uměle odstřižených slepých ramen v dolním povodí Moravy. Zajímalo nás, jak se zvukový obraz mění během roku i v průběhu dne, zda hraje roli ochranný status lokality a jaký vliv má okolní krajina. Jako kvantitativní míry ptačí biofonie jsme použili dva akustické indexy — Acoustic Complexity Index (ACI) a Mid-Frequency Cover (MFC) — a jejich hodnoty jsme ověřili manuálním poslechem 1 380 stratifikovaně vybraných jednodominutových nahrávek.

Zobecněné aditivní modely ukázaly zřetelnou sezónní i denní strukturu zvukového obrazu. Dominantním rysem byl ranní vrchol, který kulminoval od konce zimy až do jara. Zvláštní postavení mělo období října: druhová bohatost i hodnoty MFC výrazně stouply, což odpovídá intenzivnímu podzimnímu tahu a naznačuje důležitost těchto ekosystémů jako tahové zastávky ptáků. MFC kopíroval druhovou bohatost těsněji než ACI, který se ukázal jako citlivější k lokálním akustickým podmínkám. Chráněná ramena měla trvale vyšší hodnoty obou indexů i vyšší kumulativní druhovou bohatost než ramena bez ochrany. Složení společenstev navíc silně ovlivňovala okolní krajina, především blízkost silnic a městské zástavby.

Celoroční pasivní akustický monitoring zachytil jak přirozený běh sezony, tak tlak lidských aktivit. Pro sledování biofonie v tomto typu prostředí doporučujeme MFC jako spolehlivější index, přičemž ACI zůstává užitečným doplňkem citlivým na kontext.

Evoluce viru Markovy nemoci u hrabavých a vrubozobých ptáků

Nikol Danenbergerová, Steven R. Fiddaman, Laurent Frantz, Martin Těšický

Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Viničná 7, 128 43, Praha 2; e-mail: danenbergerovanikol@gmail.com

Virus Markovy nemoci (MDV) je DNA virus způsobující závažné infekční a hospodářsky významné onemocnění drůbeže. Vysoce agresivní kmeny MDV dnes indukují vznik nádorů

s téměř 90% smrtností u nenačkovaných jedinců. Do první poloviny 20. století se ovšem jednalo o poměrně neškodné onemocnění způsobující pouze mírné příznaky, které během několika dnů odezněly. K nárůstu v závažnosti onemocnění u MDV došlo pravděpodobně vlivem intenzifikace chovu drůbeže a zavedení plošného, ale nedokonalého očkování, které potlačuje pouze nejzávažnější symptomy onemocnění, ale nebrání jeho šíření. Stále však není jasné, jakou roli v tomto nárůstu hrají volně žijící ptáci ze skupin hrabavých a vrubozobých a populace ptáků chovaných v zajetí. Naše literární rešerše totiž ukázala, že MDV má u hrabavých různou míru prevalence a závažnosti, zatímco u vrubozobých je průběh spíše bezpříznakový.

Cílem této práce je zjistit, jaké varianty MDV nalezneme u divokých, polodivokých a v zajetí chovaných druhů hrabavých a vrubozobých ptáků v Evropě, stanovit promoření u jednotlivých druhů a posoudit, jak snadno virus přeskakuje mezi divokými populacemi a chovy. Pomocí genetických metod mapujeme příbuzenské vztahy jednotlivých linií viru a hledáme konkrétní úseky DNA, které podléhají rychlé evoluci. Právě tyto genetické adaptace viru totiž umožňují úspěšně překonávat imunitu ptáků a vyvolávat nejzávažnější příznaky onemocnění.

Naše předběžná analýza dostupných genetických dat u vrubozobých a hrabavých ukázala, že v přírodě vedle sebe kolují jak mírné, tak i velmi agresivní kmeny viru. Tyto varianty navíc vykazují jen minimální zeměpisnou specifitu – geneticky velmi podobné varianty nacházíme na různých kontinentech, což naznačuje, že dochází k jejich neustálému míchání. Výsledky této práce pomohou lépe pochopit evoluční pozadí stojící za nárůstem v závažnosti onemocnění a objasnit, jak významným rezervoárem viru volně žijící ptáci ve skutečnosti jsou.

Pol storočia života s bocianom bielym na Slovensku

Miroslav Fulín

Puškinova 15, 083 01 Sabinov; e-mail: miro.fulin@gmail.com

V príspevku uvádzam prehľad aktivity od začiatku môjho výskumu populácie bociana bieleho podľa rokov, ktoré sme doteraz realizovali v snahe poznať aktuálny stav populácie s cieľom navrhnúť a realizovať opatrenia pre ochranu osvetu a na elimináciu strát. Záujem o bociana a stav jeho hniezdneho rozšírenia u mňa nastal po sčítaní v roku 1976. V počítatkoch bol môj prieskum zameraný na oblasť východného Slovenska. Po medzinárodnom sčítaní v roku 1984 dr. Stollmann prenechal na mňa celú agendu sčítania na našom území. Stav populácie bol v tom čase bol na Slovensku veľmi kritický. Takmer polovica hniezd bola na stĺpoch elektrického vedenia. V roku 1986 som bol pracovníkom Krajského strediska pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody prizvaný na jednanie s energetickými závodmi k riešeniu hniezd na stĺpoch elektrického vedenia. Od tohto obdobia som až dodnes s distribučnými spoločnosťami v stálom kontakte pri riešení problémových hniezd. Každoročne organizovaný výskum hniezdneho rozšírenia nabral na intenzite po roku 1988. Koordinácia sčítania sa zmenou môjho pôsobiska na Východoslovenské múzeum v Košiciach stala aj mojou stálou výskumnou úlohou. Pribudli aktivity osvetovo-výchovného charakteru, propagácie, putovné výstavy k bocianovi, prednáškové cykly. Od roku 2000 sme 20 rokov spolu s kolegami viedli Ekovýchový program Bocian. V roku 2003 Slovenská ornitologická spoločnosť zriadila internetový Atlas hniezd, ktorého som sa stal administrátorom. Sieť

spravodajcov vzrástla na stovky dobrovoľníkov. V roku 2010 sme po prvýkrát inštalovali kameru na hniezdo v Brzotíne. Od roku 2014 sme zaviedli krúžkovanie mláďat bociana odčítacími krúžkami ELSA a tak znalosti o vernosti k hniezdu, k partnerovi, o veku, pohlaví a putovaniu bocianov nabrali reálne dáta.

Mapování ptáků Přerova: analýza habitatových preferencí

Harmáčková Lenka, Vymazal Martin, Chytil Josef

Ornitologická stanice Muzea Komenského v Přerově, Bezručova 10, 750 02, Přerov; e-mail: harmackova@prerovmuzeum.cz

Mapování ptáků Přerova si dává za cíl během let 2025–2028 komplexně zjistit výskyt ptáků ve městě s bohatou ornitologickou historií, ale prozatím bez uceleného výzkumu avifauny. Pro tyto účely jsme katastr města o ploše 58,5 km² rozdělili na čtverce o délce hrany zhruba 1,5 km (1/64 faunistického čtverce) a ponechali ty, které plochu katastru překrývají alespoň z 15 % (n = 41). Projekt je rozdělen do dvou částí – první se zaměřuje na sestavení hnízdního atlasu s informacemi o početnosti a hnízdni průkaznosti druhů. Druhá se věnuje kvantifikaci druhové bohatosti a vazbám na určité typy prostředí za účelem zjištění habitatových preferencí jednotlivých druhů a přispění k lokální ochraně. Mapování zatím probíhalo v letech 2025 a 2026 vždy od poloviny dubna do konce června, v brzkých ranních hodinách a za vhodného počasí. Při procházení čtverců alespoň jednou za sezónu sčítatelé cílili na projití všech přítomných typů prostředí a polohu každého zjištěného jedince zapisovali do aplikace Avif TRANS spolu s prokázanou kategorií hnízdění. V obou letech bylo ve všech čtvercích pořízeno celkem 16 tisíc záznamů 125 druhů ptáků. Jako podklady pro typy prostředí posloužila Konsolidovaná vrstva ekosystému (KVES) pro rok 2025, která v rámci Olomouckého kraje obsahuje 43 typů krajinného pokryvu, které jsme pro naše účely sloučili do šesti kategorií: louky a pole (58 %), zástavba (15 %), lesy (14 % plochy), parky a zahrady (9 %), křoviny (3 %), vodní a podmáčené plochy (1 %). Nejvíce záznamů jedinců bylo v lesích (28 %) a v zástavbě (25 %) a třemi nejběžnějšími druhy byla pčelice černohlavá (10 % záznamů), holub hrivnáč (6 %) a kos černý (5 %). Prezentovat budeme rozšíření vybraných druhů na území města a diskutovat použitou metodiku mapování, použitých mapových podkladů, zpracování dat, zahrnutí dat z dalších zdrojů (eBird, historické údaje).

Černá křídla nad Brnem

Kryštof Horák^{1,2}, Dana Nováková¹, Kristina Svobodová^{1,2}, Jan Sychra^{1,2}

¹ Jihomoravská pobočka České společnosti ornitologické, Lidická 25, 6200 Brno, horak@jimpco.cz

² Ústav botaniky a zoologie, Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, Kotlářská 2, 611 37 Brno

Poster představuje Černá křídla nad Brnem – občanskou iniciativu vzniklou v roce 2024 na podporu ochrany biologicky cenného území svahů nad brněnskou Riviérou. Lokalitu ohroženou plánovanou výstavbou lanovky. Tento plán se díky úsilí naší iniciativy podařilo zvrátit a soud zrušil již vydané stavební povolení pro realizaci rozporuplného projektu. Činnost Černých křídel se však postupně rozšířila z původního zaměření na ochranu zimního nocoviště havranů a kavek k širší popularizaci a ochraně městské přírody v rámci celého

Brna. Iniciativa propojuje odborné poznatky s občanskou angažovaností, monitoringem, osvětou i kulturními aktivitami. Mezi významné aktivity patří festival Havranec, terénní exkurze, Havraní hlídka či vzdělávací a komunitní akce, jejichž cílem je upozornit na význam městské přírody a posilovat veřejnou podporu její ochrany. Iniciativě, která vznikla pod křídly Jihomoravské pobočky ČSO, se podařilo propojit profesionální i amatérské ornitology, ochránce přírody, studenty a širokou veřejnost. Představuje tak modelový příklad pro řešení obdobných kauz, které jsou v současnosti stále častější.

Krkavec velký v záchranných stanicích České republiky

Jasana Koláčková, Gabriela Kadlecová, Eva Voslášková

Veterinární univerzita Brno, Palackého tř. 1946/1, 612 42, Brno; e.mail: vfu@vfu.cz

Krkavec velký (*Corvus corax*) je zástupcem české fauny. Jelikož se jedná o volně žijícího živočicha, v daných případech se může dostat do péče záchranné stanice České republiky. Ve sledovaných letech 2010–2024 byl pravidelně přijímán v těchto zařízeních pro handicapované volně žijící živočichy, konkrétně se jednalo o 358 jedinců. Pro zhodnocení počtu jedinců v záchranných stanicích na území celé České republiky, důvodů jejich příjmu a jejich osudu byla využita data z databáze Ministerstva životního prostředí v období let 2010–2024 a program Unistat for Excel 6.5. Rostoucí trend vývoje počtu přijatých jedinců se prokázal jako statisticky vysoce významný (Spearmanův koeficient = 0,66; $p = 0,008$). Mezi důvody přijetí jedinců patřilo především zranění (36,9 %), odchyt (25,4 %) a mláďata (17,6 %) a dále následovaly příčiny: vysilení, ostatní, otrava, deponace, výjezd, převod, zabavení, infekce, kadáver a odchov. Osudem přijatých jedinců bylo především úhyn/utracení (30,7 %), v držení záchranné stanice (22,9 %) a vypuštění (17,3 %) a dále následovaly neznámé osudy, předání, nepřijetí, převod, kadáver a u jednoho jedince únik. Získané výsledky přispívají k lepšímu poznání nejčastějších příčin příjmu krkavce velkého do záchranných stanic i jeho následného osudu a mohou sloužit jako podklad pro optimalizaci péče o tento druh.

Vtáky a ich kuklorodky zistené na Východnom Slovensku v rámci CES

Peter Krišovský, Jozef Oboňa & Martin Hromada

Katedra ekológie, Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita, 17. novembra 1, 081 16 Prešov, Slovensko; e-mail: peter.krisovsky@vsmuzeum.sk

Každý odchytený vták môže okrem údajov o svojej biológii priniesť aj informácie o organizmoch, ktoré sú s ním úzko späté. Ornitologický výskum preto poskytuje jedinečnú príležitosť nielen na štúdium a značenie vtáctva, ale aj na poznávanie hostiteľsko-parazitických vzťahov. Od roku 2009 prebieha na lokalite Sabinov v období hniezdenia štandardizovaný odchyt vtákov v rámci metodiky CES, celkovo bolo odchytených 36 vtáčích druhov. Počas odchytu do nárazových sietí zaznamenávame od roku 2024 aj výskyt kuklorodiek (Diptera: Hippoboscidae); zaznamenané boli druhy *Lipoptena fortisetosa*, *Ornithomya biloba*, *O. chloropus* a *O. fringillina*. Kuklorodky boli zistené na viacerých druhoch vtákov, najmä

na penici čiernohlavej (*Sylvia atricapilla*) a kolibiarikovi čipčavom (*Phylloscopus collybita*), ktoré zároveň reprezentovali nové záznamy hostiteľsko-parazitických vzťahov, zistené po prvý raz na Slovensku.

Podakovanie: Tento výskum bol podporený Agentúrou na výskum a vývoj na základe zmluvy č. APVV-22-0440, Vedeckou grantovou agentúrou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied v rámci projektu VEGA 1/0783/26, a z prostriedkov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti v rámci Plánu obnovy a odolnosti SR 09I03-03-V06-00052.

Kľúčové slová: CES, ektoparazity, Hippoboscidae, hostiteľsko-parazitické asociácie, Aves

Kam se vydávají vypuštění sýčci? Praktické zkušenosti se satelitní telemetrií

Eliška Kučerová¹, Lubomír Peške², Marek Kouba¹, Tomáš Bušina¹

¹ Katedra etologie a zájmových chovů, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, Praha, 165 00

² nezávislý výzkumník, Moskevská 1464/61, Praha 10, 101 00

Sýček obecný (*Athene noctua*) patří mezi ohrožené druhy zemědělské krajiny s výrazným populačním poklesem ve střední Evropě. Z tohoto důvodu byl v Plzeňském kraji pro sýčka obecného v roce 2017 zahájen repatriační program a vypuštění jedinci jsou od roku 2020 intenzivně radiotelemetricky sledováni. Vzhledem k četné denní aktivitě sýčků, jejich využívání osluněných stanovišť a limitům radiotelemetrického monitoringu jsme v roce 2024 začali testovat možnosti využití solárních satelitních vysílaček (OrniTrack-3 4G, Ornitel). V prvním roce byli vysílačkami označeni dva sýčci, v roce 2025 následovali další tři jedinci. V roce 2026 plánujeme označit dalších osm sýčků, některé vysílačkami Flicker GPS ULP (Cellular Tracking), a porovnat oba typy zařízení. Frekvenci zaznamenávání polohy upravujeme podle stavu nabití baterií a chování sýčků. Při nízké kapacitě baterie se osvědčil interval 36 hodin pokrývající denní i noční aktivitu. Při dostatečném nabití zaznamenáváme polohu několikrát denně.

Přestože se solární dobíjení u sýčka ukázalo méně efektivní, získaná data přinesla cenné poznatky o disperzi a obsazování nových lokalit. Jediný doposud označený samec, vyhlíhlý v roce 2024 dříve repatriovanému páru, uletěl během disperze přes 10 km a usadil se ve staré budově, kde od té doby úspěšně hnízdí. Mladá samice označená v roce 2025 se během disperze dostala až do Bavorska a během 8 dnů urazila 67 km. Poté se vrátila do Česka. Po zimní odmlce z důvodu vybití baterie byla na jaře opět lokalizována v Ústeckém kraji (95 km od předchozího záznamu), avšak čerstvě předována. Zbývající tři sledované dospělé samice uhynuly v blízkosti místa vypuštění. Jedna se utopila v rybníku 4 dny po vypuštění, dvě uhynuly po několika měsících z neznámých příčin.

Dosavadní výsledky potvrzují přínos satelitní telemetrie pro studium pohybové ekologie repatriovaných sýčků a naznačují, že při nízkých populačních hustotách mohou dispergovat na větší vzdálenosti, než se dosud předpokládalo.

Projekt byl podpořen grantem INTERREG Bavorsko – Česko BYCZ01-117 a ZOO Plzeň.

Prepojenia medzi diverzitou lesov, ich zvukovou krajinou a ľudským well-beingom

Kučminová V.^{1,*}, Gloor R.¹, Kozák D.¹, Dúhová D.¹, Pardus I.¹, Sudimac S.², Kuhn S.², Svoboda M.¹, Mikoláš M.¹

¹ Katedra ekologie lesa, Fakulta lesnická a dřevařská, Česká zemědělská univerzita, Kamýcká 129, 165 00 Praha-Suchbát, Česko

² Max Planck Institute for Human Development, Lentzeallee 94, 14195 Berlin, Německo

*e-mail: kucminova@fd.czu.cz

Globálne environmentálne výzvy vrátane zmeny klímy, nadmerného využívania prírodných zdrojov a straty biodiverzity čoraz výraznejšie ovplyvňujú ľudskú spoločnosť a prispievajú k vzniku nových problémov, ako je narastajúca kríza duševného zdravia. Tieto výzvy sú úzko prepojené a lesy môžu zohrávať kľúčovú úlohu pri ich riešení. Vtáky predstavujú významné indikátory biodiverzity a zároveň patria medzi človekom najviac vnímané a oceňované zložky prírodného prostredia. Napriek narastajúcemu množstvu výskumov zameraných na lesnú biodiverzitu a vplyv prírody na ľudskú pohodu, stále chýbajú integrované štúdie, ktoré by súčasne prepájali štruktúru lesa, diverzitu vtákov, charakteristiky zvukovej krajiny a psychickú pohodu človeka.

Preto cieľom nášho výskumu je: (1) preskúmať, ako štruktúra lesa a vek porastu ovplyvňujú diverzitu vtákov a lesnú zvukovú krajinu; (2) zistiť, ako štruktúra lesa a zvuková krajina (soundscape) ovplyvňujú ľudskú pohodu (well-being); a (3) identifikovať také postupy lesného hospodárenia, ktoré najlepšie podporujú biodiverzitu, reprezentovanú vtákmi, aj ľudskú pohodu.

Použili sme komparatívny dizajn zahŕňajúci 25 obhospodarováných a 25 neobhospodarováných plôch na Slovensku, kde sme monitorovali diverzitu vtákov a lesnú zvukovú krajinu, podrobne mapovali štruktúrne charakteristiky lesa a v súčasnosti zbierame údaje o ľudskej pohode pomocou štandardizovaných psychologických dotazníkov a fyziologických meraní. Predbežné výsledky naznačujú, že pobyt v lesnom prostredí vo všeobecnosti zlepšuje pohodu človeka. Tento efekt sa zdá byť výraznejší v starších a neobhospodarováných lesoch, kde účastníci zároveň uvádzali pozitívnejšie vnímanie zvukovej krajiny, pravdepodobne v dôsledku významne vyššej vnímanej akustickej diverzity aj vtáčích hlasov.

Na financovanie tohto výskumu prispela Česká zemědělská univerzita v Praze (grant č. IGA A_22_26).

Kľúčové slová: lesná diverzita vtákov, well-being, soundscape, staré lesy

Kolize ptáků s průhlednými a odrazivými plochami ve městě Olomouci

Petra Maňásková

Slovanské gymnázium Olomouc, Jiřího z Poděbrad 13, 771 11

Kolize ptáků s reflexními a transparentními plochami patří mezi nejvýznamnější člověkem způsobené příčiny jejich úhynu. Ve svém výzkumu jsem se zaměřila na reflexní a transparentní plochy v urbánním prostředí města Olomouce a usilovala jsem o lepší porozumění tomuto

problému i o návrh vhodných opatření. Zkontrolovala jsem 279 zastávek městské hromadné dopravy a hodnotila jejich rizikovost pro ptáky s ohledem na klíčové vlastnosti ploch i jejich okolí. Po dobu jednoho a půl roku jsem na budově Slovanského gymnázia Olomouc sledovala stopy po kolizích a v kontextu různých faktorů určila nejproblematictější části roku i nejrizikovější plochy. Zjistila jsem, že přestože většina zastávek v Olomouci nemá ve svém okolí žádnou plochu, většina existujících ploch je pro ptáky potenciálně riziková. Účinné zabezpečení jsem v oblasti na rozdíl od neúčinných preventivních prvků nezaznamenala. Na budově Slovanského gymnázia Olomouc jsem zjistila výrazné rozdíly mezi jednotlivými patry, fasádami i menšími částmi budovy. Potvrdila jsem vliv velikosti plochy a charakteru sousedící vegetace na frekvenci kolizí a zároveň jsem odhalila i možnou vysokou rizikovost dalších typů sousedících struktur. Vyšší počet nárazů jsem zaznamenala v období tahu a hnízdění než v období zimním. V okolí gymnázia jsem našla 37 potenciálně rizikových ploch, z nichž většina byla reflexní. Na šesti stavbách jsem našla stopy po kolizi, přičemž pouze dvě z budov obsahovaly účinné zabezpečení. Na základě výsledků jsem navrhla opatření pro zastávky městské hromadné dopravy i pro budovu Slovanského gymnázia Olomouc.

Jak se daří ptákům krkonošské tundry v době klimatické změny?

Jan Materna & Karolina Mikšlová

Správa KRNP, Dobrovského 3, 543 01 Vrchlabí

Území nad horní hranicí lesa je přírodovědně nejhodnotnějším územím Krkonoš. S probíhající klimatickou změnou v krkonošské tundře dochází nejen k nárůstu teploty a změnám v rozložení srážek, ale rovněž k zarůstání tundry keřky, borovicí klečí a dřevinami. Cílem příspěvku je na základě literárních údajů o rozšíření i početnosti jednotlivých ptačích druhů s vazbou na tundru shrnout perspektivu jejich dalšího výskytu v Krkonoších a faktory, které ji mohou ovlivnit.

Výlučnou vazbu na krkonošskou tundru vykazují slavík modráček tundrový a kulík hnědý (oba s jádrem rozšíření v severské tundře) a pěvuška podhorní a linduška horská (oba s centrem rozšíření v evropských pohořích vyjma skandinávských a britských). Kulík hnědý zde hnízdí velmi nepravidelně, ostatní tři druhy zde hnízdí sice pravidelně, ale početnost jejich populací vykazují v posledních desetiletích negativní trend, u dvou z nich dokonce silně klesající (modráček, linduška). Jejich výskyt v Krkonoších je navíc satelitní, mimo areál jejich jádrového rozšíření, což zvyšuje jejich zranitelnost. U kosa horského, sokola stěhovavého a tetřívka obecného se v tundře nachází nezanedbatelná část jejich krkonošské populace. Populace je stabilní, u k. horského celkově rostoucí. U tetřívka početnost celkově klesá, i když v primárním bezlesí se zdá být relativně stabilní.

Je těžko představitelné s ohledem na komplexnost nároků jednotlivých ptačích druhů (potravní, hnízdní, úkrytové, klimatické) i další významné faktory (vnitro- a mezidruhová konkurence, predace) a velikosti jejich teritorií, že pro zachování, či zlepšení jejich populací dokážeme provést cílená managementová opatření. Je zřejmé, že některá obecná opatření jako zlepšení vodního režimu, či udržení mozaiky kleče a alpských trávníků mohou mít pozitivní vliv i na k. horského, či tetřívka. K zlepšení podmínek pro tyto druhy může přispět i přirozená dynamika přírodních procesů v lesních porostech při horní hranici lesa a jejich přirozené rozvolňování a rozpad.

Krkonoško-jizerskohorská populace tetřívka obecného v čase

Karolina Mikšlová¹ & Jitka Feřtová²

¹ Správa KRNP, Dobrovského 3, 543 01 Vrchlabí

² Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Regionální pracoviště Liberecko, Správa CHKO Jizerské hory, U Jezu 10, 460 01 Liberec

Krkonoško-jizerskohorská populace tetřívka obecného (*Lyrurus tetrix*) patří vedle krušnohorské a šumavsko-boletické mezi poslední perspektivní populace, na kterých závisí přežití tohoto druhu v celé České republice. Tetřívěk se dnes v obou pohořích vyskytuje především na rašelinistích, lučních enklávách, náhorních plošinách nad horní hranicí lesa, ale také na pasekách a holinách mimo ně.

V průběhu 20.–21. století prochází vývoj populace tetřívka obecného v obou pohořích dramatickými proměnami. Stav jeho populace ovlivňují především přírodní události a jevy zapříčiněné přímo či nepřímo lidskou aktivitou a zásadně proměňující kvalitu biotopů. Otevřené biotopy podhůří, které tetřívěk osidloval ještě v první polovině 20. století, opustil vlivem nástupu intenzivního zemědělství. Naopak v letech 1917–1921 populace místy dočasně profitovala z následků gradace bekyně mnišky. V 70. letech 20. století bylo v Krkonoších zjištěno 113 samců a 30 v Jizerských horách. V 80. letech přispěl k významnému nárůstu početnosti v horských oblastech vznik rozsáhlých imisních holin. Otevřené plochy s pomalu odrůstajícími kulturami poskytovaly vhodné podmínky i dostatek potravy. V 90. letech však byly holiny převážně zalesněny. Od roku 2001 počet tetřívků trvale klesá a výraznější úbytek se začal projevovat od druhé dekady 21. století v souvislosti s odrůstáním a zapojováním smrkových porostů. Celkový odhad české krkonoško-jizerskohorské populace v roce 2026 čítá 73 samců (20 v Jizerských horách, 53 v Krkonoších).

Tetřívěk ustupuje ze západní části Jizerských hor a východu Krkonoš. V horských polohách obou pohoří stále existuje dostatečná nabídka vhodných biotopů a současně je realizována celá řada aktivních opatření na jejich podporu. Čím dál izolovanější populace tetřívka však čelí celé řadě problémů, zejména silnému zatížení obou oblastí turistickým ruchem. Přežití závisí na zachování vzájemné konektivity tetřívčích oblastí, zejména přes polskou část Jizerských hor.

Jak se daří ořešníkům?

Ivan Mikuláš¹, Kateřina Rohová²

^{1,2} Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 – Chodov

¹e-mail: ivan.mikulas@aopk.gov.cz, ²katerina.rohova@aopk.gov.cz

Krajina kolem nás se neustále mění. Někdy je to změna postupná a sotva viditelná, jindy naopak náhlá a výrazná. Nedávné větrné a kůrovcové kalamity smrkových porostů významně ovlivnily názor lesníků, ale i laické veřejnosti, na současný vzhled hospodářských lesů. Jak na tyto změny zareagoval jeden z vlajkových druhů smrčů, ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*)? Jaká ho čeká budoucnost v krajíně silně pozměněné lidskou činností? Na tyto otázky jsme se alespoň částečně snažili odpovět cíleným mapováním druhu v letech 2025 a 2026.

Z výsledků vyplývá, že se ořešník kropenatý v současnosti nejvíce daří v pohořích na severu a západě Čech, zatímco na Moravě je mnohem méně početný. Nejvyšších hustot u nás druh dosahuje v mladých smrkových porostech, kde nachází ideální hnízdní příležitosti. Tyto porosty, na rozdíl od starých lesů, ochrana přírody prakticky nijak nechrání. Největší překážkou pro úspěšné vyhnízdění druhu představují plošné probírky smrkových mlazin ve věku 20–40 let. K probírkám navíc dochází jak koncem zimy, kdy ořešníci obsazují tohoto roční teritoria, tak i na jaře během probíhající hnízdní sezony. V celé České republice je dále patrný ústup ořešníka kropenatého z nízkých a středních poloh, a to převážně v reakci na klimatickou změnu, která vede ke zhoršování zdravotního stavu smrkových porostů. V oblastech zasažených plošnou kůrovcovou kalamitou druh prakticky vymizel, bez ohledu na to, zda byl porost plošně odštěpen, nebo byl ponechán ve formě souší. Na vymýcených plochách se následně často nahrazuje smrk výsadbou listnatých či smíšených porostů. Do budoucna tak lze očekávat postupné stahování druhu do vyšších poloh v reakci na aktuální rozšíření smrku. Je to ale špatně, když se smrk vytrácí z oblastí, kde byl uměle vysazen člověkem? A jak přistupovat k ochraně zvláště chráněných druhů vázaných na smrk v oblastech s jeho nepůvodním výskytem?

Vývoj a současný stav populace kormorána velkého v České republice

Petr Musil, Zuzana Musilová

Katedra ekologie, FŽP ČZU, Kamýcká 129, 165 21, Praha – Suchbátka; e-mail: p.musil@post.cz

Málokterý ptačí druh prodělal tak bouřlivý populační vývoj a vyvolal takové konflikty zájmů, jako je tomu v případě kormorána velkého. Ještě na počátku 60. let 20. století hnízdilo v západní, severní a střední Evropě jen 3 500–4 300 párů kontinentální subspecie kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo sinensis*). Od té doby dochází k šíření i k nárůstu početnosti tohoto druhu po celé Evropě.

V České republice je kormorán velký pravidelně hnízdícím druhem od 80. let 20. století. První hnízdicí kolonie (32 párů) byla založena na vodních nádržích Nové Mlýny v roce 1982. Počet hnízdicích párů na tomto místě dosáhl vrcholu v roce 1991 (612 párů), ale v následujících letech se snížil, pravděpodobně v důsledku pádu některých odumřelých stromů (hnízdišť) a vlivu odstřelu v období před i po hnízdění. Významnou hnízdní oblast představují i Jižní Čechy, kde bylo první hnízdění zaznamenáno v roce 1983. Poté početnost vzrostla a kulminovala v letech 2005 a 2006 (217 a 219 párů). V letech 2000–2024 se počet hnízdicích párů v jižních Čechách pohyboval mezi 185 a 201 páry. Hnízdicí populace kormorána velkého v Česku je poměrně produktivní s průměrnou roční produkcí 3,3 až 3,6 mláďat na hnízdo.

Přesto nedochází k nárůstu hnízdní populace, což je pravděpodobně způsobeno odstřely kormoránů, prováděnými převážně v předhnízdním a pohnízdním období. Celkem je od roku 2020 každoročně odstřeleno více než 10 000 jedinců. Legislativa také umožňuje kompenzaci škod způsobených kormorány na rybích obsádkách v chovných rybnících.

Kormorán velký je v Česku pravidelně zimujícím druhem, jehož početnost neustále roste. Od roku 1993 bylo každoročně zaznamenáno více než 1 000 jedinců. V letech 2000 až 2024 se počet zimujících kormoránů pohyboval mezi 12 000 a 20 000 kusy.

Poster bude zahrnovat i výzvu k zapojení do připravovaného celoevropského sčítání zimujících i hnízdicích kormoránů velkých, které proběhne v roce 2027.

Interakce ptáků se železniční infrastrukturou v koridoru Studénka–Ostrava

Lucie Parolková, Lukáš Choleva

Katedra biologie a ekologie, Přírodovědecká fakulta, Ostravská univerzita

Ptáci hrají v ekosystémech klíčovou roli a jejich přítomnost, chování a reakce na okolní podmínky mohou odrážet způsob, jakým využívají prostředí, ve kterém žijí. Zatímco výzkum ptačí diverzity se obvykle zaměřuje na lesní, vodní a zemědělské ekosystémy, železniční koridory představují dosud málo prozkoumané prostředí. Tyto liniové stavby kombinují přírodní i antropogenní prvky, které mohou mít na ptáky pozitivní i negativní dopady.

Náš výzkum analyzuje chování ptáků na vybraném dvacetikilometrovém úseku železniční tratě Studénka–Ostrava, se zvláštním zaměřením na část vedoucí podél CHKO Poodří, kde je plánována výstavba nové vysokorychlostní tratě. Zaměřujeme se na reakce ptáků na projíždějící vlaky a na změny v jejich letovém chování při interakci se železniční infrastrukturou.

Výsledky výzkumu přispějí k optimálnímu začlenění ochrany biodiverzity do plánování nové železniční infrastruktury. Lepší porozumění interakcím ptáků s těmito stavbami může pomoci při navrhování účinných zmírňujících opatření. To umožní využít moderní stavební prvky a zároveň se vyhnout nákladným a neefektivním řešením.

Ještě ho můžeme vidět. Současný stav populace chocholouše obecného (*Galerida cristata*) v České republice

Libor Praus

Východočeské muzeum v Pardubicích, Zámek č. p. 2, 530 02 Pardubice

Chocholouš obecný (*Galerida cristata*) je jedním z našich nejnámějších zástupců mizejících ptačích druhů. Příspěvek shrnuje poznatky o jeho výskytu v České republice v období 2015–2026 na základě dat nashromážděných v internetových faunistických databázích, získaných od dobrovolných spolupracovníků a údajů z vlastního extenzivního monitoringu. V poslední dekádě chocholouš obecný jako hnízdící druh téměř vymizel z Čech, kde v období 2025–2026 bylo jeho hnízdění prokázáno pouze na Mladoboleslavsku (2–3 páry) a Královéhradecku (1–2 páry). V Moravskoslezském kraji je chocholouš zjišťován v současnosti pouze výjimečně. Většina recentních hnízdišť chocholouše je koncentrována v Jihomoravském kraji, kde zejména na Břeclavsku a Hodonínsku jsou počty chocholouše poměrně stabilní. Hnízdění populace stále zasahuje i do jihovýchodních částí Českomoravské vrchoviny, na Hanou, Zábřežsko a moravské Svitavsko. Současná velikost naší hnízdění populace chocholouše byla odhadnuta na 250 až 400 párů.

Z říčních břehů do pískoven: současný stav břehule říční v České republice

Kateřina Rohová¹, Ivan Mikuláš²

^{1,2} Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 – Chodov

¹e-mail: katerina.rohova@aopk.gov.cz, ²ivan.mikulas@aopk.gov.cz

Jak její druhový název napovídá, břehule říční (*Riparia riparia*) byla v minulosti vázaná především na kolmé písčité stěny řek. V období hnízdění si v nich tento drobný pěvec hloubil i víc než metr hluboké nory. Tak jak člověk svou činností postupně přetvářel obraz krajiny, tak se i břehule přizpůsobovaly a začaly využívat nové hnízdní příležitosti.

V roce 2025 proběhlo celorepublikové mapování druhu s cílem zjistit jeho aktuální rozšíření, početnost a biotopové preference. Celkem bylo zkontrolováno 442 lokalit. Břehule říční byla zjištěna na více než 230 z nich s celkovou odhadovanou početností 30 000–35 000 hnízdících párů. V aktivních pískovnách hnízdilo až 75 % a spolu s dalšími aktivními těžebnami (hliniště, popílkoviště apod.) dokonce 83 % ze všech zaznamenaných břehulí. Největší pískovny čítající více než tisíc hnízdících párů se nacházely na jižní Moravě, ve východních Čechách a na pomezí Ústeckého a Středočeského kraje. Dohromady se jednalo o osm pískoven, které v daném roce hostily 1/3 populace České republiky. Jen 6 % ze všech zjištěných břehulí říčních hnízdilo v březích řek. K nejvýznamnějším patří hnízdiště na neregulovaných úsecích řek Morava, Bečva a Odry. Zajímavostí je stále častější hnízdění druhu v kamenných opěrných zdech, či drenážních trubkách. Vždy se však jedná o malé kolonie čítající jednotky nebo nižší desítky párů.

Výsledky potvrzují, že jak velké míry jsou v současnosti břehule říční závislé na aktivních pískovnách. Například v jižních Čechách poklesla početnost druhu z 4 875 hnízdících párů v roce 1999 na 454 v roce 2019, respektive na 889 párů v roce 2025, a to právě z důvodu upouštění od těžby písku. Podobný osud může časem potkat i naše další regionální populace. Návrat zregulovaných toků k přírodě blízkému stavu – alespoň v místech mimo zástavbu a tam kde nepřevládají jiné zájmy člověka – se jeví z dlouhodobého pohledu jako nejvhodnější řešení pro podporu břehule říční v České republice.

Kéž by jsi sedláčku chci! Aneb nářečí českých strnadů po deseti letech

Kateřina Slavíčková, Lucie Diblíková, Pavel Pipek, Adam Petrusek, Tereza Petrusková

Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy

Strnad obecný (*Emberiza citrinella*) má jednoduchý zpěv, jenž má charakter nářečí. Samci na jednom území sdílejí stejnou koncovou část zpěvu, která se oblast od oblasti liší. Právě pro svou jednoduchost a široké rozšíření je strnad ideálním modelovým druhem pro výzkum ptačích dialektů.

Projekt Nářečí českých strnadů (2011–2016) odhalil, že v České republice máme pět hlavních strnadích nářečí a několik unikátních lokálních dialektů, které jsou mozaikovitě

rozesetě v krajině. Díky zapojení veřejnosti se podařilo shromáždit přes 4 000 nahrávek z téměř celého území státu a zmapovat jejich rozložení.

V loňském roce byl projekt po více než deseti letech obnoven s cílem odhalit, zda oblasti výskytu jednotlivých nářečí zůstávají stejné, nebo se posouvají, rozšiřují či mizí a co by za případnými změnami mohlo stát. Oproti původnímu projektu má současný výzkum k dispozici vlastní mobilní aplikaci, která nahrávání ptačího zpěvu v terénu výrazně zjednodušuje a zpřístupňuje širší veřejnosti.

V prvním roce obnoveného projektu se během tří měsíců zapojilo 58 dobrovolníků, kteří pořídili celkem 570 nahrávek. V současnosti nahrávky dále přibývají, pokrytí území však zůstává zatím velmi nevyrovnané. Tento poster prezentuje výsledky po dvou letech sběru dat. Předběžné výsledky zatím naznačují, že rozmístění dialektů zůstává zhruba stejné jako před deseti lety, pro definitivní závěry však potřebujeme mnohem více dat. Výsledky přispějí k hlubšímu porozumění kulturního přenosu zpěvu u ptáků, jak ho prostředí ovlivňuje a ukáží, co dokáže občanská věda ve velkém měřítku.

Početnost hus velkých (*Anser anser*) zjišťovaná v předhnízním období v Čechách

Lukáš Šimek

e-mail: simeklukas@seznam.cz

Početnost hnízdící populace hus velkých byla zjištěna sčítáním spárovaných jedinců odděleně od hejn s jedinci nespárovanými a jedinci, kteří byli součástí vícedruhových hejn během tahu. V roce 2024 (14. 2.–19. 2.) bylo od Strakonicka po Českobudějovicko sečteno 1502 párů a od Tábořska přes Třeboňsko po Dačicko 867 párů hus. V západních Čechách bylo zjištěno 48 párů. V roce 2025 (12. 2.–22. 2.) bylo od Nymburska, přes Pardubicko až k Svitavám sečteno 682 párů hus, zatímco v Podkrušnohoří, Poohří a na Českolipsku bylo zjištěno 347 párů. Ve středních Čechách 32 párů hus. To znamená, že celkový počet spárovaných hus v Čechách přesahoval 3400 párů, což je výrazný vzrůst od období let 2014–2017, kdy hnízdní populace byla stanovena na 1 500–2 000 párů včetně moravských hnízdišť (Šťastný et al. 2021).

Využívání biotopů a rozšíření strakapouda jižního (*Dendrocopos syriacus*) v Jihomoravském kraji

Eliška Šlapanská^{1,2}, Martin Černý², Oldřich Sychra¹

¹ Veterinární univerzita Brno, Palackého tř. 1946/1, 612 42 Brno; e-mail: vfu@vfu.cz

² Moravské zemské muzeum, Zelný trh 6, 659 37 Brno; e-mail: mzm@mzm.cz

Od konce 19. století dochází u strakapouda jižního (*Dendrocopos syriacus*) k výraznému rozšiřování areálu z původních oblastí Blízkého východu a Malé Asie až do regionů střední a východní Evropy. Tato spontánní expanze byla podnícena zejména nepřímým vlivem lidské činnosti na strukturu krajiny. Strakapoud jižní vykazuje silnou vazbu na antropogenně ovlivněná otevřená stanoviště, jako jsou parky, sady, zahrady či mozaikovitá zemědělská

půda. Navzdory pokračujícímu osidlování nových území však zůstává jedním z nejméně známých evropských šplhavců.

Tato studie se zabývá analýzou využívání jednotlivých biotopů a rozšířením strakapouda jižního v ČR, se zaměřením na Jihomoravský kraj. K tomu byly použity záznamy z faunistické databáze ČSO (Avif) a vrstvy CORINE Land Cover 2018, přičemž zpracováno bylo celkem 4571 záznamů výskytu z období let 2011–2025. Pro analýzu četnosti výskytu v jednotlivých biotopech a pro stanovení období byl následně aplikován permutační Chí-kvadrát test. Z důvodu vysoké diverzity byly dostupné biotopy sloučeny na základě podobných charakteristik do 10 zástupných biotopů. Analýza výskytu byla realizována v rámci jednotlivých měsíců a podle fenologických fází kopírujících reprodukční cyklus (fáze předhnízní, hnízdní, vodění mláďat a mimohnízní).

Výsledky ukazují, že během hnízdění strakapoud jižní signifikantně více využívá mozaikovitou zemědělskou krajinu, sady, vinice a otevřená prostranství. V mimohnízním období byl naopak zaznamenán výrazně zvýšený výskyt u vodních prvků, mokřadů a v zastavěných oblastech. Z hlediska celorepublikové distribuce zůstává hlavním centrem výskytu Jihomoravský kraj, kde je druh rozšířen plošně s maximální koncentrací nálezů v okresech Brno-město, Hodonín a Břeclav. Odtud pak probíhá šíření do ostatních částí ČR, a to zejména podél říčních koridorů a urbanizovaných území.

Dobrá adresa po celý rok? Vztah mezi zimním výskytem a hnízdní početností rehka domácího v Brně

Adam Šťastný¹, Petr Procházka²

¹ Biskupské gymnázium Brno a mateřská škola, Barvičova 85, 602 00 Brno; e-mail: bigy@bigy.cz

² Ústav biologie obratlovců AV ČR, Květná 8, 603 00 Brno; e-mail: prochazka@ivb.cz

Rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*) je původně tažný druh, který se však v důsledku přizpůsobování měnícím se podmínkám prostředí stále častěji objevuje na našem území i v zimním období. Hlavním cílem studie bylo srovnat hnízdní početnost rehků domácích v Brně ve faunistických čtvrcích, kde rehci prokazatelně zimovali, s čtvrci, kde v zimě nebyli zjištěni. Předpokládali jsme, že čtverce využívané rehky v zimě budou následně obsazovány větším počtem hnízdících jedinců. Terénní sběr dat probíhal v letech 2024 a 2025 v 14 dvojicích malých faunistických čtvrců vybraných na základě dat z projektu Rehci v zimě. Každá dvojice obsahovala vždy jeden čtverec se zimním výskytem a jeden sousední čtverec bez zimního výskytu cílového druhu. V každém čtvrci proběhlo dvakrát během hnízdní sezóny (duben a červen) jednohodinové liniové sčítání zaměřené na zpívající samce. Počet zpívajících samců byl v průměru vyšší ve čtvrcích se zimním výskytem rehků, avšak zjištěný rozdíl nebyl statisticky průkazný. Výsledky tak naznačují, že zimující rehci mohou preferovat lokality vhodné i pro následné hnízdění, dostupná data však neposkytují dostatečně silnou podporu této hypotézy. Významně se projevil pouze vliv termínu mapování, přičemž vyšší početnost byla zjištěna při dubnovém sčítání.

Winter Bird Count: Monitoring Overwintering Birds in the Czech Republic

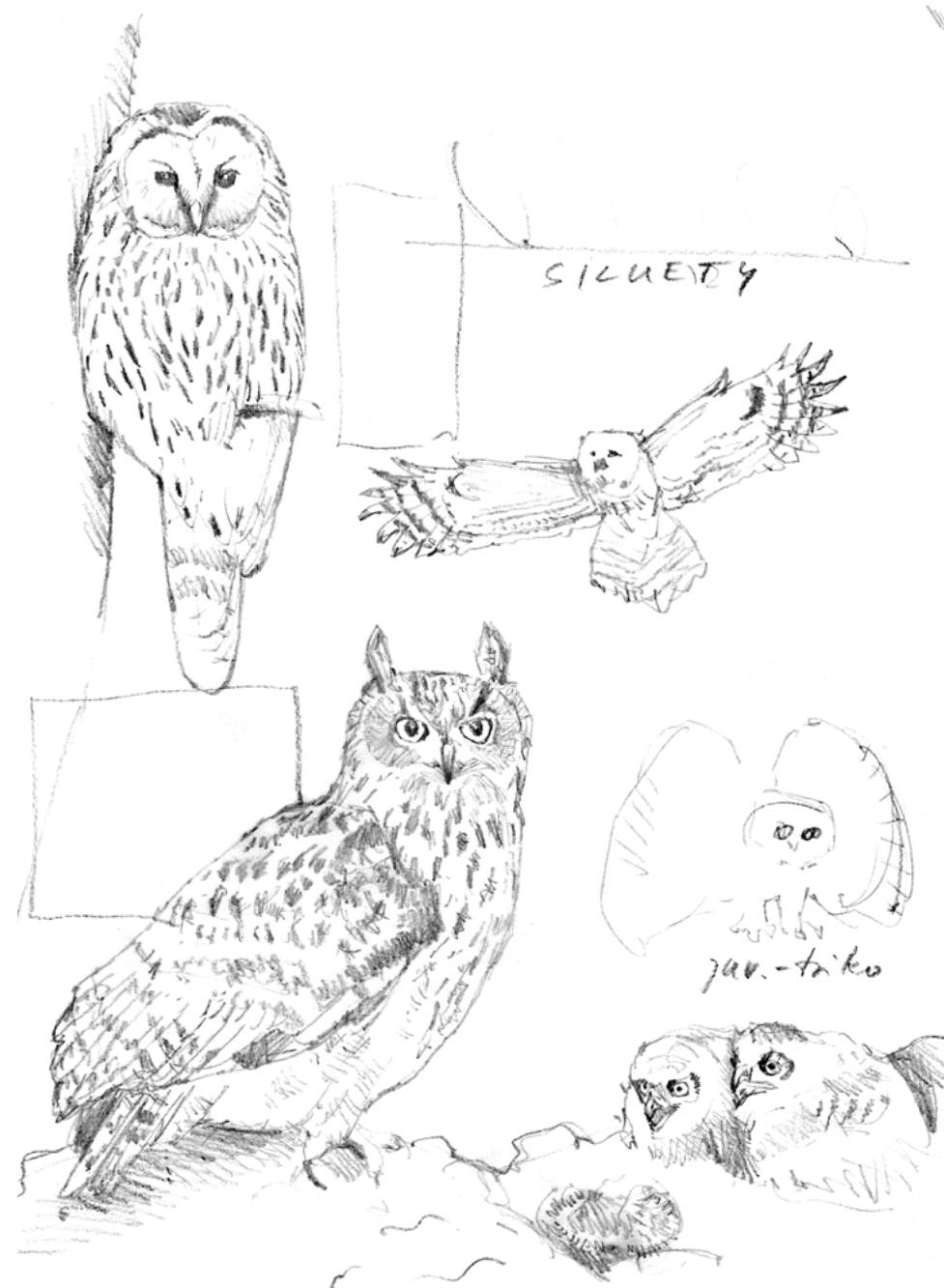
Filip Tuháček, Alena Jechumtál Skálová

Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 34, 150 00 Praha 5; e-mail: tuhacek@birdlife.cz

The Winter Bird Count is a citizen science program that monitors wintering birds on bird-feeders, organised by the Czech Society for Ornithology (CSO), the BirdLife partner in Czechia. Its main objectives are to detect changes in the frequency of bird species' occurrence and reveal differences in their distribution across the country.

Data have been collected annually in the first half of January from 2019 to 2025 by tens of thousands of volunteers using standardised methods. Each year, observations of hundreds of thousands of birds are recorded, providing a robust dataset that allows detecting even small changes in bird distribution patterns on country level. For some species, there even seems to be a geographical gradient in terms of frequency of occurrence. Among the species with the most prominent differences in spatial distribution are for example the European magpie (*Pica pica*) and the European goldfinch (*Carduelis carduelis*).

These results underline the importance of long-term monitoring programs and public participation in citizen science programs.

Životní prostor nejen pro lidi

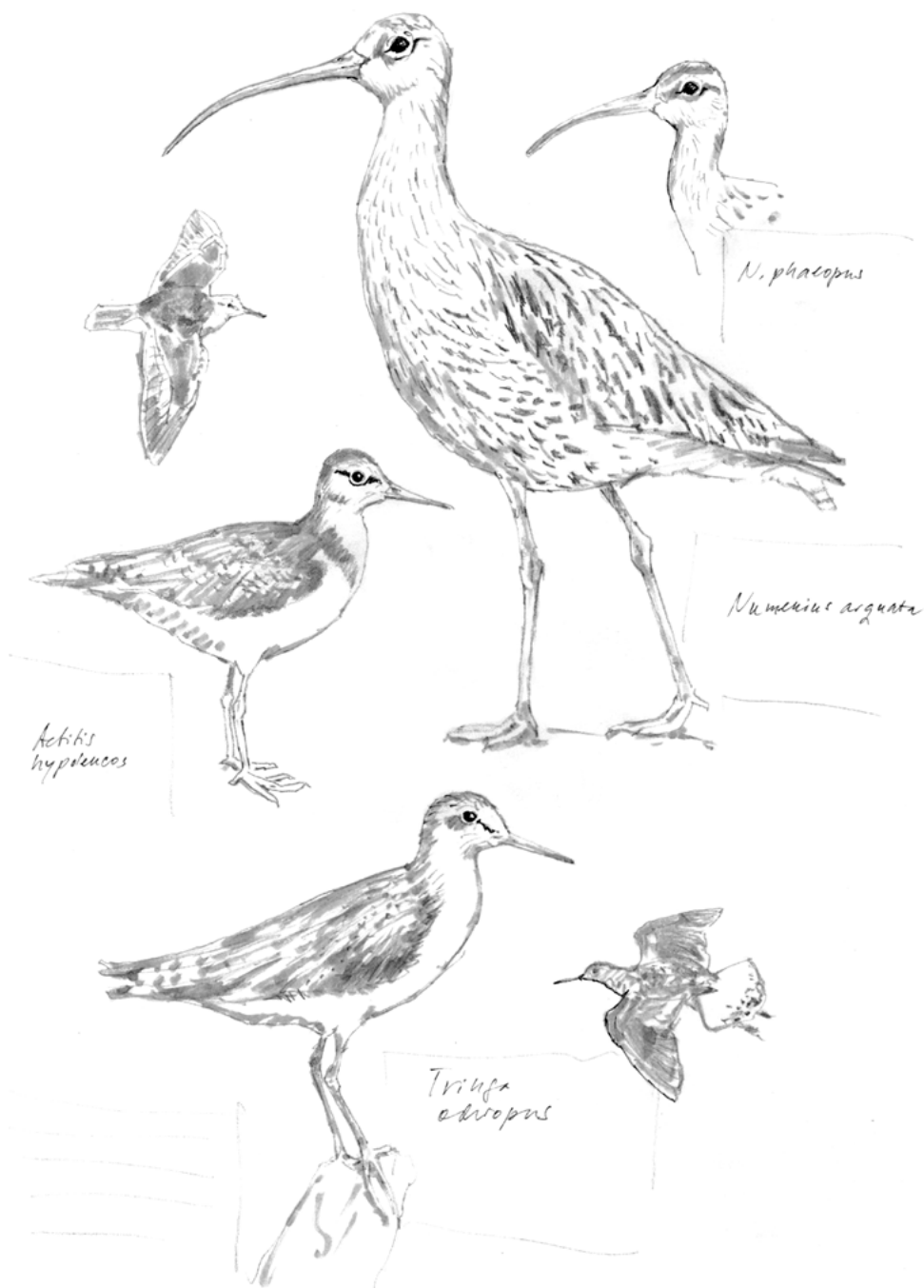

HRDÝ PARTNER ČSO

svoboda&williams

CHRISTIE'S
INTERNATIONAL REAL ESTATE

SEZNAM REGISTROVANÝCH ÚČASTNÍKŮ KONFERENCE (STAV K 31. 8. 2022)

- Adam Matyáš, Uherské Hradiště
- Adamík Peter, Olomouc
- Adamová Dana, Uherské Hradiště
- Aichlmanová Nikola, Praha 1
- Ambrozková Veronika, Hodonín
- Atamas Natalia, Praha 4
- Bacílek Martin, Liberec I-Staré Město
- Baláž Michal, Hubová
- Balek Petr, Praha 4
- Balounová Eliška, Herálec
- Baranyiová Eva, Brno
- Bártíková Zuzana, Liberec
- Bažant Miroslav, Tábor
- Běčáková Michaela, Trojanovice
- Bečvář Viktor, Praha
- Bednář Jiří, Třebíč
- Bednář Jiří, Třebíč
- Belfín Ondřej, Olomouc
- Bělka Tomáš, Častolovice
- Bělková Jana, Častolovice
- Bendová Eva, Praha 3
- Benko Štefan, Lakšárska Nová Ves
- Beran Václav, Ústí nad Labem
- Bergmann Pavel, Praha
- Bielikova Michaela, Trnava
- Bílek Šimon, Jičín
- Bílek Lukáš, Vitiněves
- Bradová Karolína, Zeleneč
- Brezniak Lukáš, Hranice
- Britanová Iva, Brno
- Brlík Vojtěch, Palkovice
- Brunner Ariel, Brusel
- Brzobohatá Tereza, Mokrá-Horákov
- Břečka Martin, Liberec
- Břešťanová Lucie, Litoměřice
- Bulla Martin, Orlické Záhoří
- Bullová Jarmila, Nitra
- Bureš Stanislav, Olomouc
- Burgerová Diana, Bratislava
- Byronová Šárka, Jablonec nad Nisou
- Cehelská Lenka, Kozlovice
- Cíbik Hološková Adriana, Brezová pod Bradlom
- Čada Pavel, Brno
- Čamlík Gašpar, Vracov
- Čejka Jakub, Liberec
- Černý Martin, Brno
- Červinková Kateřina, Mladá Boleslav 1
- Česáková Karolína, Poděbrady
- Číčil Bohuš, Bratislava
- Čihák Kamil, Dvůr Králové nad Labem
- Čiháková Irena, Dvůr Králové nad Labem
- Čižmarik Marian, Michalovce
- Daněk Tomáš, Brno
- Danenbergerová Nikol, Olomouc
- Danilák Martin, Sobrance
- Daňková Lenka, Brno
- Demko Miroslav, Oravská Lesná
- Doležalová Stella, Praha
- Dorazilová Valentina, Brno
- Dostál Marek, Klobouky u Brna
- Dřevová Alžběta, Praha
- Dúcka Katarína, Trenčín
- Dvořák Vít, Praha 6 - Vokovice
- Dvořáková Věra, Tábor 4
- Dyrč Petr, Praha 6
- Faifrová Jana, Praha
- Farkač Jan, Praha 6
- Feřtová Jitka, Liberec
- Figura Roman, Břeclav
- Filova Lenka, Bratislava
- Flemr Jan, Řevnice
- Flousková Zdeňka, Vrchlabí
- Fnouček Jan, Lužec nad Vltavou
- Fojtíček Roman, Praha 10
- Fridrich Ivan, Praha
- Frýbová Šárka, Žatec
- Frýbová Martina, Žatec
- Frýbová Lada, Žatec
- Fuka David, Praha 4
- Fulín Miroslav, Sabinov

- Gaillyová Yvonna, Brno
- Galíková Anežka, Praha
- Galová Jana, Brno
- Goláň Libor, Slavičky
- Grulichová Jana, Břeclav
- Grünwaldová Veronika, Praha
- Gúgh Ján, Bešeňov
- Hajzler Jan, Lanškroun
- Hamáček Lukáš, České Budějovice
- Hánová Marie, Petřvald
- Hanzelka Jan, Brno
- Hanzlíková Martina, Duchcov
- Harmáčková Lenka, Olomouc
- Harvančík Stanislav, Partizánske
- Havelka Matyáš, Hrdějovice
- Havlíček Jan, České Budějovice
- Havlíčková Dagmar, Praha 4 - Chodov
- Havlová Iva, Kostelec nad Orlicí
- Havlová Tereza, Kostelec nad Orlicí
- Hejnová Lenka, Dolní Bousov
- Helclová Marie, Lhota
- Helebrandová Marie, Ostrava 1
- Hellinger Roman, Chrudim 1
- Heralt Přemysl, Plumlov
- Herčíková Blanka, Rokytnice nad Jizerou
- Herdová Tereza, Mníšek pod Brdy
- Hlásniková Katarína, Bratislava
- Hlaváček Jakub, Liberec
- Hlavačka Zdeněk, Kunovice
- Hlavačková Magdaléna Marie, Kunovice
- Hofer Ondřej, Brno 16
- Holečková Dana, Dvůr Králové nad Labem
- Honza Marcel, Brno
- Horák Vítek, Rokytnice nad Jizerou
- Horák Kryštof, Ivančice
- Horák Miroslav, Teplice
- Horal David, Brno
- Hořák David, Praha 2
- Hořáková Dita, Praha 5
- Hošek Michael, Rostoky
- Hošek Jan, Trnová
- Hošková Lucie, Rostoky
- Hovorka Tomáš, Praha
- Hromada Martin, Košice 1
- Hromádka Kamil, Hradec Králové
- Hromádko Miloslav, Hradec Králové
- Hrouda Jakub, Brno
- Hruška Václav, Rokytnice nad Jizerou
- Hurník Lukáš, Brno
- Hušek Jan, Chlumec nad Cidlinou
- Hykl Jiří, Děčín II - Nové Město
- Chmel Kryštof, Záboří - Lipanovice
- Chudý Andrej, Trenčín
- Chytil Josef, Přerov
- Jál Vladimír, Hostětín
- Jambor Radovan, Piešťany
- Janáčková Iva, Havlíčkův Brod
- Jandová Martina, Hradištko pod Medníkem
- Janeček Petr, Tábor
- Janíková Pavlína, Rožnov pod Radhoštěm
- Janíková Anna, Rožnov pod Radhoštěm
- Jeřábek Pavel, Praha 10
- Ježková Kristýna, Ceske Budejovice
- Jirásko Zdeněk, Praha
- Jureček Rudolf, Nové Mesto nad Váhom
- Kaďavá Michaela, Hradec Králové
- Kaláček Jiří, Brno
- Kalenská Stanislava, Lánov
- Kaminiecká Barbora, Praha 5
- Karaska Dušan, Oravský Podzámok
- Kerestúr Dušan, Velká nad Ipľom
- Kerner Jan, Praha 4
- Kettnerová Barunka, Brno
- Kipson Marina, Dobrá Voda u Českých Budějovic
- Klimeš Zdeněk, České Budějovice
- Klimeš Jiří, Praha 10
- Klírová Alena, Šonov
- Kloubec Bohuslav, Třeboň
- Klvaňa Petr, Světlce
- Klvaňová Alena, Světlce
- Knapec Libor, Brno
- Knižátková Eva, Ostrava
- Kočárová Miroslava, Křtiny
- Kodet Vojtěch, Jihlava
- Kohoutek Tomáš, Brno
- Koláčková Jasana, Havířov
- Kolomazníková Eliška, Praha
- Konečná Dana, Velké Meziříčí
- Konečný Zdeněk, Velké Meziříčí
- Koníková Veronika, Pezinok
- Koreček Marian, Praha 5
- Korešová Ludmila, Pozořice
- Kořenová Jana, Lípa
- Kos Tomáš, České Budějovice
- Košetická Markéta, Žďár nad Sázavou
- Kouba Antonín, Srch
- Kouba Václav, Srch
- Kouřil Jaroslav, Blansko
- Kouřilová Gertruda, Blansko
- Kováč Imrich, Banská Bystrica
- Kováčová Katarína, Banská Bystrica
- Krajča Radoslav, Polichno
- Kratochvílová Jana, Brno
- Krejčí Šimon, Znojmo
- Křišovský Peter, Košice
- Krištín Anton, Zvolen
- Kršjak Martin, Bratislava
- Krontorád Matěj, Brno
- Křenek Daniel, Rožnov pod Radhoštěm
- Kubelka Vojtěch, Brloh
- Kučerová Eliška, Oldřichov v Hájích
- Kučerová Zuzana, Praha 15
- Kučminová Veronika, Považská Bystrica
- Kudělková Amálie, Metylovice
- Kudělková Dorota, Metylovice
- Kudláček Petr, Střelice
- Kulháněk Ondřej, Praha
- Kuncová Pavlína, Praha 3
- Kupka Martin, Měchenice
- Kupková Magdaléna, Měchenice
- Kurkinová Barbora, Praha
- Kvičalová Anna, Praha 1
- Lacina David, Semily
- Landsbergerová Eva, Frýdek-Místek
- Landsfeld Bedřich, Zlín
- Laštovic Filip, Dobruška
- Leskovská Šárka, Dolní Lhota
- Leskovská Michaela, Praha 17 - Řepy
- Letková Anna, Brno
- Lhotský Jan, Brno
- Ličák Tomáš, Senne
- Lička Jan, Struhařov
- Literák Ivan, Brno
- Loudová Kateřina, Vysoká nad Labem
- Lukášová Martina, Modra
- Lvová Lucia, Libovice
- Macků Tomáš, Praha 5
- Machalická Štěpánka, Praha 21
- Machalický Jan, Praha 21
- Majerová Michaela, Praha 5
- Malcová Eliška, Liberec
- Maléřová Martina, Vítkov
- Malinovská Adéla, Pec pod Sněžkou
- Maňásková Petra, Olomouc
- Marková Kateřina, Praha 8
- Materna Jan, Vrchlabí
- Matoušková Petra, Hradec Králové
- Matula Pavel, Mutěnice
- Matušik Hynek, Březolupy
- Mezníková Ludmila, Ostrava
- Mezníková Kristina, Ostrava
- Michálek Břeněk, Praha 5
- Mikšlová Karolina, Vrchlabí
- Mikula Peter, Praha
- Mikule Vladimír, Brno
- Mikulec Jiří, Uherské Hradiště
- Mojžiš Marian, Mučín
- Mojžišková Lucie, Kamenice
- Molitor Patrik, Bohuslavice
- Müllerová Marie, Praha 3
- Munclinger Pavel, Praha 4 - Michle
- Musel Hanuš, Cizkrajov
- Musil Petr, Praha-Suchdol
- Musilová Zuzana, Libčice nad Vltavou
- Musilová Zuzana, Brno
- Náplava René, Olomouc
- Nedbalová Eva, Zlín
- Netušil Zdeněk, Skotnice
- Novák Pavel, Ohrozim
- Novák Martin, Bezděz
- Nováková Hedvika, Doksy
- Nováková Markéta, Modřice
- Nováková Jitka, Praha
- Novotná Renata, Brno
- Odvárková Jitka, Jičín

- Ondrušová Marta, Vlasatice
- Osoba Vlastimil, Praha
- Pačenovský Samuel, Senec
- Pakandl Michal, České Budějovice
- Parolková Lucie, Kopřivnice
- Paulo Lackovičová Zuzana, Siladice
- Pavlinský Sebastián, Malý Slivník
- Pečinka Hynek, Olomouc
- Pečinková Perůtková Marta, Olomouc
- Pech Antonín, Malšice
- Pernicová Hana, Praha 3
- Pešavová Veronika, Hlinsko
- Pešková Helena, Praha 6
- Petr Jiří, Praha 6
- Petrlák Luděk, Jilemnice
- Petrusková Tereza, Praha
- Petřík Filip, Brno
- Pleskotová Eva, Praha
- Pohanková Zdeňka, Brno
- Pojer František, Králův Důr
- Pokorná Šárka, Brno
- Polák Vojtěch, Praha
- Polínková Kateřina-Kačaba, Moravany u Brna
- Popelínský Lubomír, Brno
- Porkert Jiří, Hradec Králové
- Pošva Zdeněk, Poděbrady
- Požgayová Milica, Brno
- Praus Libor, Hradec Králové
- Pražák Radislav, Hořice
- Pražáková Eva, Hořice
- Procházka Petr, Brno
- Prokešová Sylvie, Nedvědice
- Pudil Martin, Černousy
- Puchala Peter, Modra
- Pykal Jiří, Strakonice
- Razím Daniel, Praha 1
- Reif Jiří, Praha 8
- Reifová Radka, Praha 8
- Renfusová Vladislava, Rtyně nad Bílinou
- Repel Matej, Michalovce
- Révay Pavel, Praha
- Ridzoň Jozef, Bratislava
- Rohová Kateřina, Praha - Zbraslav
- Rostová Iva, Praha 2 - Vinohrady
- Rozsypalová Lenka, Brno - Bohunice
- Rubáčová Lucia, Levice
- Rudá Jana, Brno
- Rutterle Josef, Sudoměř
- Růžička Tomáš, Praha 11 - Chodov
- Ružvoňová Andrea, Dolný Kubín
- Rybanič Rastislav, Cífer
- Rybanič Adam, Cífer
- Ryška Ondřej, Dubňany
- Řezka Milan, Brno
- Řičanek Leoš, Jiřkovice
- Řičánková Marie, Jiřkovice
- Říhová Pavla, Dolany nad Vltavou
- Řimánek Mikuláš, Ostrava
- Saudreau Ivan, Bratislava
- Saudreau Marcel, Bratislava
- Sedláček Mojmír, Ostrava - Svinov
- Sedláček Ondřej, Praha
- Sehon Lubomír, Grešlové Mýto
- Seibertová Irena, Lány
- Selementová Zuzana, Praha Zbraslav
- Selinger Zdeněk, Holubov
- Sergeeva Aleksandra, Hlohovec
- Schnürmacher Richard, Bratislava 5
- Slabeyová Katarína, Roztoky
- Sládeček Martin, Praha 10 - Záběhlce
- Sladkovský Pavel, České Budějovice
- Slavičková Kateřina, Praha
- Slezáková Michaela, Nový Jičín
- Slobodník Roman, Prievidza
- Sosnovcová Kateřina, Hlíšov
- Součková Kateřina, Praha
- Sovová Anna, Krahulčí
- Starková Dana, Třebíč
- Starý Petr, Kladno
- Stehlíková Sovadinová Simona, Brno
- Stránská Martina, Vítězná
- Strnad Michael, Chýnov
- Svetlík Ján, Vysoká pri Morave
- Svetlíková Soňa, Vysoká pri Morave
- Svoboda Prokop, Praha
- Svoboda Tomáš, Brno - Chrlice
- Svobodová Vlasta, Brno
- Svobodová Milena, Praha 6
- Sychra Jan, Brno
- Syka Jan, Praha 12
- Šafářová Monika, Brno
- Šaj Petr, Ruda nad Moravou
- Šálek Miroslav, Praha Suchdol
- Šálek Martin, Dobrá Voda U Českých Budějovic
- Šamalová Irena, Jindřichův Hradec
- Šantavý Jiří, Jizbice
- Šedová Zuzana, Ústí nad Orlicí
- Šejnohová Hana, Brno
- Šilarová Eva, Jílové u Prahy
- Šimek Lukáš, Třeboň
- Škopek Jaroslav, Praha 4 Podolí
- Škorpíková Vlasta, Znojmo
- Škorpilová Jana, Praha
- Škrábal Jan, Baška
- Škráček Marek, Písařov
- Šlapanská Eliška, Ivančice
- Šlápotosvá Jitka, Praha
- Šobková Zuzana, Jičín
- Šreibr Matěj, Pardubice
- Šreibr Oldřich, Rychnov nad Kněžnou
- Šťastná Kristýna, Brno
- Šťastný Vojtěch, Turnov
- Šťastný Adam, Brno
- Štěpánek Dušan, Trnava
- Štěpánková Anna, Horní Brána, Český Krumlov
- Štokrová Monika, Teplice
- Švaříčková Jana, Brno
- Švestková Veronika, Praha - Uhřetěves
- Ťaptík Róbert, Turany
- Telenský Tomáš, Praha 7
- Tesařík Jáchym, Praha
- Tesařová Nela, Praha-Stodůlky
- Těšický Martin, Munich
- Tichý Jan, Praha 2
- Tomášek Václav, Horní Bečva
- Tošenovský Evžen, Olomouc
- Toy_Box, Praha
- Tuháček Filip, Praha 5-Smíchov
- Tyller Zdeněk, Voleč
- Udržal Aleš, Sezemice
- Udržalová Zdeňka, Sezemice
- Vacková Lucie, Ústí nad Labem
- Valečková Dominika, Jablonec nad Nisou
- Valchářová Tereza, Praha 20
- Vališová Kateřina, Hrušky
- Váňa Lukáš, Brno
- Vavřík Martin, Sobotín
- Večeřová Gabriela, Veverská Bítýška
- Vermouzek Zdeněk, Ruda nad Moravou
- Veselá Michala, Čížkovice
- Viktora Lukáš, Praha 4
- Vinkler Michal, Praha 2
- Vipler Dominik, Čížkovice
- Vít Pavel, Duchcov
- Vítková Karolína, Praha 19
- Vlachovicova Miriam, Bratislava
- Vlček Jiří, Blatná
- Vlčková Věra, Brno Bystrc
- Vlčková Martina, Bakov nad Jizerou
- Vlk Robert, Mikulov
- Vojtěchovská Eva, Praha 11 - Chodov
- Volek Jan, České Budějovice
- Volf Ondřej, Nebílovy
- Volf Vladimír, Praha
- Volfová Eva, Nebílovy
- Vonášek Tomáš, Praha 5
- Vondrová Michaela, Železný Brod
- Voříšek Petr, Praha 5
- Vranovský Tomáš, Bratislava
- Vranovský Andrej, Bratislava
- Vršovský Jan, Praha 5
- Vyrobík Denis, Milín
- Wehrichová Kristýna, Broumov
- Wilczek Adam, Karviná
- Wolf Petr, Rožnov pod Radhoštěm
- Yugova Yulia, Praha 7 - Holešovice
- Zámečník Václav, Nechanice
- Zasadil Petr, Praha - Lysolaje
- Zdražilová Valerie, Odry
- Zerzán Lukáš, Přestice
- Zezula Michal, Brno
- Zinková Hana, Kolín 3
- Zlomková Ilona, Brno 28
- Žďárský František, Hořice
- Žváček Karel, Nové Město na Moravě

AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY

Připravujeme a koordinujeme záchranné programy a regionální akční plány pro ohrožené druhy našich ptáků.

Při naplňování záchranných programů a regionálních akčních plánů spolupracujeme s Českou společností ornitologickou a dalšími partnery. S financováním péče o ohrožené druhy živočichů, rostlin a hub pomáhá evropský projekt Prospective LIFE.

aopk.gov.cz zachranneprogramy.cz

Celostátní záchranné programy:

Sýček obecný

Tetřívka obecná

Bekasina otavní

Tetřev hlušeč

Jeřábek lesní

Regionální akční plány:

Foto: Bohumil Fišer, Jiří Hornek, Petr Šaj

**PASSION™
16-48×65 APO**

**PASSION™
20-60×65 APO**

ZAMĚŘENÍ NA PODSTATNÉ

Řada pozorovacích dalekohledů PASSION™ od společnosti GPO kombinuje špičkový optický výkon se sofistikovaným designem – je ideálním řešením pro náročná pozorování přírody v jakémkoli prostředí. Ať už se jedná o delší pozorovací výlety, nebo mobilní použití, oba modely – kompaktní PASSION™ 16-48×65 a výkonný PASSION™ 20-60×85 APO – zaujmou ostrým, vysoce kontrastním obrazem, vysokou intenzitou světla a robustní konstrukcí. Díky nejmodernější technologii čoček, prvotřídní povrchové úpravě a praktickým funkcím jsou perfektními společníky pro ornitology i milovníky přírody.

**Napište nám: info@gp-optics.com
Více na: www.gp-optics.com**

**WARRANTY
10
YEARS
ON OPTICS & MECHANICS**

Designed & Engineered
in Germany

GPO
GERMAN · PRECISION · OPTICS

SONY

α
ALPHA

UŠETŘETE AŽ 7 500 Kč

při koupi objektivu SEL100400
spolu s Alpha 7 IV nebo A7C II

*5000 Kč sleva při nákupu + 2500 Kč v rámci Welcome to Alpha.

PRO DELŠÍ
POBYT
V PŘÍRODĚ

NEJLEHČÍ TELESKOP VE SVÉ TŘÍDĚ

SWAROVSKI
OPTIK

NOVINKA
V PRODEJI
OD ŘÍJNA 2026

AT ENDURA

OPTIKA S VYSOKÝM ROZLIŠENÍM –
NEUVĚŘITELNÉ ROZPOZNÁVÁNÍ DETAILŮ

NAVRŽENO ORNITOLOGY
PRO ORNITOLOGY

SEE THE UNSEEN

REJSTŘÍK AUTORŮ REFERÁTŮ A POSTERŮ

A			
Abwe, E. Ekwoje	61	Fandos Guzman, Guillermo	41
Adamík, Peter	44	Feřtová, Jitka	74
Adam, Matyáš	67	Fiddaman, Steven R.	60, 67
Adamová-Ježová, Dana	67	Figura, Roman	46
Albrecht, Tomáš	34, 40, 61	Forstmeier, Wolfgang	34
Angwafo, E. Tsi	61	Frantz, Laurent	60, 67
Arroyo, Beatriz	58	Frýbová, Martina	36
Atamas, Nataliia	31	Fulín, Miroslav	68
Awa II, Taku	61		
B			
Bacílek, Martin	47	Gloor, R.	72
Baláz, Michal	32	Graaf Annika, Rau	60
Balázová, Mária	32	Gúgh, Ján	37, 42
Barka, Martin	52	Guiting, Luca	48
Benko, Štefan	42		
Besnard, Aurélien	36	H	
Bojková, Jindřiška	56	Hanzelka, Jan	38
Brlík, Vojtěch	32, 36, 41	Harmáčková, Lenka	69
Brunner, Ariel	27	Havelka, M.	38
Břečka, Martin	33	Hofer, Ondřej	56
Bulla, Martin	34	Hoi, Herbert	45
Burešová Pešková, Lucie	54, 59	Hološková, Adriana Cíbik	51
Bušina, Tomáš	71	Homolková, Monika	48
		Honza, Marcel	39
C		Horák, Kryštof	40, 56, 69
Calvignac-Spencer, Sebastien	60	Horal, David	35
Carboneras, Carles	58	Hořák, David	40
Carmagnini, Alberto	60	Hromada, Martin	70
		Hrouda, Jakub	41
		Ch	
Č		Chajma, Petr	54, 59
Čamlík, Gašpar	47, 56	Chavko, Jozef	51, 54
Čech, Martin	52	Chmel, Kryštof	42, 47
Čech, Pavel	52	Choleva, Lukáš	76
Černý, Martin	34, 78	Chrašč, Peter	51
Čizniar, Ján	54	Chudý, Andrej	42
		Chytil, Josef	69
D			
Danenbergerová, Nikol	67		
Devánová, Alžbeta	56	J	
Diblíková, Lucie	77	Janeček, Štěpán	40
Divín, Daniel	47	Jarolímek, Ivan	55
Dobruská, Gabriela	35	Jechumtál Skálová, Alena	80
Dostál, Marek	35, 59		
Doucerain, Carole	36	K	
Drinkwater, Rosie	60	Kadlecová, Gabriela	70
Duali, Jelany	32	Kahounová, H.	38
Dufour, Paul	32	Kaňuch, Peter	45
Dúhová D.	72	Karaska, Dušan	43
		Klvaňa, Petr	44

Klvaňová, Alena	25	P	
Kodet, Vojtěch	59	Palkóci, Emil	51
Koláčková, Jasana	70	Pardus, I.	72
Kolomazníková, Eliška	56	Parolková, Lucie	76
Koníková, Veronika	51	Pavón-Jordán, Diego	48
Koreček, Marian	47	Peške, Lubomír	71
Kouba, Marek	71	Petrusek, A.	38
Kozák, D.	72	Petrusek, Adam	49, 77
Kreisinger, Jakub	47	Petrusková, Tereza	34, 38, 49, 77
Krejčí, Šimon	45, 59	Petřík, Filip	40
Křišovský, Peter	70	Piálek, L.	38
Křištín, Anton	45	Piálková, R.	38
Kučerová, Eliška	71	Pipek, Pavel	77
Kučminová, V.	72	Pirio, Laëtitia	38
Kuhn, S.	72	Pliska, Dominik	56
Kvíčalová, Anna	46	Polák, Vojtěch	49
		Požgayová, Milica	39
		Praus, Libor	76
		Procházka, Petr	32, 36, 38, 41, 79

L

Lackovičová, Zuzana Paulo	51	R	
Langendoen, Tom	48	Raab, Rainer	59
Larson, Greger	60	Reif, Jiří	36, 49
Ličák, Tomáš	51	Reifová, Radka	50
Literák, Ivan	35, 45, 59	Repaský, Jakub	54
		Repel, Matej	51

M

Makoň, Karel	45	Ricemeyer, Edward	60
Maňásková, Petra	72	Ridzoň, Jozef	26, 51
Marková, Kateřina	47	Riegert, Jan	40
Materna, Jan	73	Rohová, Kateřina	74, 77
Matušík, Hynek	35	Rubáčová, Lucia	52
Melišková, Mária	52	Rumianowski, Odin	36
Michálek, Břeněk	47	Rutterle, Josef	47
Mikoláš, M.	72		
Mikšlová, Karolina	73, 74	Ř	
Mikula, Peter	34	Říhová, Pavla	53
Mikuláš, Ivan	74, 77		
Morgan, Bethan J.	61	S	
Müller, Sandra	67	Sajfrt, Vlastimil	44
Munclinger, Pavel	61	Samaš, Peter	39
Musilová, Zuzana	48, 75	Sedláček, Ondřej	40, 48
Musil, Petr	48, 75	Schmidt, Matthias	45
		Schmiedová, Lucie	47
		Schnürmacher, Richard	53
		Slabejová, Denisa	55
		Sládeček, Martin	54, 59
		Slavíčková, Kateřina	77
		Slobodník, Roman	32, 51, 54
		Slobodník, Vladimír	32
		Smith, Adrian	60
		Suanjak, Martin	45
		Sudimac, S.	72
		Svetlík, Ján	55
		Svetlíková, Soňa	55

N

Nagy, Szabolcs	48		
Náhlavský, Jan	61		
Nazarizadeh, M.	38		
Neubauer, Jiří	67		
Norris, D. Ryan	32		
Nováková, Dana	69		

O

Oboňa, Jozef	70		
Olekšák, Milan	45		

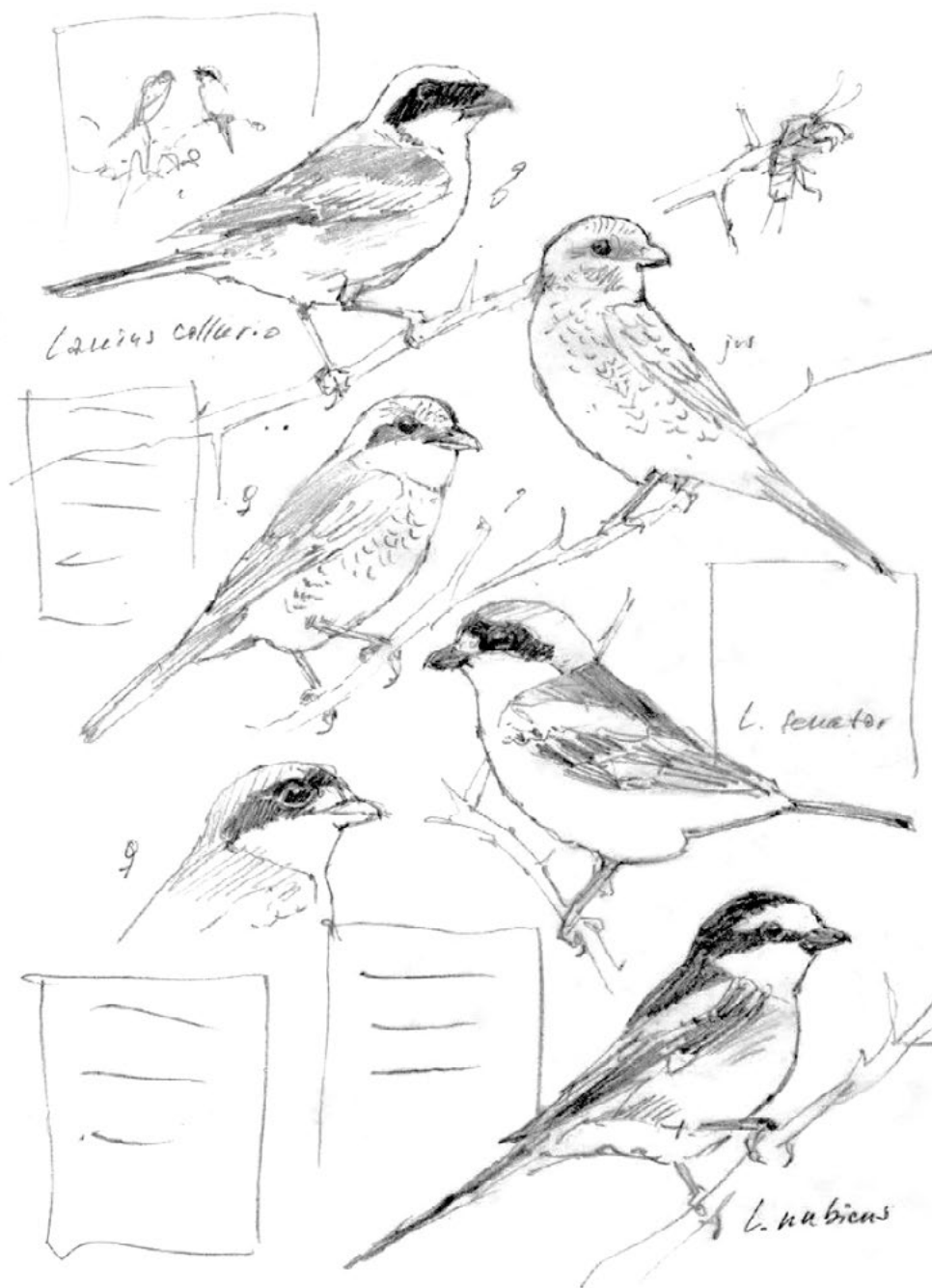
Svoboda, M.	72	Tsioutsourigas, Dimitris	49
Svoboda, Prokop	56	Tuháček, Filip	35, 80
Svobodová, Kristina	69		
Sychra, Jan	56, 69	U	
Sychra, Oldřich	78	Uhrová, M.	38

Š

Šálek, Martin	57	V	
Šálek, Miroslav	54, 57, 59	Vavřík, Martin	62
Šenkýřová, Adéla	48	Večeřová, Gabriela	39
Šibík, Jozef	55	Viktora, Lukáš	62
Šibíková, Maria	55	Vinkler, Michal	47, 63
Šilarová, Eva	58	Vít, Pavel	47
Šimek, Lukáš	78	Volek, Jan	62
Škorpíková, Vlasta	40	Voříšek, Petr	28
Škorpilová, Jana	58	Voslářová, Eva	70
Škrábal, Jan	59	Vyhnálek, Vilém	44
Šlapanská, Eliška	78	Vymazal, Martin	69
Šťastný, Adam	79		

T

Telenský, Tomáš	54, 59	W	
Těšický, Martin	47, 60, 67	Ward, James	60
Thalmann, Olaf	60	Webber, Quinn M. R.	32
Trejbalová, Kateřina	54, 59	Z	
Tsetagho, Guilain	61	Zámečník, Václav	54, 59
		Zouhar, Jan	48

Česká společnost ornitologická (ČSO)

je s devíti tisíci členy největší nevládní organizací v ČR, zaměřenou na výzkum, ochranu a propagaci ptactva. Je českým partnerem *BirdLife International*.

K jejím nejvýznamnějším aktivitám patří:

- výkup pozemků pro čtyři soukromé ptačí parky, jejich správa a aktivní přeměna v území co nejvhodnější pro ptáky (birdlife.cz/rezervace)
- každoroční, přes 40 let pokračující monitoring běžných druhů ptáků (birdlife.cz/lst)
- vedení faunistické databáze ptáků birds.cz
- koordinace Celoevropského monitoringu běžných druhů ptáků a druhového atlasu hnízdního rozšíření ptáků v Evropě (pecbms.info; ebba2.info)
- organizace Ptačí hodinky, každoročního sčítání ptáků na krmítkách za účasti veřejnosti (ptacihodinka.cz)
- ochrana ptáků zemědělské krajiny, spolupráce při prosazování a hodnocení agroenvironmentálních programů, ochrana a monitoring mokřadních ptáků
- monitoring vybraných druhů ptáků, cílená opatření na jejich ochranu
- řešení konfliktů mezi ptáky a člověkem, jako jsou rekonstrukce a zateplování budov (birdlife.cz/rorysi), ochrana ptáků před nárazy do skel, ochrana ptáků před úrazy elektrickým proudem na vodičích vysokého napětí
- potírání ptačí kriminality, zejména otrávených návnad za pomoci vlastní psí jednotky (birdlife.cz/psi-jednotka)
- kampaň Pták roku, seznamující již 30 let s ohroženými ptáky kolem nás
- populárně naučné akce pro nejširší veřejnost (vycházky a exkurze za ptáky, víkendy pro rodiny, kurzy pro začátečníky i pokročilé)
- vydávání odborného časopisu *Sylvia* a populárního časopisu *Ptačí svět*

ČSO vítá do svých řad všechny milovníky ptactva a přírody!
(podrobněji viz www.birdlife.cz/prihlaska)

BirdLife International je celosvětové sdružení více než 100 národních organizací na ochranu ptáků a přírody. Jeho hlavním cílem je zabránit vyhubení jakéhokoli ptačího druhu na Zemi, snížit počet ohrožených druhů ptáků a chránit území a stanoviště, která pro ně mají zásadní význam. Přispívá k udržení celosvětové biologické rozmanitosti a k udržitelnému využívání přírodních zdrojů (podrobněji viz birdlife.org). Česká společnost ornitologická je výhradním partnerem BirdLife International v České republice.

Pojďte s námi
chránit ptáky!

Máte rádi ptáky?

Chcete se zapojit
do jejich ochrany?

Chcete je blíže poznat?

ČESKÁ SPOLEČNOST ORNITOLOGICKÁ

Už téměř devět tisíc lidí podporuje svým členstvím
v ČSO ochranu a výzkum ptactva.

Přidejte se k nám také

a staňte se členem s řadou výhod:

- slevy v benefičním Obchodu ČSO (*obchod.cso.cz*)
(např. na dalekohledy a knihy)
- čtyřikrát ročně barevný časopis
Ptačí svět a *Spolkové zprávy ČSO*
- zvýhodněné exkurze za ptáky v Česku i v zahraničí
- ornitologické aktivity v průběhu celého roku
(vycházky, přednášky, akce pro rodiny s dětmi)
- možnost využívat terénní stanice ČSO (pro výzkumné
i rekreační účely) a knihovnu
- možnost zapojit se do činnosti pracovních skupin
nebo regionálních poboček

birdlife.cz/prihlaska

**TĚŠÍME SE NA VÁS! CHRAŇME
PTÁKY A PŘÍRODU SPOLEČNĚ!**

SLOVENSKÁ ORNITOLOGICKÁ SPOLOČNOSŤ/BIRDLIFE SLOVENSKO

Kto sme?

Sme občianske združenie, ktorého poslaním je
ochrana voľne žijúceho vtáctva a jeho biotopov.
Veríme, že vtáky si zaslúžia našu pozornosť
a ochranu a že zdravá a pestrá príroda je dôležitá
pre nás všetkých.

Čo robíme?

MONITORUJEME A SKÚMAME

Sledujeme populácie vtáctva, ich rozšírenie
a zmeny v prírode. Získavame údaje, vďaka ktorým
dokážeme rozpoznať problémy a hľadať účinné
riešenia.

CHRÁNIME VTÁKY A ICH BIOTOPY

Pomáhame ohrozeným druhom, chránime
hniezdiská a obnovujeme mokrade, lúky, pasienky,
hniezdne ostrovy a ďalšie cenné biotopy.

PRESADZUJEME ZÁUJMY PRÍRODY

Odborné poznatky prinášame aj tam, kde sa
rozhoduje o ochrane vtákov, biodiverzity a krajiny.

VZDELÁVAME A SPÁJAME ĽUDÍ

Organizujeme exkurzie, prednášky, dobrovoľnícke
aktivity a podujatia pre verejnosť. Rozvíjame
prírodný turizmus, občiansku vedu, informujeme
a vydávame odborné aj populárno-náučné
publikácie.

Spoznaj nás bližšie:

vtaky.sk • facebook.com/ornitologicka • facebook.com/avescentrumsenne
instagram.com/sos_birdlife

Pomôž nám chrániť vtáky a prírodu

Zapoj sa ako dobrovoľník/dobrovoľníčka, staň sa členom/členkou
alebo podpor našu prácu finančne. Zisti, ako môžeš pomôcť na vtaky@vtaky.sk.

Nakupujte srdcem

do svých domovů a zahrad plných života

- ✓ Vaše volba pomáhá ptákům i dalším zvířatům
- ✓ Veškeré zisky věnujeme na ochranu přírody

obchod.cso.cz